

R O M A N I A N

BASIC COURSE

HISTORY OF ROMANIA

February 1968

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE
FOREIGN LANGUAGE CENTER

PREFACE

This is the last volume of the Basic Course in Romanian and is expected to be used during the final three weeks.

Its purpose is to give students a proper background for understanding present-day Romania.

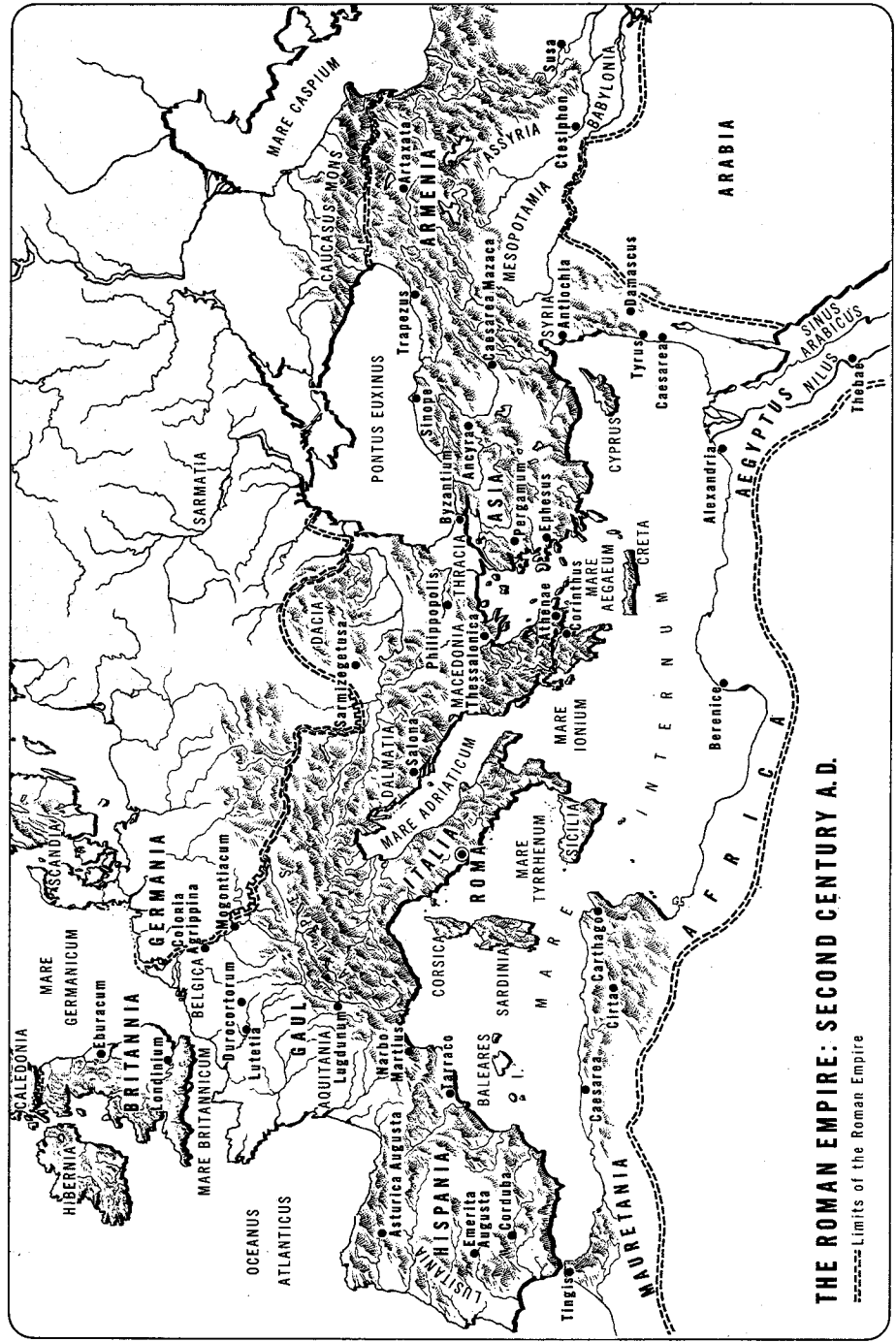
The content covers the history of Romania from the Roman conquest of Dacia to the end of World War I. Much of this history revolves around the lives of certain important personages and their achievements. Included are the founding as well as the political, social, and economic development of the principalities.

Table of Contents

<u>Lesson 1.</u>		
I.	THE DACIANS AND THE ROMANS	1
II.	Questions	11
III.	Topics	12
IV.	Supplementary Readings:	
	The Process of the Romanization of Dacia	14
	Decebal to the People (poem)	16
V.	Homework	18
<u>Lesson 2.</u>		
I.	THE ROMANIAN PRINCIPALITIES	19
II.	Questions	27
III.	Topics	28
IV.	Supplementary Readings:	
	The Romanian Army During the Reign of Mircea the Old	30
	The Third Letter (fragment of a poem)	32
	Rovine (fragment of a poem)	34
V.	Homework	35
<u>Lesson 3.</u>		
I.	THE ROMANIAN PRINCIPALITIES DURING THE XV CENTURY	37
II.	Questions	44
III.	Topics	45
	The Song of Stefan Voda (poem)	47
IV.	Supplementary Readings:	
	The Battle of Vaslui	48
V.	Homework	53
<u>Lesson 4.</u>		
I.	MICHAEL THE BRAVE	55
II.	Questions	62
III.	Topics	63
	Michael the Brave's Last Night (poem)	65
	Michael's Mother (poem)	66
IV.	Supplementary Readings:	
	The Battle of Călugăreni	67
V.	Homework	72

<u>Lesson 5.</u>		
I.	THE ROMANIAN PRINCIPALITIES DURING THE XVII CENTURY	73
II.	Questions	79
III.	Topics	80
IV.	Supplementary Readings:	
	Miron Costin	82
	The Arges Monastery (poem)	85
V.	Homework	90
<u>Lesson 6.</u>		
I.	CONSTANTIN BRINCOVEANU AND DIMITRIE CANTEMIR	91
II.	Questions	97
III.	Topics	98
IV.	Supplementary Readings:	
	We Want Motoc's Head	100
	Constantin Brincoveanu1 (poem)	108
V.	Homework	
<u>Lesson 7.</u>		
I.	THE PHANARIOT RULE AND THE REVOLUTION OF TUDOR VLADIMIRESCU	111
II.	Questions	118
III.	Topics	119
IV.	Supplementary Readings:	
	Transylvania. The Revolution of Horia, Closca and Crisan in 1784	122
	The Ballad of Tudor Vladimirescu (poem)	125
V.	Homework	
<u>Lesson 8.</u>		
I.	THE REVOLUTION OF 1848 IN THE ROMANIAN PRINCIPALITIES	127
II.	Questions	134
III.	Topics	135
IV.	Supplementary Readings:	
	Simion Barnutiu and the Romanian Great National Assembly	137
	Iancu's Songs (poem)	140
V.	Homework	141

<u>Lesson 9.</u>		
I.	THE UNION OF THE MOLDOVA AND MUNTENIA PRINCIPALITIES. ALEXANDER ION CUZA	143
II.	Questions	148
III.	Topics	149
IV.	Supplementary Readings:	
	Old Ion Roata and the Union	150
	Mihail Kogalniceanu	154
	Nicolae Balcescu	156
	The Union March (poem)	159
	The Transylvanian Hora (dance, poem)	160
	Oath (poem)	160
V.	Homework	161
<u>Lesson 10.</u>		
I.	KING CAROL I AND THE INDEPENDENCE OF ROMANIA	163
II.	Questions	168
III.	Topics	169
IV.	Supplementary Readings:	
	Grivita	171
	The Proclamation of the Romanian Kingdom	174
	The Sergeant (poem)	177
	Three, Oh God, and All Three (poem)	179
V.	Homework	182
<u>Lesson 11.</u>		
I.	KING FERDINAND I AND WORLD WAR I	183
II.	Questions	190
III.	Topics	191
IV.	Supplementary Readings:	
	45 Years Since the Union	194
	The Proclamation of the Union of Transylvania with the Mother Country -	
	The Decisions of the Great National Assembly of 1918	199
V.	Homework	201
<u>Lesson 12.</u>		
I.	ROMANIANS ABROAD	203
II.	Questions	207
III.	Topics	208
	Miorita (poem)	210
IV.	Supplementary Readings	
	The Romanian Immigration in the United States	212
	General Pomutz	216
V.	Homework	218

THE ROMAN EMPIRE: SECOND CENTURY A.D.
 ----- Limits of the Roman Empire

IMPERIUL ROMAN: SECOLUL AL II-lea d.Ch.

I. Dacii și Romanii.

Primele popoare despre care istoria spune că au trăit în regiunea R.S.România de astăzi, sînt triburile Trace. Aceste triburi erau răspîndite în întreaga peninsulă Balcanică, atît la nord cît și la sud de Dunăre.

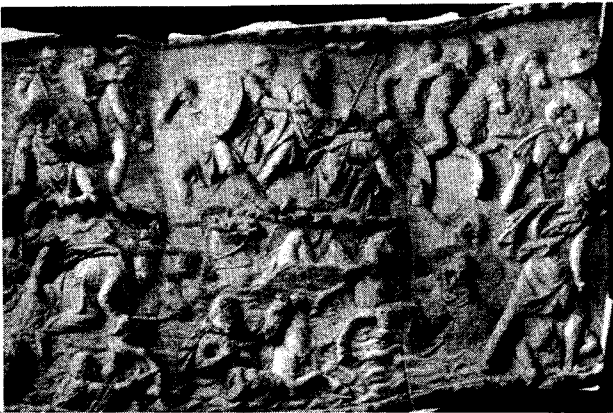
Dintre triburile trace, acelea care au izbutit să joace un rol istoric mai însemnat au fost triburile Dace. Herodot îi califică pe Daci drept „cei mai viteji dintre toți Tracii”.

Dacii n-aveau spiritul de unitate națională, element necesar pentru formarea unui stat puternic și durabil. Au

Lecția 1

fost totuși perioade în istoria Dacilor, când regi puternici i-au unit și când armatele dace au amenințat chiar Imperiul Roman.

Dacii erau împărțiți în două clase sociale: nobili și oameni de rînd. Dacii duceau o viață de oameni așezați, o viață de cultivatori de pămînt și de crescători de vite; creșteau vița de vie, se ocupau cu apicultura, vîneau, pescuiau și prelucrau metalele nobile, aurul și argintul, metale pe care le găseau în regiunea Munților Apuseni.

Infățișarea și portul Dacilor ne sînt cunoscute după bazoreliefurile Columnei lui Traian: purtau opinci în picioare, ițari, cămașa pe din afară, cojoace înflorite, căciulă, etc. Imbrăcămin-

tea era făcută din cînepă, in și lînă.

Dacii erau politeiști, dar credeau în nemurirea sufletului. Cel mai mare zeu era Zamolxis pe care și-l închipuiau sub forma cerului senin. Dunărea era considerată un fluviu sfînt din care beau înainte de a pleca la luptă. Credința în nemurirea sufletului a făcut din Daci un popor disprețuitor de moarte, mai ales în războaie, unde își sacrificau

viața fără teamă, știind că vor merge alături de Zamolxis. Dacii considerau moartea un început al vieții celei noi - își îngropau morții glumind și cântînd și îi jeleau pe noii născuți.

Armata „Dacă” era formată din cavalerie și pedestrime (infanterie). Dacii întrebuițau o sabie mare încovoiată și în lupte purtau un steag cu cap de lup făcut din metal

Intrucît nu cunoșteau scrisul, Dacii aveau legi în versuri, pe care le cântau, ca să le poată ține minte mai ușor. Limba lor se aseamănă cu limba Albanezilor de astăzi.

Capitala statului Dac era la Sarmisegetuza (Grădiște), în sudul Transilvaniei de astăzi, aproape de orașul Hațeg.

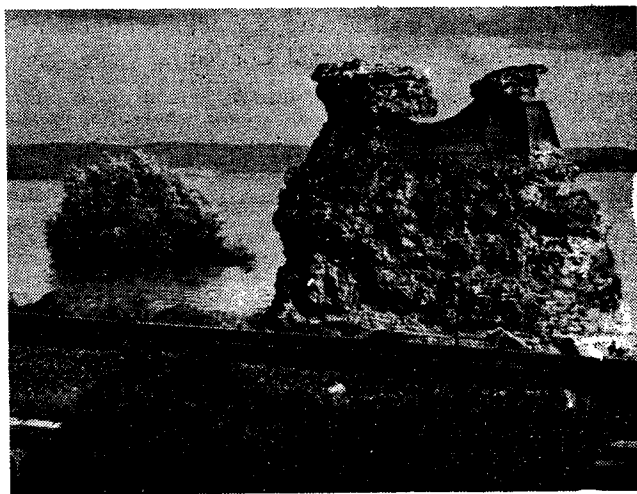
Intre regii Daci mai importanți menționăm pe:

Dromihete (Dromichaites) care a trăit în jurul anului 292 în.Hr. pe Burebista care a domnit între anii 70 în.Hr. și 44 în.Hr. și care era considerat cel dintîi și cel mai mare dintre regii din Tracia și pe Decebal ultimul rege Dac, care a domnit între anii 86 d.Hr. pînă la 106 d.Hr. Aceștia, deci, sînt Dacii, care formează baza etnică a poporului Român de astăzi.

Lecția 1

În drumul lor de cuceriri spre Asia Mică, Romanii au luat contact cu Tracii din Balcani și mai târziu cu Dacii, la nord de Dunăre. În anul 28 î.Hr. Romanii cuceresc teritoriul dintre Munții Balcani și Fluviul Dunărea, unde creează provincia Moesia, cu scopul de a opri incursiunile Dacilor în sudul Dunării.

Pentru a pune capăt acestor incursiuni, împăratul roman Traian (98 - 118) se decide să ocupe Dacia. Decizia de a ocupa Dacia a fost luată din două motive: 1) strategic și 2) economic. Ocupând Dacia, Traian asigura granița de Nord-Est a imperiului Roman împotriva barbarilor, deschidea noi piețe comerciale, asigura veteranilor legiunilor romane posibilitatea de a rămâne în Dacia după terminarea serviciului militar și să colonizeze noua provincie; dădea imperiului roman o nouă și bogată sursă de aur, argint și sare.

Rămășițele podului de la Turnu Severin

În anul 101 d.CH. cu o armată bine organizată, împăratul Traian trece Dunărea în regiunea Porților de Fier și îl atacă pe Decebal, regele Dacilor. Armata romană câștigă o victorie la Tapae în Banat dar

suferă pierderi așa de mari că nu poate continua lupta

pentru a obține o victorie decisivă. În anul 106 d.Hr., Dacii, sub conducerea lui Decebal se răscoală, atacă și omoară soldații din garnizoanele lăsate în Dacia în urma primului război și declară război imperiului roman. Traian trece din nou Dunărea, de data aceasta peste podul de piatră construit de Apolodor din Damasc la Turnu Severin; îi învinge pe Daci într-o serie de lupte și ocupă capitala statului Dac, Sarmisegetuza. Nobilii Daci, pentru a nu cădea în mâinile romanilor ca prizonieri de război s-au sinucis luând otravă iar Decebal s-a străpuns cu propria lui sabie. Astfel, în anul 106 d.Hr. Dacia devine o provincie romană. Victoria asupra Dacilor a fost sărbătorită la Roma timp de 101 zile. În amintirea acestei victorii, s-a ridicat la Roma un monument, Columna lui Traian, monument care în basoreliefuri descrie luptele dintre romani și daci. Acest monument poate fi considerat ca fiind certificatul de naștere al poporului român.

Ocupând Dacia, Romanii au organizat-o după modelul imperiului roman. Au introdus ca limbă oficială limba latină, au adus armată (Legiunea a V-a Macedonica și Legiunea a XIII-a Gemina), funcționari, comercianți, coloni, etc; au construit

Lecția 1

drumuri, amfiteatre, canale de irigație și fortificații ale căror urme se văd și astăzi, mai ales în regiunea Transilvaniei. Mulți veterani s-au stabilit în Dacia și s-au căsătorit cu femei dace.

În timp de 165 ani cât a durat ocupația romană în Dacia, provincia a fost complet romanizată.

Năvălirea barbarilor. Fiind la periferia imperiului, Dacia a fost prima provincie romană care a resimțit migrațiunea popoarelor venind din Est și a fost prima provincie romană părăsită de romani în anul 271 d.Hr.

Cel care a evacuat oficial și definitiv Dacia a fost împăratul roman Aurelian. Aurelian a cedat Dacia Goților pentru a scurta sectorul de apărare al imperiului roman și pentru a constitui un hotar mai ușor de apărat: Dunărea. Goții au venit în Dacia la 271 d.Hr. în urma unei înțelegeri cu împăratul roman Aurelian, ca aliați ai imperiului, pentru a-l apăra în schimbul unei solde, împotriva altor barbari.

Odată cu legiunile romane, au părăsit Dacia numai oficialitățile, funcționarii, marii comercianți, însă majoritatea populației a rămas pe loc, continuând să lucreze pământul, să crească vite, să vâneze, să pescuiască și să lucreze minele de aur și argint. Teoria unor istorici că întreaga populație a Daciei a părăsit provincia odată cu retragerea legiunilor romane la sud de Dunăre s-a dovedit a fi falsă.

Timp de trei secole după părăsirea Daciei, peste teritoriul României de astăzi au trecut diferite popoare barbare, ca: Goții, Hunii, Gepizii, Avarii și alții. Pentru aceste popoare, ocuparea Daciei a avut un caracter trecător în drumul lor spre Apus, spre Roma.

După acest prim val de migrațiune, care, datorită caracterului lui trecător, nu a lăsat urme prea mari pe teritoriul României de astăzi, a urmat migrațiunea slavă, care a avut o însemnătate deosebită prin influența pe care a exercitat-o și prin urmele pe care le-a lăsat pînă în zilele noastre.

În secolul al VI-lea d.Hr. Slavii au început să capete, în viața lor socială, caracterul unor popoare stabile. În locul unei vieți nomade și de incursiuni, Slavii au început să se stabilească și să cultive pămîntul alături de noul popor, poporul român, care era în formație.

Formarea poporului român. Poporul român își are originea pe teritoriul României de astăzi, din amestecul Romanilor cu Dacii și mai tîrziu cu elemente Slave. Procesul de formare al poporului român s-a desfășurat în perioada cuprinsă între secolul al II-lea și al X-lea d.Hr. Procesul acesta de formație al unui popor nou, nu este necunoscut în istorie. De exemplu, poporul englez s-a format, cam în aceeași perioadă, din Celți peste care au venit Anglo-Saxonii.

Lecția 1

De asemenea, Spaniolii sînt Iberi peste care au venit Romanii și mai tîrziu Arabii.

Limba română. În ce măsură a contribuit limba dacă la formarea limbii române, e greu de spus. Se știe că unele elemente din vocabularul limbii române sînt de origine dacă (buză, mînz), în linii mari însă, istoria limbii române începe odată cu colonizarea romană în Dacia. Indiferent cîte cuvinte de origine dacă, tracă sau iliră s-au păstrat în limba română, structura limbii române nu este nici dacă, nici tracă nici iliră, deoarece elementele esențiale ale vocabularului, morfologiei și sintaxei române sînt o continuare a structurii limbii latine.

Limba română s-a format în perioada dintre secolul al II-lea pînă în secolul al VIII-lea. Cînd au apărut Slavii, procesul de formare al limbii române era deja terminat. Influența slavă în limba română s-a manifestat numai în vocabular și nu în structura limbii. De origine slavă sînt numeroși termeni privitori la agricultură ca: plug, brazdă, coasă, snop; termeni privitori la starea timpului: vreme, ceas, etc. De asemenea mulți termeni de origine slavă aparțin sferei religioase: precista, molitva, cazanie, vecernie, ispăși, etc.

Din limba latină, limba română are întregă gramatica și un vocabular bogat. În domeniul agriculturii au rămas

cuvinte ca: a ara, a semăna, secere, grâu, orz, etc., în sfera religioasă au rămas cuvinte ca: Dumnezeu, creștin, cruce, păgîn, etc.

În limba română au fost introduse mai târziu cuvinte de origine greacă, germană, franceză, turcă și maghiară, cuvinte cu o circulație redusă și mai ales regională.

Creștinismul la Români. Până astăzi, nu s-a stabilit când și în ce condițiuni a avut loc creștinarea în masă a populației din Dacia.

În timpul ocupării Daciei de către Imperiul Roman, creștinismul fiind -în Imperiul Roman- asuprit și considerat în afară de lege, unii creștini din Imperiul Roman pentru a scăpa de persecuțiile religioase au trecut în Dacia. Mai târziu, după Edictul de la Milan (313 d.Hr.) când majoritatea populației din Imperiul Roman de răsărit a devenit creștină, răspîndirea creștinismului în Dacia s-a intensificat datorită circulației între nordul și sudul Dunării. Procesul de creștinare a locuitorilor din Dacia a continuat paralel cu formarea poporului român.

Intrucît terminologia religioasă cu privire la dogmă este de origine latină și terminologia religioasă cu privire la ritual, în general, este de origine slavă, deducem că procesul de creștinare a locuitorilor din Dacia se terminase înainte de venirea slavilor în Dacia. Putem deci spune că poporul român s-a născut creștin.

Lecția 1

Migrația popoarelor s-a terminat în secolul al XIII-lea. Printre ultimele popoare migratoare, care se îndreptau spre Apusul Europei, au fost și Ungurii care s-au stabilit în câmpia Panoniei, Ungaria de astăzi, în jurul anului 896. Triburile maghiare au fost unite de regele Ștefan în anul 1000 când s-a încoronat și a impus religia creștină supușilor săi. Urmașii regelui Ștefan pornesc lupte pentru a mări teritoriul lor, cucerind înspre răsărit teritoriul Transilvaniei unde începuseră să apară primele organizații statale românești, voievodatele conduse de voievozi români: voevodatul lui Menumorut între Someș și Mureș (898), voevodatul lui Glad în Banat (898), voevodatul lui Gelu în Transilvania (898) și voevodatul lui Kean în partea de Sud-Est a Transilvaniei (1000). Lipsa unei puternice organizații politice și militare face ca voievodatele române să cadă sub stăpânirea maghiară în perioada anilor 1000-1200 d. Hr.

II. Intrebări:

1. Care dintre triburile trace a jucat un rol istoric mai important?
2. Cum îi califică istoricul grec, Herodot, pe daci?
3. In câte clase sociale erau împărțiți dacii?
4. Cu ce se ocupau dacii?
5. Descrie îmbrăcămintea dacilor.
6. Descrie religia dacilor.
7. Unde era capitala statului Dac?
8. De ce s-a decis Traian, împăratul roman, să ocupe Dacia?
9. Cum a murit regele Decebal?
10. Cum au organizat romanii provincia Dacia?
11. Care au fost primii barbari care au năvălit în Dacia?
12. Când a părăsit împăratul roman Aurelian, Dacia?
13. Aproximativ, când s-a format poporul român?
14. Aproximativ, când s-a format limba română?
15. Aproximativ, când s-au creștinat românii?
16. Când au început Ungurii cucerirea Transilvaniei?

Lecția 1

III. Teme pentru ora de aplicație.

1. Teme pentru discuții libere.

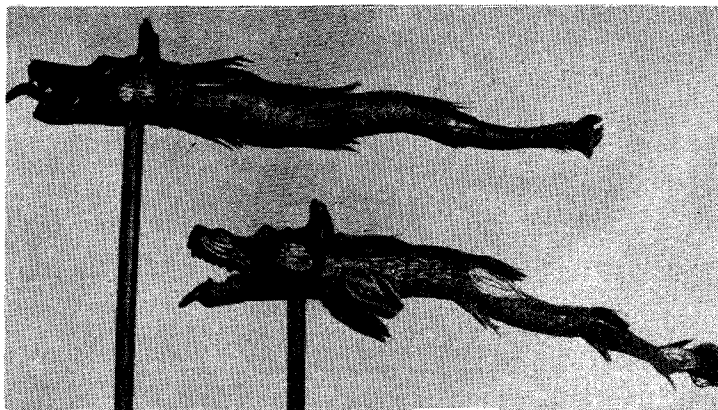
- a. Imperiul Roman în secolul I.
- b. Exilul poetului roman Ovid la Tomis (Constanța).
- c. Continuitatea poporului român în Dacia.
- d. Transhumanța.

2. Viața militară a Dacilor.

Viața militară a Dacilor prezintă unele caracteristici care trebuie relevate. În primul rând, faptul că fiind un popor așezat iar nu nomad, ei pornesc la război numai cu armata lor, nu cu întreg neamul, - femei, copii, bătrâni -, așa cum fac ceilalți barbari din părțile Dunărei, care-și iau cu ei, în expediții, tot ce au, familii și bogății.

Un al doilea fapt important este disprețul de moarte al Dacilor. Crezând, potrivit religiei lor, că sufletul este nemuritor, considerând deci moartea nu ca un sfârșit ci ca un început, Dacii luptă cu un elan și un curaj extraordinar. Sinuciderile în război, atunci când înfrângerea nu se poate evita, sînt un fapt obișnuit.

Dacii sînt cunoscuți de asemenea ca buni călăreți. Ei trag cu arcul din fugă, întocmai ca și Muntenii și Moldovenii de mai târziu. Pe columna lui Traian, Dacii sînt înfățișați luptînd de obicei pe jos. Ei au o sabie încovoiată, arma lor națională, și un scut rotund care-i apără de loviturile dușmanului. Unii poartă însă și sabie lungă și dreaptă, sau o sabie scurtă, cu două tășuri, asemenea celei romane. Alții au lănci și sulițe, alții prăștii pentru aruncat pietre sau plumb.

Celebrele steaguri dacice de luptă. În timpul luptei scoteau un sunet straniu care inspăiminta pe dușmani. (reconstituire — Muzeul militar central).

Drapelul Dacilor era în formă de balaur, avînd un cap de lup, cu gura deschisă, din metal -probabil aramă sau bronz- și un trup de șarpe. Se pare că aerul, mai ales cînd era vînt, pătrunzînd prin gura capului de lup, făcea să se audă un șuierat.

Dacii cunoșteau de asemenea și „berbecele” pentru dărîmarea zidurilor dușmane și un fel de „baliste”

pentru aruncarea la distanță a sulițelor sau a pietrelor mari.

Traian descoperă (în vara anului 101) cetatea dacă în care se găseau prăzile romane luate anterior de la Fuscus, generalul lui Domițian.

Aliații lui Decebal încep diversiunea de la Dunărea de jos în iarna anului 101—102. (Imagini de pe Columna lui Traian).

IV. Lectură.

Procesul de romanizare în Dacia.

Dacia a rămas sub stăpînirea romană numai 165 de ani (106-271 după Christos), deci timp de vreo 5 generații. Totuși efectele au fost decisive: în urma acestei stăpîniri s-a născut poporul român. În alte țări în care legiunile au stat de două ori mai mult, ca de pildă Panonia și Britania, nu constatăm același lucru. În aceasta din urmă, n-a mai rămas după retragerea administrației romane, decît un număr redus de locuitori vorbind limba latină, care și ei au dispărut apoi, treptat-treptat, în mijlocul barbarilor năvălitori. În Dacia a rămas dimpotrivă, o numeroasă populație romanică, atît de numeroasă, încît va fi în stare să absoarbă pe năvălitorii ce se vor așeza în ținuturile din stînga Dunării.

Cum se explică această extraordinară putere a romanismului dacic? Cum s-a putut ca într-un interval așa de scurt să prindă rădăcini atît de puternice? Răspunsul nu poate fi decît unul singur: Romanismul a biruit în Dacia fiindcă el a cîștigat pe autohtoni. Aceștia, atrași de avantajele și strălucirea vieții romane, au învățat limba cuceritorilor, și-au însușit numele lor și s-au romanizat.

Procesul de romanizare a început în orașe. În general, populația orașelor este mai puțin conservatoare decît populația satelor. În orașele din Dacia, Romanii alcătuiau aproape peste tot majoritatea. Viața confortabilă orășenească cu atîtea elemente de strălucire, de lux, de distracții, a

impresionat cu siguranță pe Dacii care locuiau în aceste orașe. În relațiile cu administrația, cu armata, cu coloniștii, dacii au început să învețe și să vorbească limba latină. Negustorii și meseriașii daci mai ales, erau profesional obligați să învețe limba latină.

Procesul de romanizare a mers mai încet la sate. Aici Dacii formau, mai ales imediat după cucerire, majoritatea populației. Cu vremea însă au început să se așeze și Romanii în sate. În romanizarea satelor au jucat un rol important veteranii romani, atât cei de origine romană sau romanizați cât și cei proveniți din populația autohtonă. Cum serviciul militar dura mult - 25 de ani - aproape toți legionarii erau căsătoriți; soțiile și copiii aveau voie să locuiască în imediata apropiere a taberei. La eliberare din armată, legionarul, căpăta, dacă nu-l avusese de mai înainte, dreptul de cetățenie pentru el și întreaga lui familie, de asemenea o bucată de pământ pentru a o cultiva.

Copiii veteranilor și ai femeilor dace erau așa dar cetățeni romani și vorbeau limba latină. În două sau trei generații, urmașii acestor veterani erau complet romanizați.

Lecția 1

Decebal către popor

Viața asta-i bun pierdut
Cînd n-o trăiești cum ai fi vrut!
Și-acum ar vrea un neam călău
S-arunce jug în gîtul tău:
E rău destul că ne-am născut,
Mai vrem și-al doilea rău?

Din zei de-am fi scoborîtori,
C-o moarte tot sîntem datori!
Tot una e dac-ai murit
Flăcău ori moș îngîrbovit;
Dar nu-i tot una leu să mori
Ori cîne-nlănțuit.

Cei ce se luptă murmurînd,
De s-ar lupta și-n primul rînd,
Ei tot atît de buni ne par
Ca orișicare laș fugar!
Murmurul, azi și oricînd,
E plînset în zadar!

Iar a tăcea și lașii știu!
Toți morții tac! Dar cine-i viu
Să rîdă! Bunii rîd și cad!
Să rîdem, dar, viteaz răsad,
Să fie-un hohotit și-un chiu
Din ceruri pînă-iad!

De-ar curge sîngele pîrău
Nebiruit e brațul tău,
Cu morții-n față nu tresari!
Și însuți ție-un zeu îți pari
Cînd rîzi de ce se tem mai rău
Dușmanii tăi cei tari.

Ei sînt romani! Și ce mai sînt?
Nu ei, ci de-ar veni cel sfînt,
Zamolxe, c-un întreg popor
De zei, i-am întreba: ce vor?
Și nu le-am dat nici lor pămînt,
Căci ei au cerul lor!

Decebal, în scena luptei de la Tapae
(Columna lui Traian din Roma)

Și-acum, bărbați, un fier și-un scut!
E rău destul că ne-am născut;
Dar cui i-e frică de război
E liber de-a pleca-napoi,
Iar cine-i vânzător vîndut
Să iasă dintre noi!

Eu nu mai am nimic de spus!
Voi brațele jurînd le-ați pus
Pe scut! Puterea este-n voi
Și-n zei! Dar vă gîndiți, eroi,
Că zeii sînt departe, sus,
Dușmanii lîngă noi!

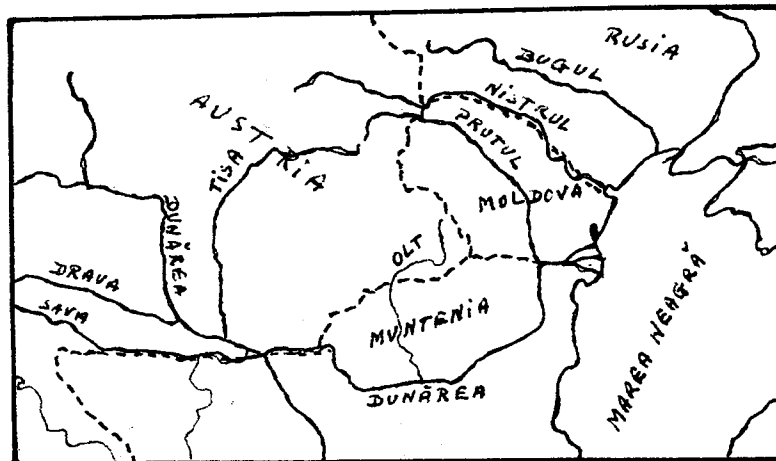
George Coșbuc

Lecția 1

V. Teme acasă.

Vă rog să scrieți o compoziție asupra unuia din următoarele subiecte:

- a. Dacii în secolul I după Hristos.
- b. Romanii în secolul I după Hristos.
- c. Traian, împăratul roman.
- d. Decebal, regele dacilor.

I. Principatele române.

Primele organizații politice de pe teritoriul României de azi, menționate în istorie, apar în secolul al IX-lea. În cronicile timpului găsim aceste organizații politice sub numele de: cnezate, voevodate și ducate.

Un cnezat era condus de un cneaz sau de un jude și cuprindea de obicei mai multe sate. Voievodatul sau țara era o organizație politică mai mare, condusă de un voevod sau un domn.

Intemeierea Munteniei. După retragerea tătarilor din Europa Bella al IV-lea (1241), regele Ungariei Bela al IV-lea cheamă pe cavalerii Ioaniți sau Ospitalieri și le încredințează Banatul de Severin pentru a organiza apărarea regatului Ungur în părțile Muntene.

Regele Bela al IV-lea, le-a dat cavalerilor Ioaniți o Diplomă care s-a păstrat și în care găsim știri despre

Lecția 2

Românii din Valahia (Oltenia și Muntenia). Astfel, găsim în dreapta Oltului, la sud de Munții Carpați cnezatul lui Ioan în regiunea raionului Romanați de azi (1241), cnezatul lui Farcaș în regiunea raionului Vâlcea de azi (1241), voevodatul lui Litovoi în regiunea raionului Gorj de azi, voevodatul lui Seneslav în stînga Oltului în regiunea raionului Argeș, etc.

Basarab I

Nu avem o dată precisă care să determine exact cînd a avut loc întemeierea Munteniei, constatăm numai că în anul 1324 ea era realizată și că domn al țării în această vreme a fost BASARAB I (1322-1352). Prima capitală a noului stat a fost la Cîmpulung-Muscel, unde la urcarea pe tron, Basarab I a luat titlul de "Mare Voevod și Domn a Toată Țara Românească."

Basarab I a întemeiat statul Muntean, i-a asigurat independența, l-a organizat, l-a mărit, a fost ctitor de biserici și întemeietor al dinastiei Basarabilor care a condus Țara Românească timp de 300 de ani. În lupte cu tătarii, a cucerit sudul regiunii dintre Prut și Nistru, căreia i-a dat numele de Basarabia.

Nicolae Alexandru Basarab (1352-1364) a înființat prima Mitropolie din Țara Românească în anul 1359.

Vlaicu Vodă (1364-1374) a înființat o Mitropolie la Severin, a construit prima mănăstire din țară la Vodița în raionul Mehedinți, a construit mănăstirea Tismana, a fost primul domnitor român care a luptat în contra turcilor și în timpul lui s-au bătut primele monede românești.

Intemeierea Moldovei. Cnezatele și voevodatele din Moldova din regiunea Cîmpulung (Nordul Moldovei), regiunea Vrancea (1234), Țara Sepenițiului (între Prut și Nistru), Ținutul Chigheciului (Basarabia), Româniile din regiunea Neamț și Ținutul Bîrladului au fost unite de Dragoș Vodă în anul 1345 cu capitala la Baia.

Dragoș Vodă, primul voevod al Moldovei, a fost urmat la tronul Moldovei de fiul său Sas și apoi de nepotul său Balc. Sub acești domnitori, Moldova nu era un principat independent, ci depindea de regele Ungariei.

În anul 1359, Bogdan vine din Maramureș cu întreaga sa familie și numeroși prieteni ca să scape de sub stăpînirea maghiară, îl învinge pe Balc care era sprijinit de unguri, ocupă orașul Baia și proclamă un voevodat independent. În timpul domniei lui Bogdan I (1359-1365) hotarele principatului Moldova sînt extinse pînă la Nistru. Bogdan I a zidit biserica de la Rădăuți unde este înmormîntat.

Petru Mușat (1375-1391) mută capitala Moldovei de la Baia la Suceava, construiește Mănăstirea Neamțului care

Lecția 2

devine un important centru religios și cultural, bate primi bani din Moldova și încheie tratate comerciale cu vecinii săi: ungurii și polonezii. De pe timpul domniei lui Petru Mușat avem primele documente românești cu stema Moldovei (cu cap de zimbru).

Prima Mitropolie din Moldova este înființată în timpul domniei lui Roman I (1391 - 1394), care de asemenea a înființat orașul Roman din Moldova, un important centru comercial.

Transilvania. După creștinarea ungarilor în anul 1000, regele Ștefan și urmașii săi încep o serie de expediții în contra cnezilor și voevozilor din Transilvania și Banat. Rînd pe rînd, regii unguri reușesc să-i învingă și să anexeze cnezatele și voevodatele românești coroanei ungare. Cucerirea Transilvaniei de către unguri a durat cam 200 de ani (sec. XI-XIII-lea).

Dintre urmașii lui Basarab I în Muntenia, cel mai însemnat a fost Mircea cel Bătrîn (1386-1418). În cursul domniei lui, Muntenia a avut cea mai mare întindere din cursul istoriei: „Domn peste toată Țara Românească și părțile de peste munți însă și Părțile Tătărești și Amlașului și Făgărașului herțeg și Banatului de la Severin, Domn

și de amîndouă părțile de peste toată Dunărea și peste toată Dobrogea pînă la Marea cea mare și cetății Dîrstorului (Silistra) stăpînitor", îl descrie un document din anul 1402.

Pentru a ajuta comerțul, Mircea cel Bătrîn a bătut monede mărunte de argint și de aramă, a încheiat tratate comerciale cu negustorii din Brașov (1413) și Liov (1409) prin care erau scutiți de vamă și le asigura siguranța pe drumurile țării. De asemenea le-a asigurat piețe de desfășurare a mărfurilor în orașele din interior și la porturile de pe Dunăre. Țara Românească exporta: sare, miere, cereale, lînă, piei, brînză, vite, pește, etc.

În timpul lui Mircea cel Bătrîn, capitala Munteniei s-a mutat la Tîrgoviște iar orașele Argeș, Cîmpulung-Muscel, Brăila, Giurgiu, Rîmnicu Vîlcea și Cetatea Dîmboviței (București) devin importante centre comerciale.

Mircea cel Bătrîn a reorganizat armata și a construit cetăți puternice la Banatul de Severin, Turnu Măgurele, Giurgiu, Brăila, Silistra, Chilia, etc. pentru a apăra granițele țării împotriva turcilor care ajunseseră la Dunăre.

În timpul lui Mircea cel Bătrîn, Țara Românească nu avea o armată permanentă, însă toți proprietarii de pămînt, țărani și orășenii erau obligați, cînd țara era în pericol, să vină înarmați și să lupte sub comanda domnitorului, împotriva inamicilor. Armele principale erau: arcul cu

Lecția 2

săgeata, securea, coasa, sabia și lancea.

Mircea cel Bătrîn a participat cu un detașament de ostași români la lupta de la Cosovo în anul 1389, luptă în care cneazul sîrb Lazăr a fost învins și ucis de turci. În urma acestei lupte, turcii ocupă întreaga peninsulă Balcanică și extind hotarele imperiului Otoman pînă la Dunăre.

În anul 1394, Baiazid, sultanul turc îl atacă pe Mircea cel Bătrîn la Rovine, însă este învins și silit să se retragă peste Dunăre.

În anul 1396, Mircea cel Bătrîn ia parte cu cavalerii din Apus, la lupta de la Nicopole în care armata creștină este învinsă de turci.

În anul 1417, Mircea cel Bătrîn încheie un tratat de pace cu turcii prin care se obligă a plăti un tribut anual în bani, în schimb, sultanul se obligă să nu se amestece cu nimic în treburile țării sau ale domniei. Mircea cel Bătrîn moare în anul 1418 și este înmormîntat în mănăstirea Cozia, ctitoria lui.

Importanța lui Mircea cel Bătrîn constă în faptul că a reușit să oprească expansiunea Turcească la Dunăre, a contribuit la dezvoltarea legăturilor comerciale cu țările vecine, a fost un domn viteaz, un diplomat și un bun organizator.

Alexandru cel Bun

Alexandru cel Bun (1400-1432) vine la tronul Moldovei cu ajutorul lui Mircea cel Bătrîn cu care menține legături de prietenie și încheie tratate comerciale. După moartea lui Mircea cel Bătrîn, ocupă cetățile Chilia și Cetatea Albă pe care le apără cu succes împotriva atacurilor turcești la 1429 și 1430.

Dintre vecini, menține relații de prietenie cu regele polonez Vladislav Iagello, fiind căsătorit cu Ringala, verișoara regelui.

În anul 1410, Alexandru cel Bun cu un detașament de Moldoveni ia parte ca aliat al lui Vladislav, la luptele de la Tannenberg în contra cavalerilor teutoni. Cronicarul polonez Dlugosz descrie astfel una din luptele la care au participat Moldovenii: „într-un chip minunat, Moldovenii cu o ceată de puțini oameni au bătut o oaste mare a dușmanului și s-au întors în tabăra oștirii regale învingători și încărcăți cu o pradă uriașă.”

În general, atitudinea lui Alexandru cel Bun în tot cursul domniei sale a fost o atitudine defensivă, a întărit granițele țării pentru a asigura liniștea în interior, a încurajat comerțul, dezvoltarea centrelor comerciale și a luptat în contra dușmanilor la nevoie.

Lecția 2

Alexandru cel Bun a construit mănăstirea Moldovița din Bucovina și mănăstirea Bistrița din raionul Neamț unde este înmormântat.

După moartea lui Alexandru cel Bun, urmează în Moldova o perioadă de dezordini, cu domnitori slabi, care durează 25 de ani, pînă în anul 1457 cînd pe tronul Moldovei se urcă Ștefan cel Mare. În perioada aceasta, unul din fii lui Alexandru cel Bun, Petru Aron, închină țara Turcilor și se obligă a plăti un tribut anual de 2000 de galbeni (1456).

II. Întrebări:

1. Sub ce nume sînt cunoscute primele organizații politice de pe teritoriul României de astăzi?
2. În care document s-au păstrat știri despre românii din Valahia în secolul al XIII-lea?
3. Cine era domnul Țării Românești în anul 1324?
4. Unde a fost prima capitală a Țării Românești?
5. În timpul cărui domnitor s-au bătut primele monede românești?
6. Cine a fost primul voevod al Moldovei?
7. Cine a fost primul voevod independent al Moldovei?
8. Aproximativ, cît timp a durat cucerirea Transilvaniei de către unguri?
9. Ce măsuri a luat domnitorul Mircea cel Bătrîn pentru a ajuta comerțul în Țara Românească?
10. Cum erau înarmați ostașii lui Mircea cel Bătrîn?
11. Care sînt clauzele mai importante ale Tratatului de Pace încheiat între Mircea cel Bătrîn și Sultanul Baiazid?
12. Cîți ani a domnit Alexandru cel Bun în Moldova?
13. Cînd a ocupat Alexandru cel Bun cetățile Chilia și Cetatea Albă și împotriva cui le-a apărat?
14. Cum a descris cronicarul polonez Dlugosz una din luptele la care au participat moldovenii?
15. Cu care dintre vecinii săi a menținut Alexandru cel Bun relații de prietenie?
16. Cine a pus capăt dezordinilor care au urmat după moartea lui Alexandru cel Bun?

Lecția 2

III. Teme pentru ora de aplicație.

a. Teme pentru discuții libere.

1. Legenda descălecării Munteniei.
2. Legenda descălecării Moldovei.
3. Turcii în Europa - Cucerirea Constantinopolului.
4. Rolul jucat de Principatele Românești în oprirea expansiunii turcești în Europe în secolul al XV-lea.

b. Viața economică în Țara Românească în timpul lui Mircea cel Bătrîn.

Domniile lungi, prin continuitatea și stabilitatea pe care le implică, sînt nu numai epoci de consolidare politică, dar, mai întotdeauna, și de înflorire economică. Domnia lui Mircea cel Bătrîn este un strălucit exemplu. Țara Românească a cunoscut sub acest glorios și înțelept domnitor, o epocă de prosperitate deosebită. Importul și exportul este viu. Se aduc în țară mărfuri multe și variate, atît din apus cît și din răsărit, de la mii de kilometri distanță. Se trimit peste hotare produsele țării. Circulația monetară este intensă; se bat monede de argint; emisiunile succesive dovedesc nevoia de numerar ce exista pe piața comercială.

Cunoaștem două tratate de comerț din timpul lui Mircea cel Bătrîn. Primul încheiat cu negustorii din Polonia și Lituania în jurul anului 1402, al doilea cu negustorii din Brașov.

Prin primul tratat comercial, Mircea cel Bătrîn, dă voie polonezilor și lituanienilor, să vie cu mărfurile lor, în orice cantitate, în Țara Românească și să le poată desface aici, pretutindeni, în toate orașele și în toate porturile Dunărene, de la Porțile de fier pînă la Brăila. Mircea cel Bătrîn își rezervă dreptul în prealabil de a alege și a cumpăra din marfa lor, ce-i va plăcea.

Vama pentru mărfuri va fi plătită numai într-un singur loc, la Tîrgoviște.

Al doilea tratat comercial încheiat cu negustorii din Brașov, la 6 august, 1413, este mult mai detaliat și interesant deoarece specifică mărfurile care se importă sau exportă, precum și vama care urma să fie plătită. Mircea cel Bătrîn reînnoiește negustorilor brașoveni dreptul de a face comerț în Țara Românească și stabilește o vamă la Rucăr, unde se va plăti următoarea vamă: pentru catifeaua de Ypres - 24 de ducați; pentru cea de Louvain 18 ducați; pentru cea din Colonia, 12 ducați; pentru cea din Cehia, 6 ducați.

Dacă catifeaua este în țară, tăiată în bucăți, nu se va plăti nici o vamă. Scutite de vamă erau de asemenea cizmele și produsele industriale aduse din Transilvania: fier, cuțite, săbii, arcuri, etc.

Pentru mărfurile importate din răsărit: piper, bumbac, stofă din păr de cămilă, etc., negustorii la intrarea în țară vor plăti o vamă de trei la sută.

Ștefan cel Mare și Vrîncioaia
cu cei șapte feciori ai săi

IV. Lectură.

Oastea românească în vremea lui Mircea cel Bătrîn.

Domnia lui Mircea cel Bătrîn (1386-1418) este un moment cu totul deosebit pentru istoria armatei române - momentul în care cucerirea otomană atinge granițele țării și începe lupta seculară împotriva turcilor, pentru apărarea independenței țării. Turcii supun Serbia în urma luptei de la Cossovo, și Bulgaria în urma căderii Tîrnovei (1389-1393). După aceste evenimente românii se află în fața ofensivei mereu înnoite a celei mai puternice armate din vremea evului mediu și rolul lor istoric a fost și acela de a apăra Europa împotriva acestor năvălitori. Este de la sine înțeles că pentru aceasta era nevoie de o reorganizare a armatei. Mircea cel

Bătrîn a fost cel dintîi comandant de oaste română care a știut să facă față acestor împrejurări istorice.

Oastea Țării Românești, ca toate oștile medievale era alcătuită din cavalerie. La aceasta se adaugă garda personală a domnului și armata curții domnești, iar pe de altă parte oastea populară a țăranilor înarmați cu arcuri, coase și topoare.

Pentru strîngerea oastei se proclama ridicarea în arme a tuturor ostașilor care se adunau sub steagurile locale din punctele întărite ale țării sau la adăpostul cetăților domnești (Giurgiu, Turnu-Măgurele, Severin, Cetatea Dîmboviței).

În legătură cu rolul armatei Țării Românești în apărarea țării, în secolul XIV și XV stă și tactica specială a acestei oști, tactică pe care am putea-o denumi românească. Tactica specifică a armatelor medievale românești o constituie lupta din pădure cu prăvălirea copacilor asupra

dușmanilor, în special asupra cavaleriei îmbrăcate în zale. Nu este vorba numai de atragerea oștilor dușmane în locuri strâmte, unde trupele nu se pot desfășura, tactica românească a luptei de pădure se caracterizează în primul rând, prin „înținarea” copacilor mari, adică tăierea lor de la bază, în așa fel încât să poată sta încă în picioare, dar să se prăbușească la o ușoară împingere. Copacii astfel pregătiți se aflau pe o pantă abruptă, așa încât prăvălirea rîndului celui mai de sus, să antreneze pe un front larg și pe cei mai de jos, provocându-se o adevărată avalanșă asupra oastei ce trecea în vale și care nu putea scăpa de nimicire.

Armamentul armatei românești era în parte fabricat în țară, în special acela al oastei populare. Este sigur că țăranii mergeau la război cu uneltele lor agricole: topoare și coase, dar arma lor de bază era arcul cu săgețile sale.

Săgețile erau adesea otrăvite cu veninul unor plante. Scuturile, fabricate tot în țară, din lemn, se asemănau cu acelea ale tătarilor, fiind acoperite cu piele.

O altă parte a armamentului armatei române era fabricat în Transilvania. Din tratatele comerciale încheiate de Mircea cel Bătrîn cu negustorii din Brașov, se vede că de acolo se importau în Țara Românească arcuri (arbalete), săbii și lănci cu vârful de fier. Folosirea bombardelor, tunuri care aruncau pietre, și existența armelor de foc în vremea lui Mircea cel Bătrîn și a primilor săi urmași e atestată tot de corespondența cu orașele din Transilvania, din care se aducea salitră, ca să facă praf de pușcă.

Armata românească din vremea lui Mircea cel Bătrîn reprezintă o organizație în parte tradițională, în parte înnoită, pentru a face față unei noi situații istorice: lupta împotriva cotropirii turcești.

Mircea, domnul Țării Românești
(Scrisoarea a III)

Iată vine-un sol de pace c-o năframă-n vîrf de băț.
Baiazid, privind la dînsul, îl întrebă cu dispreț:

- "Ce vrei tu?"

- "Noi? Bună pace! Și de n-o fi cu bănat,
Domnul nostru-ar vrea să vadă pe măritul împărat".

La un semn deschisă-i calea și s-apropie de cort
Un bătrîn atît de simplu, după vorbă, după port.

- Tu ești Mircea?"

- Da-mpărate!"

- Am venit să mi te-nchini,

Să nu schimb a ta coroană într-o ramură de spini".

- "Orice gînd ai împărate, și oricum vei fi sosit,

Cît sîntem încă pe pace, eu îți zic: Bine-ai venit!

Despre partea închinării însă, Doamne, să ne ierți;

Dar acu vei vrea cu oaste și război ca să ne cerți,

Ori vei vrea să faci întoarsă de pe-acum a ta cale,

Să ne dai un semn și nouă de mila Măriei-Tale.....

De-o fi una, de-o fi alta..... Ce e scris și pentru noi,

Bucuroși le-om duce toate, de e pace, de-i război".

- Cum? Cînd lumea mi-e deschisă, a privi gîndești că pot

Că întreg Aliotmanul să se-mpiedice de-un ciot?

O, tu nu visezi, bătrîne, cîți în cale mi s-au pus!

Toată floarea cea vestită a întregului Apus,

Tot ce stă în umbra crucii, împărați și regi, s-adună

Să dea piept cu uraganul ridicat de Semilună.

S-a-mbrăcat în zale lucii cavalerii de la Malta,

Papa cu-a lui trei coroane, puse una peste alta,

Fulgere adunat-au contra fulgerului care

În turbarea-i furtunoasă a cuprins pămînt și mare.

N-au avut decît cu ochiul ori cu mîna semn a face,

Și apusul își împinse toate neamurile-ncoace;

Pentru-a crucii biruință se mișcară rîuri-rîuri

Ori din codri răscolite, ori stîrnite din pustiuri;

Sguduind din pace-adîncă ale lumii începuturi,

Innegrind tot orizontul cu-a lor zeci de mii de scuturi,

Se mișcau îngrozitoare ca păduri de lănci și săbii,

Tremura înspăimîntată marea de-ale lor corăbii!.....

La Nicopole văzut-ai cîte tabere s-au strîns

Ca să stee înainte-mi ca și zidul neînvins.

Cînd văzui a lor mulțime, cîtă frunză, cîtă iarbă,

Cu o ură ne-mpăcată mi-am șoptit atunci în barbă,

Am jurat ca peste dînșii să trec falnic, fără păs,
Din pristolul de la Roma să dau calului ovăs.....
Și de crunta-mi vijelie tu te aperi c-un toiag?
Și purtat de biruință să mă-mpiedec de-un moșneag?"
- „De-un moșneag, da, împărate, căci moșneagul ce privești,
Nu e om de rînd, el este Domnul Țării Românești.
Eu nu ți-aș dori vr-odată să ajungi să ne cunoști,
Nici ca Dunărea să-nnece spumegînd a tale oști.
După vreme mulți veniră, începînd cu acel oaspe,
Ce din vechi se pomenește, cu Dariu a lui Istaspe;
Mulți durară, după vremuri, peste Dunăre vr-un pod,
De-au trecut cu spaima lumii și mulțime de norod;
Impărați pe care lumea nu putea să-i mai încapă,
Au venit și-n țara noastră de-au cerut pămînt și apă -
Și nu voiu ca să mă laud, nici nu voiu să te-nspăimînt,
Cum veniră, se făcură toți o apă și-un pămînt.
Te fălești că înainte-ți răsturnat-ai val-vîrtej
Oștile leite-n zale de-mpărați și de viteji?
Tu te lauzi că Apusul înainte ți s-a pus?
Ce-i mîna pe ei în luptă, ce-au voit acel Apus?
Laurii voiau să-i smulgă de pe fruntea ta de fier,
A credinții biruință căta orice cavalier.
Eu? Imi apăr sărăcia și nevoile și neamul.....
Și de-aceea tot ce mișcă-n țara asta, rîul, ramul,
Mi-e prieten numai mie, iară ție dușman este,
Dușmănit vei fi de toate fără-a prinde chiar de veste;
N-avem oști, dar iubirea de moșie e un zid
Care nu se-nfiorează de-a ta spaimă, Baiazid!"

M. Eminescu, Convorbiri literare, 1881.

Rovine
(Scrisoarea a treia)

La un semn, un țărnam de altul, legînd vas de vas, se leagă
Și în sunet de fanfare trece oastea lui întregă;
Ieniceri, copii de suflet ai lui Allah și Spahii
Vin de-ntunecă pămîntul la Rovine în câmpii;
Răspîndindu-se în roiuri, întind corturile mari....
Numa-n zarea depărtată sună codrul de stejari.

....Ce mai freamăt, ce mai zbcium!

Codrul clocoti de sgomot și de arme și de bucium,
Iar la poala lui cea verde mii de capete pletoase,
Mii de coifuri lucitoare ies din umbra-ntunecoasă;
Călăreții împlu cîmpul și roiesc după un semn
Și în caii lor sălbateci bat cu scările de lemn.
Pe copite iau în fugă fața negrului pămînt,
Lânci scînteie lungi în soare, arcuri se întind în vînt,
Și ca noui de aramă și ca ropotul de grindeni,
Orizontu-ntunecîndu-l, vin săgeți de pretutindeni,
Vîjîind ca vijelia și ca plesnetul de ploaie....
Urlă cîmpul și de tropot și de strigăt de bătaie.
In zadar striga-npăratul ca și leul în turbare,
Umbra morții se întinde tot mai mare și mai mare;
In zadar flamura verde o ridică înspre oaste,
Căci cuprinsă-i de pieire și în față și în coaste,
Căci se clatină rărîte șiruri lungi de bătălie;
Cad Arabii ca și pîlcuri risipite pe cîmpie,
In genunchi cădeau pedestrii, colo caii se răstoarnă,
Cad săgețile în valuri care șuieră, se toarnă,
Și lovînd în față-n spate, ca și crivățul și gerul,
Pe pămînt lor li se pare că se năruie tot cerul....
Mircea însuși mîna-n lupta vijelia-ngrozitoare,
Care vine, vine, vine, calcă totul în picioare;
Durduind soseau călării ca un zid înalt de suliți,
Printre cetele păgîne trec rupîndu-și large uliți;
Risipite se-mprăștie a dușmanilor șiraguri,
Și gonînd biruitoare, tot veneau a țării steaguri,
Ca potop ce prăpădește, ca o mare turburată -
Peste-un ceas păgînatatea e ca pleava vînturată.
Acea grindin-oțelită înspre Dunăre o mîna,
Iar în urma lor se-ntinde falnic armia română.

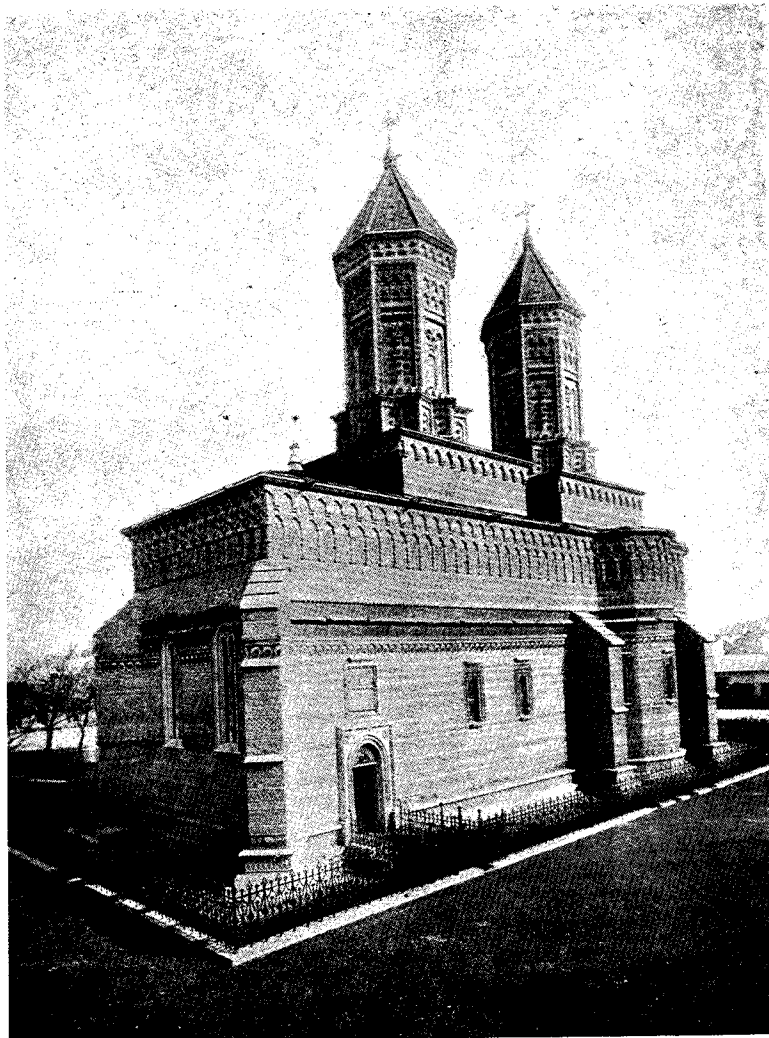
M. Eminescu, Convorbiri literare, 1881

V. Teme acasă.

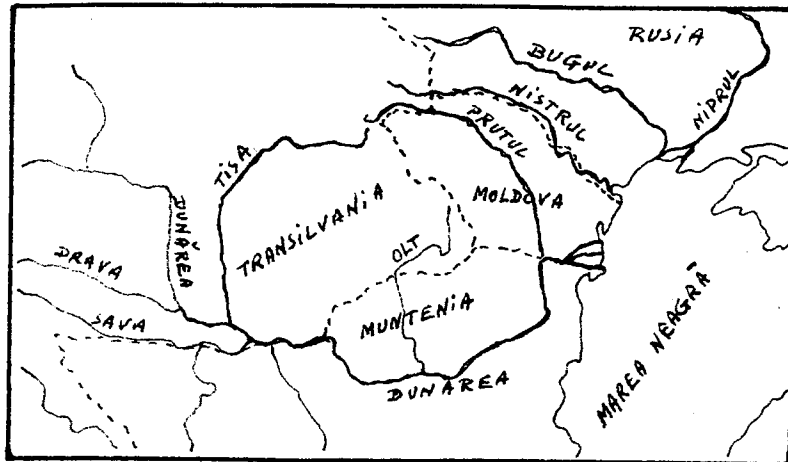
Vă rog să scrieți o compoziție asupra unuia din următoarele subiecte:

- a. Viața economică în Țara Românească în timpul lui Mircea cel Bătrîn.
- b. Organizarea armatei românești în timpul lui Mircea cel Bătrîn.

Lecția 2

Biserica Trei Ierarhi din Iași

I. Principatele Românești în secolul al XV-lea.

Muntenia. După moartea lui Mircea cel Bătrîn (1418) în Muntenia urmează la tronul țării o serie de domnitori slabi în timpul cărora Țara Românească cade într-o adevărată anarhie. Nici un principiu, nici o autoritate nu mai erau recunoscute și respectate. Hoții umpluseră țara, încât nimeni nu mai era sigur pe viața și pe averea sa. Din punct de vedere politic, țara căzuse într-o adevărată prăpastie. Tributul către Turci fusese ridicat la suma de 10.000 de galbeni și, lucrul cel mai cumplit, Muntenia trebuia să contribuie în fiecare an cu 500 de copii la reînprospătarea ienicerilor.

Vlad Țepeș (1456 - 1462, 1476) ia măsuri drastice contra hoților, leneșilor, trădătorilor și a tuturor făcătorilor de rele. Pedeapsa obișnuită era tragerea în țeapă.

Vlad Țepeș a fost un domnitor energic, restaurator al ordinii și a siguranței căilor de comerț din Țara Românească. Refuzând să plătească tributul „de sânge”, în anul 1462 este atacat de o puternică armată turcă sub comanda Sultanului Mahomed al II-lea, cuceritorul Constantinopolului, și după o serie de lupte este silit să se refugieze în Transilvania unde este prins de regele Ungariei Matei Corvin, și aruncat în închisoarea de la Buda unde zace 12 ani. Este readus pe tronul Munteniei în anul 1476 de Ștefan cel Mare, domnul Moldovei, însă moare după o lună de domnie. Este înmormântat în mănăstirea Snagov.

Moldova. A doua jumătate a secolului al XV-lea în Moldova este dominată de figura domnului Ștefan cel Mare (1457-1504). Ștefan cel Mare pune capăt luptelor interne pentru domnie care durau de 25 de ani, de la moartea lui Alexandru cel Bun.

Domnia lui Ștefan cel Mare este cel mai frumos timp din istoria Moldovei. Niciodată țara n-a fost mai întinsă, mai bogată și mai respectată. În urma victoriei de la Podul

Oșteni moldoveni

Inalt unde Ștefan cel Mare l-a învins pe Sultanul Turc Mahomed al II-lea, Papa Sixt al IV-lea îi scrie: „Faptele tale săvârșite cu înțelepciune și vitejie, contra Turcilor infideli, inamicii comuni, au adus atîta celebritate numelui tău, încît ești în unanimitate foarte lăudat.” De asemenea, într-o cronică turcească de pe timpul acela

citim: „Niciodată armatele turcești n-au suferit un dezastru atît de mare.”

Prima perioadă a domniei lui Ștefan cel Mare este caracterizată printr-o serie de războaie, împotriva ungurilor pe care-i învinge la Baia (1467), împotriva turcilor pe care-i învinge la Podul Inalt (1475) ca apoi să fie învins la rîndul sau de turci la Valea Albă (Războieni) în anul următor (1476); împotriva tătarilor pe care-i învinge la Lipnic în anul 1470, împotriva lui Radu cel Frumos, domnul Munteniei, pe care-l învinge în anul 1471 și 1473 și împotriva polonezilor pe care-i învinge la Codrul Cosminului în anul 1497.

În anul 1484, Ștefan cel Mare pierde cetățile Chilia și Cetatea Albă care sînt ocupate de turci. Pentru a pune

Lecția 3

capăt incursiunilor armatelor turcești, la 1492, Ștefan cel Mare se obligă să plătească Sultanului Turc un tribut anual de 4000 de galbeni, în schimb, Sultanul se obligă a lăsa Domnului Moldovean deplina libertate în conducerea țării, să nu se atingă de credința religioasă, de datinile sau legile după care se guverna Moldova. De asemenea, turcii nu aveau voie să se stabilească în Moldova nici să-și construiască moschei pe teritoriul Moldovei.

Domnia lui Ștefan cel Mare a fost o epocă de renaștere a culturii și artelor în Moldova, o epocă de eroism și demnitate națională. În timpul domniei lui Ștefan cel Mare s-au ridicat peste 40 de biserici și mănăstiri în amintirea ostașilor căzuți pe câmpurile de luptă, între care biserica Sf. Nicolae din Iași, mănăstirea Voroneț și mănăstirea Putna unde este înmormântat.

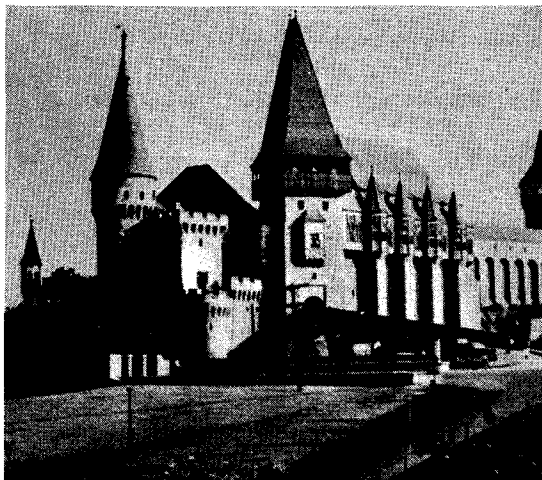
În mănăstirile Putna și Neamț s-au scris cărți religioase și primele cronici, s-au pregătit preoți și administratorii țării. Picturile și sculpturile acestor mănăstiri dovedesc un adevărat gust pentru frumos, un dezvoltat sentiment religios și sentimentul artistic al poporului român.

Din punct de vedere economic, Moldova face progrese remarcabile; Ștefan cel Mare încheie tratate comerciale cu țările vecine, bate monedă și ridică orașe noi.

Transilvania. După cucerirea Transilvaniei de către unguri (secolele XI-XIII), cnezatele și voevodatele românești din Transilvania dispar, iar cnezii și voevozii români sînt înlocuiți cu nobili maghiari (grofi) cărora regele Ungariei le dă moșii și pămînturi întinse în noua provincie. În anul 1211, regele Andrei al II-lea aduce în Transilvania pe cavalerii ordinului Teuton pentru a asigura frontierele Transilvaniei în contra incursiunilor din răsărit. Acești cavaleri teutoni primesc de la regii unguri anumite privilegii, atît de natură comercială cît și de natură politică. Situația românilor din Transilvania devine din ce în ce mai grea, pînă cînd cad într-o stare de iobăgie. Ca iobagi, românii din Transilvania n-aveau voie să se ocupe cu comerțul, n-aveau voie să părăsească pămîntul pe care lucrau, nu puteau să ocupe funcții, n-aveau voie să aibă școli sau chiar, uneori, să vorbească limba română.

Situația creată de unguri în Transilvania i-a forțat pe mulți români să treacă munții în Muntenia și Moldova pentru a găsi condiții mai bune de trai, iar pe alții i-a forțat să se revolte (1437, Bobîlna, 1514, Gheorghe Doja). Aceste revolte țărănești însă au fost ușor zdrobite de nobilii unguri, după care soarta țăranilor români din Transilvania a devenit și mai grea.

Lecția 3

Ioan Corvin de Hunedoara
(1386-1456). Pentru strălucite merite militare, tatăl
lui Ioan Corvin de Hunedoara,
anume Voicu, un mic nobil
român, fusese răsplătit de
regele ungar Sigismud cu
domeniul Hunedoarei. Ioan
Corvin, după ce învață

meseria armelor în Apus, se întoarce în Transilvania pentru
a lupta în contra turcilor care ajunseseră la granițele
Ungariei. In anul 1438 este numit „Ban de Severin” iar în
anul 1441 este ales voevod al Transilvaniei. Ca voevod al
Transilvaniei, în anul 1442 îi bate pe turci la Poarta de
Fier și la Ialomița. In anul următor (1443) după o serie
de lupte victorioase, trece munții Balcani însă este învins
la Varna în anul 1444.

In anul 1446, Ioan Corvin de Hunedoare este ales regent
al Ungariei, post pe care-l ocupă pînă la 1456 cînd moare
în luptele cu turcii la Belgrad.

După moartea lui Ioan Corvin de Hunedoara, fiul său
Matei, este ales rege al Ungariei. Matei Corvin (1458-
1490) este considerat ca unul dintre cei mai însemnați
regi pe care i-a avut Ungaria în tot decursul istoriei.

Atât Ioan Corvin cât și Matei Corvin s-au amestecat în treburile Munteniei și Moldovei unde au căutat să aibă domni care să-i suporte în luptele lor cu turcii.

După lupta de la Mohaci (1521), Transilvania devine un principat vasal și tributar Turciei, cum erau Țara Românească și Moldova.

Lecția 3

II. Întrebări:

1. Descrie situația din Țara Românească după moartea lui Mircea cel Bătrîn.
2. Câți copii trebuia Țara Românească să predea anual Sultanului pentru corpul ienicerilor?
3. Ce măsuri a luat domnitorul Vlad Tepeș pentru a restabili ordinea în Țara Românească?
4. De ce l-a atacat Sultanul turc Mahomed al II-lea pe Vlad Tepeș?
5. Unde și când a domnit domnitorul Ștefan cel Mare?
6. Ce i-a scris Papa Sixt al IV-lea lui Ștefan cel Mare după lupta de la Podul Înalt?
7. În contra cui a mai luptat Ștefan cel Mare?
8. Când a pierdut domnitorul Ștefan cel Mare cetățile Chilia și Cetatea Albă?
9. Care sînt clauzele principale ale tratatului de pace încheiat între domnitorul Ștefan cel Mare și Sultanul Mahomed al II-lea?
10. Aproximativ, cîte biserici și mănăstiri a ridicat Ștefan cel Mare?
11. Cine i-a adus pe cavalerii teutoni în Transilvania și care a fost misiunea lor în Transilvania?
12. Li s-a acordat acestor cavaleri teutoni anumite privilegii?
13. Aveau „iobagii” români din Transilvania aceleași privilegii ca și cavalerii teutoni?
14. Când a fost ales Ion Corvin de Hunedoara voevod al Transilvaniei?
15. Datorită căror fapte i s-a conferit această onoare?
16. La ce dată devine Transilvania un Principat vasal și tributar Turciei?

III. Teme pentru ora de aplicație.

a. Teme pentru discuții libere.

1. Tributul de „sînge” plătit de creștini, turcilor.
2. Ienicerii în armata turcească.
3. Ștefan cel Mare, Atlet al lui Hristos.
4. Ștefan cel Mare, ctitor de biserici și mănăstiri.

b. Bătălia lui Ștefan-Vodă cu Turcii, la Podul-Inalt (1475).

Intr-aceia vreme Mehmet, împăratul turcesc, armînd 120.000 de oaste a sa și oaste tătărească și muntenească să meargă cu Radul Vodă, au trimis asupra lui Ștefan Vodă. Iară Ștefan Vodă avînd oastea sa gata 40.000 și 2.000 de Leși ce-i venise într-ajutoriu.....de la craiul Cazimir, și 5.000 de Unguri ce-i dobîndise de la Mateiaș, craiul unguresc, le-au ieșit înainte din sus de Vaslui, la Podul Inalt, pre carii i-au biruit Ștefan Vodă, nu așa cu vitejia cum cu meșterșugul, că întîiu au fost învățat de au pîrjolit iarba petiutinderea, ce au slăbit caii Turcilor, cei gingași. Deci, ajutînd puterea cea dumnezeiască, cum se vrea tocmi voia lui

Dumnezeu cu a oamenilor, așa i-au cuprins pe Turci negura, de nu se vedea unul cu altul, și Ștefan Vodă tocmise oameni despre lunca Bîrladului, ca să-i amăgească cu bucime și cu trîmbițe, dînd semn de război. Atuncea oastea turcească întorcîndu-se la glasul buciurilor, și împiedecîndu-i și apa și lunca, și acoperindu-i și negura, tăind lunca și sfărămînd ca să treacă la glasul buciurilor, iară dindărăt Ștefan Vodă cu oastea tocmită i-au lovit, Joi, Ghenarie 10 zile, unde nici era loc de a-și tocmită oastea, nici de a se îndriptare, ci așa, ei în de sine tăindu-se, mulți periră,

Lecția 3

mulți prinși de pedestrime au fost, ce și pre aceia pre toți i-au tăiat, unde apoi măgle de cei morți au strâns.....

Și într-aceia laudă și bucurie au zidit biserică în târg în Vaslui, dând laudă lui Dumnezeu de biruință ce-au făcut, și de aci s-au întors la scaunul său la Suceava, cu mare pohvală și biruință singur de la Dumnezeu de sus, eșindu-i înaintea mitropolitul și cu toți preoții, aducând sfânta Evanghelie și cinstita cruce în mâinile sale ca înaintea unui împărat și biruitoriu de limbi păgîne, de l-au blagoslovit.

Atunci mare bucurie au fost tuturor domnilor și crailor de prin prejur, de biruință ce au făcut Ștefan Vodă.

Gr. Ureche, Letopisețul Țării Moldovei, după 1642.

Ștefan cel Mare.

"Fost-au acest Ștefan om nu mare de stat.....întreg la fire, neleneș, și lucrul său îl știa a-l acoperi, și unde nu gîndeai acolo îl aflai.

La lucruri de război meșter, unde era nevoie însuși se vîra, ce văzîndu-l ai săi să nu îndărăpțeze, și pentru aceia rar război de nu biruia, și unde-l biruia alții nu pierdea nădejdea, că știindu-se căzut jos se ridica deasupra biruitorilor....."

Gr. Ureche, Letopisețul Țării Moldovei, după 1642.

Cîntecul lui Ștefan Vodă.

(poezie populară)

Ștefan, Ștefan, Domn cel Mare
Seamăn pe lume nu are,
Decît numai mîndrul soare.

Din Suceava cînd el sare
Pune pieptul la hotare,
Ca un zid de apărare.

Brațul lui fără-ncetare
Bate hoardele barbare
Bate cetele maghiare.

Bate Leși din fuga mare
Bate Turci pe zmei călare
Și-i scutește de-ngropare.

Lumea-ntreagă stă-n mirare
Țara-i mică, țara-i tare
Și dușmanul spor nu are.

IV. Lectură:

Bătălia de la Vaslui...

Simbol al eroismului, al dragostei nemărginite față de patrie, al măiestriei militare desăvârșite, așa a rămas în istorie celebra bătălie de la Vaslui din anul 1475. Importanța ei depășește limitele strict locale, repercutându-se asupra evenimentelor ce au urmat. Puține exemple vom găsi în istorie în care o oaste mică să nimicească o armată așa

de puternică și bine organizată cum era cea otomană.

Oastea Moldovei condusă de Ștefan cel Mare a purtat în viața lui peste patruzeci de bătălii victorioase. Biruința de la Vaslui rămâne însă cea mai strălucitoare.

Cauzele care au dus la conflictul militar din 1475 trebuie căutate în tendința Porții de a restabili dominația otomană asupra Moldovei și Țării Românești, periclitată grav prin acțiunile voievodului Moldovei de păstrare a independenței țării.

Cuceritorul Constantinopolului -- Mahomet al II-lea -- a dat ordinul ca Soliman pașa, beglerbegul Rumeliei, care asedia atunci fără succes cetatea Scutari în Albania, să se îndrepte cu toată oastea sa spre Moldova. Soliman pașa a reușit să ajungă la Dunăre abia spre sfârșitul lunii decembrie 1474. El avea o armată impresionantă, de peste 120.000 de oameni, compusă din cavaleri (spahii) și pedestrași (ieniceri), la care se mai adăugau achingii (trupe neregulate).

Împotriva armatei otomane, Ștefan cel Mare a putut aduna în grabă 40.000 de oameni. I-au mai venit în ajutor 5.000 de secui, 2.000 de polonezi și 1.800 de unguri. În total, oastea moldovenească era, în comparație cu cea a turcilor, de trei ori mai mică.

În ciuda numărului mic al oștenilor armata Moldovei era o forță de temut: tăria ei izvora din patriotismul oștenilor, din dorința fierbinte a fiecărui luptător de a apăra, cu orice sacrificiu, patria aflată în primejdie. Orice om venit la oaste, fie răzeș, fie țăran liber, trebuia să aibă săgeți, sabie și pinteni. Astfel, orice pedestraș putea să se transforme în călăreț, iar călărețul știa să lupte și ca pedestraș. Chemarea la arme era socotită o poruncă sfântă. La aceasta se adăuga conducerea exercitată cu măiestrie de voievod. De cele mai multe ori domnul lupta alături de ostași -- curajul lui legendar însufletea-i.

De data aceasta, în afară de oastea permanentă, așa-zisa „curte”, în compunerea oștirii moldovenești intrau și răzeșii -- sprijin de nădejde al domnitorului, cetele târgurilor, cetele comandate de boieri, și un mic număr de oameni ai mănăstirilor.

Ștefan cel Mare avea la dispoziție, ca armament greu, 20 de tunuri.

În sistemul de pregătire pentru întâmpinarea dușmanului intra și străvechea tactică a țărilor române: țăranii din toate satele ce se aflau în calea dușmanului ascundeau vitele, merindele și nutrețul, tot ce aveau ei mai de pret, la locuri ferite în păduri și munți. Ceea ce nu putea fi ascuns, era ars (deseori și casa proprie). Astfel că, pășind pe pământul Moldovei, dușmanul nu găsea nimic ce i-ar fi fost necesar, nici măcar apă de băut, căci fântânile erau otrăvite.

Trecînd Dunărea și înaintînd pe pământul Moldovei, armata otomană a găsit satele pustii iar cetele de „hartă” o loveau pe neașteptate, provocîndu-i pierderi însemnate. Foamea și frigul au început să se resimtă în oastea dușmană.

Locul bătăliei a fost ales de Ștefan și impus dușmanului cu multă măiestrie. Cronica germană îl localizează „nu departe de Vaslui, la o apă ce se cheamă Bîrlad”. Însă cele mai prețioase știri le găsim la Grigore Ureche. Acesta afirmă că lupta s-a dat „din sus de Vaslui”, că „nici nu era loc de a-și tocni oastea”, că turcii s-au împiedicat de „apă și luncă” și că bătălia s-a dat la Podul Înalt. Poate că acest pod a existat undeva pe râul Bîrlad, nu departe de locul bătăliei.

Lecția 3

Domnitorul moldovean s-a folosit de o negură deasă, care acoperea în acea zi câmpul bătăliei, și pentru a induce în eroare pe inamic a pus în spatele mlaștinei trîmbițași. La timpul potrivit ei au început să sune din buciume și trîmbițe.

"Atuncea, scrie Grigore Ureche, oastea turcească, întorcîndu-se la glasul buciumelor și împiedicîndu-i apa și lunca și negura acoperindu-i, tăind lunca și sfărîmîndu, ca să treacă la glasul buciumilor, ei în de sine tăindu-se, mulți periră". Tunurile au intrat în acțiune decimînd oastea otomană, mărind panica și groaza. Apoi a năvălit grosul oastei moldovenești, care, spune mai departe cronicarul, "pre toți i-au tăiat; unde apoi mîgle de cei morți au strînsu, și mulți pași și sangeați au perit. Și pre feciorul lui Isac pașa, după ce l-au prins viu, l-au slobozit. Și pușcile (tunuri n.n.) le-au dobînditu(...). Bătuți, (otomanii -- n.n.) au fugit prin păduri și au ieșit unde purcedea apa Smilii (Similei), în ținutul Tutovei. Acolo, în legea lor, au dat laudă lui Dumnezeu că au scăpat și au ieșit la lume.

Iară Ștefan Vodă pornitu-s-au după dînșii cu ai săi moldoveni și cu 2.000 oaste leșească, ce i-au fost într-ajutoriu și i-au gonit pe turci pînă i-a trecut Siretul la Ionășești, unde se pomenește și astăzi vadul turcilor... Zăceau pe drumuri ca znopii pe câmp."

În conformitate cu izvoarele ce le avem la îndemîină ne putem imagina următoarele faze ale bătăliei:

- 1) Atragerea avangardei armatei otomane, pentru atac, în direcția mlaștinei, fără a-i vedea pe moldoveni;
- 2) atac inamic împotriva oastei moldovenești;
- 3) contraatac de flanc și din spate al cavaleriei în fruntea căreia lupta Ștefan cel Mare;
- 4) retragerea și fuga armatei otomane spre sud;
- 5) urmărirea inamicului de către moldoveni, timp de 4 zile.

Mai tîrziu, pentru răscumpărarea celor prinși, sultanul a oferit domnului moldovean pînă la 80.000 galbeni pentru fiecare prizonier de seamă. Dar acesta a respins oferta, răspunzînd: "Dacă aveți atîția bani, ce-ați căutat în țara mea?" Prada de război a fost foarte numeroasă.

La vestea înfrîngerii, sultanul s-a întristat peste măsură și timp de 5 zile n-a vrut să vadă pe nimeni; iar

Mara, împărăteasa, văduva sultanului Murad, avea să spună cu trei luni mai târziu că „niciodată o oaste turcească n-a suferit o astfel de înfrângere”.

Peste două săptămâni de la desfășurarea bătăliei, Ștefan a trimis tuturor regilor și principilor creștini un mesaj prin care anunța victoria reputată de oastea moldovenească și atrăgea din nou atenția asupra primejdiei ce fusese înlăturată numai pentru moment. Cu toate că mesajul s-a păstrat doar în traduceri, el poartă pecetea elocinței timpului și ne arată figura domnului în toată marea ei. Ștefan scria:

„De aceea facem cunoscut domniilor voastre că pe la Boboteaza trecută turcul a trimis în țara noastră și împotriva noastră o mare oștire în număr de 120.000 de oameni, al cărei căpitan de frunte era Soliman pașa beglerbegul; împreună cu acesta se aflau toți curtenii susnumitului turc (...)

Auzind și văzând noi aceasta, am luat sabia în mână și... am mers împotriva dușmanilor creștinătății, i-am biruit și i-am călcat în picioare, și pe toți i-am trecut sub ascuțișul sabiei noastre”.

În partea finală a mesajului citim:

„Iar noi, din partea noastră făgăduim, pe credința noastră creștinească și cu jurământul domniei noastre, că vom sta în picioare și ne vom lupta pînă la moarte pentru legea creștinească, noi cu capul nostru. Așa trebuie să faceți și voi, pe mare și pe uscat, după ce... noi i-am tăiat mîna cea dreaptă. Deci fiți gata fără întârziere”.

Reușita luptei presupunea adeziunea spirituală și materială a poporului la efortul domnitorului și al oastei. Sistemul de pustiire presupunea de asemenea că, după retragerea inamicului, restabilirea bunei stări a țării se va face rapid, nu numai prin eforturi individuale, ci și prin ajutorul domniei.

Europa întreagă a răsuflat mai ușor după victoria moldovenească. Papa Sixt al IV-lea i-a scris lui Ștefan cel Mare: „Faptele tale săvîrșite cu înțelepciune și vitejie au adus atîta celebritate numelui tău, încît ești în gura tuturor și ești în unanimitate foarte mult lăudat”...

Lecția 3

Ecoul acestor sentimente le găsim la cronicarul polonez I. Dlugosz. Impresionat de succesele moldovenilor, el afirma despre marele lor voievod:

„O, bărbat minunat, cu nimic mai inferior ducilor eroici pe care noi îi admirăm, care în timpurile noastre a purtat cel dintâi dintre principii lumii o victorie strălucită contra turcilor”...

Victoria de la Vaslui nu a fost întâmplătoare. Bizuindu-se pe sprijinul și vitejia maselor, Ștefan cel Mare a știut întotdeauna să le folosească temeinic, cu multă chibzuință, fără de care nici o victorie n-ar fi fost posibilă. Strălucit comandant de oști, domnul moldovean a știut să adopte întotdeauna tactica necesară, creind inamicului situații fără ieșire: O dată a recurs la incendiu (Baia), altă dată la înținarea copacilor, pe care i-a prăvălit peste dușman (Codrii Cosminului), iar la Vaslui la alegerea unui loc mlăștinos, la hărțuirea și înșelarea inamicului. Fiecare luptă a lui Ștefan cel Mare a fost o creație: niciodată două lupte n-au fost concepute la fel.

Cu calitățile lui militare alese se îmbina și talentul lui diplomatic. Artă diplomatică a lui Ștefan pornea de la premisa că trebuie să aibă întotdeauna un singur inamic, asigurându-și în prealabil prietenia celorlalte state vecine.

Ștefan cel Mare a fost un comandant de oști de talie mondială. Victoria strălucită reputată de oștirea românească la Vaslui în 1475 a demonstrat lumii întregi că acolo, la marginea Europei, exista o țară mică, locuită de oameni viteji și mândri, care, pentru a-și păstra ființa națională și libertatea, cutezau să înfrunte primejdia oricât de mari.

V. Teme acasă:

Vă rog să scrieți o compoziție asupra unuia din următoarele subiecte:

- a. Bătălia de la Vaslui (Podul Inalt 1475).
- b. Familia Ion Corvin de Hunedoara.

Ștefan Cel Mare Domnul Moldovei
supranumit și Atletul lui Christos

I. Mihai Viteazul (1593 - 1601).

În Muntenia, secolul al XVI-lea este caracterizat prin lupte interne între diferiții pretendenți la tron și prin amestecul turcilor în afacerile interne ale țării, în general, sprijinind pe cei care ofereau să plătească un tribut mai mare. Dintre cei 37 de domni care au domnit în perioada aceasta, amintim pe:

Radu cel Mare (1495-1508) care-l aduce în țară pe călugărul Macarie cu o tipografie și care tipărește, în limba slavonă, primele cărți bisericești din țară.

Neagoe Basarab (1512-1521) care aduce în țară pe meșterul Manole ca să clădească Mânăstirea Curtea de Argeș.

Lecția 4

Prima carte bisericească tipărită în Muntenia de către călugărul Macarie a fost un Liturghier Slavonesc în anul 1508. În anul 1559, Diaconul Coresi, publică la Brașov, prima carte românească: „Întrebarea Creștinească” un catechism pentru propagarea religiei luterane. Prima Evanghelie românească a fost tipărită în anul 1561. De asemenea, amintim faptul că prima scrisoare în limba română care se păstrează, este o scrisoare a unui negustor român, Neacșu din Cîmpulung, către primarul orașului Brașov.

Aceste lucrări sînt considerate primele încercări literare în limba română.

În Moldova, după moartea lui Ștefan cel Mare, găsim o situație similară cu cea din Muntenia, lupte interne între pretendenții la tron și amestecul turcilor în afacerile interne ale țării. Intre domnitorii mai însemnați din perioada aceasta amintim pe: Petru Rareș (1527-1538) și (1541-1546) care refuză să mai plătească tribut turcilor, se amestecă în luptele de succesiune în Ungaria și ocupă Bistrița, Rodna, Ciceiu și Cetatea de Baltă din Transilvania.

Ion Vodă cel Cumplit (1572-1574) care împreună cu un grup mic de boeri credincioși încearcă să re-cîștige independența țării. Este învins însă de turci în lupta de la Roșcani, luat prizonier și ucis.

Mihai Viteazul (1593-1601). Cu toate că Mihai Viteazul a ocupat tronul Munteniei cu ajutorul turcilor, odată ajuns domn, a intrat în legătură cu Papa Clement al VIII-lea, Rudof al II-lea, împăratul Austriei, Sigismund Bathory, Principele Ardealului și cu Aron Vodă, domnul Moldovei cu scopul de a încheia o alianță ofensivă în contra turcilor.

Atacul împotriva turcilor este deschis de către Mihai Viteazul în anul 1594. Creditorii turci care i-au împrumutat banii necesari pentru a cumpăra tronul, au fost chemați la București ca să fie plătiți. În loc de a-i plăti, Mihai Viteazul îi omoară pe toți împreună cu garnizoana turcească din București. Apoi, Mihai Viteazul atacă și arde orașele: Giurgiu, Hîrșova, Silistra, Rahova, etc.

În acelaș timp, Aron Vodă din Moldova, atacă și arde orașul Ismail.

Pentru a-l pedepsi, Sultanul Turc, organizează sub comanda lui Sinan Pașa, o armată de peste 100.000 de oameni, care trec Dunărea în vara anului 1595 și se îndreaptă spre București.

Mihai Viteazul, cu o armată de aproximativ 16,000 de soldați încearcă să-l oprească pe Sinan Pașa la Călugăreni. Aici, într-o regiune mlăștinoasă, între Giurgiu și București, la 13 august 1595, s-a dat una din cele mai glorioase lupte din istoria României.

Lecția 4

Intrucât ajutoarele promise n-au sosit la timp, Mihai Viteazul este silit să se retragă spre munți spre a-și reorganiza armata. Turcii ocupă orașele București și Tîrgoviște.

În munți, Mihai Viteazul își reorganizează armata cu ajutoare primite de la Sigismund Bathori, principele Ardealului și de la Ștefan Răzvan, domnul Moldovei și la 18 octombrie eliberează Tîrgoviște apoi Bucureștiul. Armata turcească în plină retragere încearcă să treacă Dunărea la Giurgiu, pe un pod pe vase care este distrus de artileria lui Mihai Viteazul. „O asemenea retragere dezastruoasă și înfrîngere n-a mai fost pomenită în istorie” scrie cronicarul turc Naima.

În anul următor, 1596, Mihai Viteazul bate pe Tătari, apoi în anul 1598 trece Dunărea și bate pe Turci la Nicopole, la Vidin și la Cladova după care încheie pace cu Turcii care-l recunosc ca domn al Munteniei iar Țara rămîne în deplină libertate.

În timpul acesta, Sigismund Bathori, Principele Transilvaniei renunță la Transilvania în favoarea vărului său Andrei Bathori un inamic al lui Mihai Viteazul. În toamna anului 1599, ca aliat al împăratului Rudolf al II-lea, Mihai Viteazul trece în Ardeal pe la Brașov și Buzău, îl învinge pe Andrei Bathori în lupta de la Șelimbăr de

lîngă Sibiu și la 1 noiembrie intră în Alba Iulia capitala Transilvaniei și se proclamă „domn al Ardealului”.

La Alba Iulia, Mihai Viteazul a întemeiat Mitropolia Ardealului în mînăstirea pe care a zidit-o acolo încă din anul 1596 și a adus numeroși preoți și călugări din Muntenia. Mihai Viteazul a luat de asemenea măsuri pentru îmbunătățirea stării preoților și iobagilor români.

În Moldova, domnul Ieremia Movilă, cu ajutorul polonezilor complota împotriva lui Mihai Viteazul, încercînd să pună pe tronul Munteniei pe fratele său Simion. Pentru a pune capăt acestor comploturi, Mihai Viteazul trece în Moldova și o ocupă fără vărsare de sînge, Ieremia Movilă fugind în Polonia. La Iași, capitala Moldovei, Mihai Viteazul se proclamă: „Domn al Țării Românești, al Ardealului și la Moldovei.” Pentru prima dată în istoria românilor, cele trei Principate, Muntenia, Moldova și Transilvania sînt unite sub conducerea unui singur domnitor român.

Cu toate că unirea celor trei Principate a durat numai cîteva luni (din Mai 1600 pînă în 18 Septembrie 1600), unirea Principatelor sub Mihai Viteazul a însemnat trezirea demnității naționale și a năzuinței spre independență a poporului român. Mihai Viteazul a rămas în istoria României un simbol al unității naționale, unitate națională care nu s-a înfăptuit decît în anul 1918.

Lecția 4

În timp ce Mihai Viteazul era în Moldova, în vara anului 1600, nobilii unguri din Transilvania împreună cu generalul Basta, reprezentantul împăratului Rudolf al II-lea de la Viena se revoltă încontra lui Mihai Viteazul. Mihai Viteazul se întoarce din Moldova pentru a pune capăt acestei revolte însă este învins în lupta de la Mirăslău, lângă Aiud.. Ieremia Movilă cu ajutor polonez ocupă Moldova și cu o armată puternică se îndreaptă spre Muntenia pentru a pune pe tron pe fratele său Simeon. Turcii profită de aceste evenimente pentru a invada Muntenia și Mihai Viteazul este silit să părăsească Transilvania pentru a apăra Muntenia. Este învins însă în luptele de la Năeni (Buzău) la Bucov și la Teleajen. După ce este învins iarăși într-o ultimă luptă pe Argeș, Mihai Viteazul pleacă în exil la Viena unde cere ajutor împăratului Rudolf al II-lea.

În Transilvania, nobilii unguri după ce au scăpat de Mihai Viteazul cu ajutorul lui Basta, acum cheamă înapoi la tronul Transilvaniei pe Sigismund Bathori, un inamic al lui Rudolf al II-lea. Generalul Basta este de asemenea silit să părăsească Transilvania.

Pentru a recuceri Transilvania și pentru a înlătura pe Sigismund Bathori, Rudolf al II-lea împacă pe Mihai Viteazul cu generalul Basta și-i trimite în Transilvania.

În lupta de la Gorăslău (3 august 1601) armatele lui Sigismund Bathori sînt învinse. Generalul Basta, un om ambițios, i-a cerut lui Mihai Viteazul să-i predea steagurile cîștigate la Gorăslău și să-l recunoască pe el drept guvernator al Transilvaniei. Mihai Viteazul a refuzat. La 9 august 1601, un grup de soldați din armata lui Basta intră în cortul lui Mihai Viteazul și-lucid.

Cu toate că a domnit numai opt ani, Mihai Viteazul s-a dovedit un bun strateg, un mare conducător de oști și un mare apărător al creștinătății.

II. Întrebări:

1. În timpul cărui domnitor s-au tipărit primele cărți bisericești în Țara Românească?
2. Cine l-a adus în Țara Românească pe meșterul Manole ca să clădească mănăstirea Curtea de Argeș?
3. Cum se numește prima carte publicată în limba română? Cine a publicat-o?
4. Cu ajutorul cui a ocupat Mihai Viteazul tronul Țării Românești?
5. Cu cine a încheiat Mihai Viteazul o alianță ofensivă în contra turcilor?
6. Cum a început primul război dintre Mihai Viteazul și turci?
7. Unde și când l-a învins Mihai Viteazul pe Sinan Pașa, comandantul armatei turcești?
8. Ce scrie cronicarul turc Naima despre retragerea armatei turcești din Țara Românească?
9. Unde l-a învins Mihai Viteazul pe Andrei Bathori, Principele Transilvaniei?
10. Când a intrat Mihai Viteazul în Alba Iulia, capitala Transilvaniei?
11. Cât timp a durat unirea principatelor române - Muntenia - Moldova - Transilvania, sub domnia lui Mihai Viteazul?
12. Ce a trezit în poporul român această unire?
13. După înfrângerea de pe Argeș, unde a plecat în exil Mihai Viteazul?
14. Pe cine a trimis împăratul Rudolf al II-lea pentru a înlătura de pe tronul Transilvaniei pe Sigismud Bathori, Principele Transilvaniei?
15. Descrie conflictul dintre Mihai Viteazul și generalul Basta.
16. Cum a murit domnitorul Mihai Viteazul?

III. Teme pentru ora de aplicație.A. Teme pentru discuții libere:

- a. Unirea Principatelor Române sub Mihai Viteazul.
- b. Mihai Viteazul și Români din Transilvania.
- c. Moartea lui Ion Vodă cel Cumplit, domn al Moldovei.
- d. Diaconul Coresi - Primele încercări literare în limba română.

B. Cînd s-au lovit oștile lui Ion-Vodă cel Cumplit cu cele turcești (1573). Ion Vodă au împărțit oastea sa în 30 de pîlcuri, și la tot pîlcul au dat cîte o pușcă; era și 80 de puști hușnite (tun cu care se aruncau ghiulele de piatră), iară toată oastea lui era 30.000, fără prostime și adunătură ce era pre lîngă Ion Vodă.....

Deci Cazacii cu focul, Moldovenii cu fușturile (sulițe), arunca Turcii de nu se știa ce vor face. Văzînd Turcii pre Moldoveni că vor să moară decît să nu biruiască, cu multe meșterșuguri au nevoit să amăgească pre Moldoveni, să-i ducă asupra pușcilor; văzînd Moldovenii meșterșugurile lor, nu-i gonea mult, ci numai pînă da dos, că vedea că fuga lor era cu înșelăciune, că de mulțimea lor tot locul acoperise. Deci, lăsînd Turcii partea despre Cazaci, cu toată puterea au întors spre Moldoveni, și pușcile toate le slobozea într-înșii; ci Moldovenii așa sta, cum s-ar fi gătit de moarte, iar nu să izbîndească. Și multă moarte s-au făcut între îmbe părțile, că nu era a călca pre pămînt, ci pre trupuri de om.

Gr. Ureche, Letopisețul Țării Moldovei, după 1642.

Uciderea lui Mihai-Vodă. O, bun prilej își făcu Basta spre pierderea bunului și viteazului Mihai-Vodă! Iar cînd fu într-o dimineață, văzu Mihai-Vodă oastea nemțească viind către cortul lui, unii călări, alții pedestri, și socoti Mihai-Vodă că aceștia sînt ajutorul lui, și nimica de dînșii nu se temea. Iar ei procleții nu au fost ajutor, ci vrășmaș. Și dacă văzu că sosesc, eși Mihai-Vodă din cortul său înaintea lor, vesel și le zise: „Bine ați venit, voinicilor, vitejilor!” Iar ei se repeziră asupra lui ca niște dihăanii sălbătice, cu săbiile scoase; ci unul deade

cu sulița, și-l lovi drept în inimă, iar altul de grabă îi tăie capul.

Și căzu trupul lui cel frumos ca un copaciu, pentru că nu știuse, nici să împrilegise sabia lui cea iute în mâna lui cea vitează. Și-i rămase trupul gol, în pulbere aruncat. Că așa a lucrat pisma încă din începutul lumii, că pisma au pierdut pe mulți bărbați, fără de vină, ca și acesta. Căci era ajutor creștinilor și sta tare ca un viteaz bun pentru ei, cât făcuse pe Turci de tremura de frica lui..... Și rămaseră creștinii, mai vîrtos Țara Românească, săraci de dînsul.

Cronica Buzeștilor, către 1610.

Mihai-Vodă nu mai era acum primejdios. După ce jefuiră tot ce găsiră în cort, călăii îi tăiară capul. Trupu-i rămas cîteva zile despoiat și batjocorit în pulberea drumurilor, fu îngropat de niște Săcui mai omenoși în marginea unui șanț, acolo în Cîmpia Turdei, unde zac deci și azi, ascunse și neștiute, mădulele scumpe ale marelui dar nefericitului Viteaz; iar capul, purtat mai întîi prin toată tabăra, spre încredințare că acel ce-l purtase perise, fu luat de Radu Buzescu, adus în țară, la mînăstire de ctitorie a neamului, la Deal, lîngă Tîrgoviște, și înmormîntat la picioarele tatălui său Pătrașcu-Vodă cel Bun, sub lespeda pe care credinciosul și piosul boer puse să se sape următoarele dureroase cuvinte:

"Aici zace cinstitul și răposatul capul creștinului Mihail marele Voevod, ce-a fost Domn Țării Românești și Ardealului și Moldovei. Cinstitul trup zace în Cîmpii Turdei. Și cînd l-au ucis Neamții, ani au fost 7109 (1601) în luna August 8 zile. Această piatră o au pus jupîn Radu Buzescul i jupăneasa Preda".

Al. Lăpedatu, Din zilele de cădere ale lui Mihai-Vodă Viteazul. 1908.

Cea din urmă noapte a lui Mihai Viteazul.

Ca un glob de aur luna strălucea
Și pe-o vale verde oștile dormea;
Dar pe-un vîrf de munte stă Mihai la masă
Și pe dalba-i mînă fruntea lui se lasă.
Stă în capul mesei între căpitani,
Și recheamă dulce tinerii săi ani.
Căpitanii toarnă în pahare vin
Și în sănătatea lui Mihai închin....
Dar Mihai se scoală și le mulțumește
Și luînd paharul, astfel le grăiește:
- Nu vă urez viață, căpitanii mei!
Dimpotrivă, moartea, iată ce vă cei.
Ce-i viața noastră, în robie oare?
Noaptea fără stele, ziua fără soare
Cei ce rabdă jugul și-a trăi mai vor,
Merită să-l poarte, spre rușinea lor.
Sufletul lor nu e mai presus ca fierul
Ce le-ncinge brațul. Iau ca martor cerul.
Dar Românul nu vrea cîmpul fără flori,
Zile lungi și triste, fără sărbători.
Astfel e vulturul ce pe piscuri zboară;
Aripile taie-i, că ar vrea să moară;
Astfel e Românul, și Român sînt eu,
Și sub jugul barbar, nu plec capul meu".....

Dimitrie Bolintineanu.

Mama lui Mihai.

Lîngă Olt, la Mănăstire,
Vine un ostaș din plaiu
Și întreabă cu grăbire:
- „Unde-i mama lui Mihai?”
Teofana se închină,
Roagă pentru fiul său.
- „Maică schimnică, suspină,
Nău mai este fiul tău!
Ce nu au putut răpune
Patruzeci de lupte mari,
Au răpus, vai, îți voi spune,
Două săbii de tâlhari.
Sub a morții grea lovire
El, căzînd, s-a apărât,
Prins în lance cu măriri
Scumpa viață el și-a dat”.
- „Adevăr tu spui.....el este
Fiul meu cel prea iubit....
Dar, poți tu a-mi face veste
Pe Români de i-a unit?”
- „N-a putut el să-i unească
Singuri nefiind uniți,
Toți, voesc ca să domnească,
Și-așteptînd, toți sînt robiți”.
- „Știrea ta e tristă foarte,
Nu că fiu-mi a murit;
Dar că nici prin a lui moarte
Pe Români n-a desrobit!”
Astfel zice Doamna mare
Și-n chilie s-a închis
Pînă ce de întristare
Ochii-n lacrimi i s-au stins.

Dimitrie Bolintineanu.

IV. Lectură:

Bătălia de la Călugăreni

Cu 370 de ani în urmă oastea Țării Românești, condusă de Mihai Viteazul, a obținut victorii strălucite împotriva turcilor cotropitori.

Pătrunderea turcilor în Peninsula Balcanică și ajungerea lor la Dunăre a creat un mare pericol pentru țările române, care se găseau în flancul direcției de expansiune a acestora spre centrul Europei. După lupte eroice și îndelungate, fără ajutorul efectiv al statelor vecine, Țara Românească a fost silită, la sfârșitul secolului al XIV-lea, să suporte suzeranitatea turcească, care devenea din an în an mai

Lecția 4

apăsătoare. Tributul era mărit după bunul plac al sultanului, domnul era numit de la Constantinopol, iar trupele turcești din raialele de pe Dunăre jefuiau și pustiau regiunile învecinate.

Aceasta era situația când, în anul 1593, Mihai Viteazul a venit la domnia Țării Românești.

Făcându-se exponentul aspirațiilor de independență ale poporului, tânărul voievod era hotărât să scuture umilitorul jug otoman. Prilejul s-a ivit la scurt timp după urcarea lui pe tron, când s-a format în Europa o puternică coaliție antiturcească condusă de Rudolf al II-lea, împăratul Austriei. Alături de Transilvania și Moldova, Țara Românească a intrat în această coaliție, dornică să-și recâștige independența.

Cu o mică armată, de aproximativ 2.000 de oameni, organizată în grabă, Mihai a nimicit pe creditorii turci de la București și pe ienicerii trimiși să-l supravegheze. Chemînd apoi țărănimea la oaste, s-a ridicat cu însuflețire să lupte pentru independența țării. În scurtă vreme, oastea Țării Românești s-a ridicat la peste 12.000 de oameni.

Cu această oaste, formată în cea mai mare parte din țărani, Mihai a atacat raialele turcești de pe Dunăre, obținînd primele succese împotriva inamicului de veacuri și trezind speranțele în inimile popoarelor subjugate din Peninsula Balcanică. În urma situației create, sultanul a trimis în Țara Românească două grupuri importante de forțe, pentru a scoate din domnie pe tânărul voievod, care se arătase atît de periculos.

Printr-o manevră îndrăzneată, care stîrnește și astăzi admirație, oastea românească condusă de Mihai a nimicit succesiv, în cursul lunii ianuarie 1595, grupările inamice în bătăliile de la Stănești și Șerpătești.

În urma acestor victorii strălucite oastea Țării Românești a cucerit cetățile turcești de pe Dunăre și, pătrunzînd adînc la sud de fluviu, a determinat aici o serie de răscoale, punînd astfel în pericol întreaga stăpînire otomană în Balcani.

Alarmat, sultanul a trimis împotriva Țării Românești, în vara anului 1595, forțele principale ale imperiului, comandate de cel mai vestit general otoman, bătrînul și experimentatul Sinan Pașa. Pe 1e începutul lunii august

1595, o armată pe care izvoarele vremii o cifrează la 100.000--200.000 de oameni, a trecut Dunărea lângă Giurgiu și a început înaintarea spre București.

Cu toate cererile repetate adresate aliaților săi, Mihai a primit doar un ajutor de 2.000 de oameni din Transilvania, efectiv care a ridicat numărul forțelor sale la 16.000 de oameni și 12 tunuri. Disproporția era enormă; cotropitorii otomani aveau o superioritate numerică de 6--12 la unu.

Oastea Țării Românești era mică dar avea experiența luptelor anterioare și era animată de dorința arzătoare de a nimici inamicul cotropitor.

Disputînd terenul pas cu pas, oastea Țării Românești s-a retras spre nord, unde aștepta ajutoarele promise.

În fața turcilor, care înaintau pe drumul Giurgiu--Hulubești, spre București, oastea Țării Românești a dus acțiuni continue de hărțuire și uzare, după procedeele care intraseră în tradiția militară românească.

De la Hulubești, drumul spre București avea o variantă, care prin Călugăreni ducea la Copăceni, pe Argeș. Această variantă trecea printr-un adevărat defileu format din păduri mari și largi de aproximativ 2 km. Defileul era barat spre Hulubești de mlaștinile formate de râurile Neajlov și Cîlniștea, care se uneau în această regiune. Zona mlăștinoasă nu putea fi trecută decît pe drumul în umplutură, care avea mai multe podețe de lemn peste brațele celor două râuri. Mihai Viteazul și-a dat seama că în acest defileu ar putea să angajeze o bătălie cu inamicul cu șanse de succes, deoarece acesta nu-și putea desfășura toate forțele, iar intrarea în defileu nu se putea face decît pe rînd, atît cît permitea lărgimea drumului.

În după-amiaza zilei de 12 august 1595, avangarda turcească, care ajunsese în apropiere de Hulubești, a fost atacată prin surprindere de o grupare românească de cavalerie, care, după ce i-a produs pierderi mari, s-a retras spre Călugăreni, atrîgînd-o pe urmele ei.

În noaptea de 12/13 august, ambele părți au făcut pregătiri intense pentru bătălia de a doua zi. Voievodul Țării Românești a așezat în spatele Neajlovului 10.000 de

Lecția 4

oameni, iar în fața lor a pus 10 tunuri, care țineau sub foc podul de peste râu. În spatele satului Călugăreni a lăsat o rezervă de 6.000 de oameni și 2 tunuri, sub comanda lui Albert Kiraly.

În dimineața de 13 august, Sinan-Pașa a trimis 12.000 de călăreți în direcția Călugăreni, pentru a deschide drum forțelor principale. Mihai a lăsat această grupare să treacă podul, dar, în timp ce-și lua dispozitivul de luptă, ostașii români au atacat-o concentric din mai multe direcții și au nimicit-o aproape complet.

Sinan Pașa, înfuriat de nereușita primei sale încercări, a hotărât să-și angajeze toate forțele în luptă. Planul lui era să atace cu pedestreimea peste pod, sub conducerea lui directă, și să învăluie ambele flancuri ale oastei muntene, cu două grupări de cavalerie care urmau să treacă Neajlovul prin vad.

Atacul frontal al ienicerilor a fost oprit cu pierderi mari pentru aceștia de focul artileriei și pușcașilor români. În acest timp însă, gruparea de cavalerie turcească din dreapta, comandată de Satîrgi Mahomed Pașa, găsind un vad peste Neajlov, a trecut râul și amenința stînga oastei Țării Românești. Cealaltă grupare de călăreți, comandată de Hassan Pașa, s-a rătăcit și nu a luat parte la bătălie.

Amenințată cu învăluirea, oastea Țării Românești s-a repliat prin luptă spre rezerva care se găsea la nord de satul Călugăreni: în retragere a adoptat un dispozitiv în cui, cu flancurile refuzate pentru a evita învăluirea. După ce a ieșit din raza de învăluire a cavaleriei turcești și s-a unit cu rezerva, voievodul a hotărât să se oprească și să execute un puternic contraatac. Forțele principale, conduse de Albert Kiraly, au atacat în lungul strîmtorii. Un detașament de 600 de oameni, sub comanda personală a lui Mihai Viteazul, strecurîndu-se pe la marginea pădurii a ajuns la pod unde a angajat o luptă crîncenă cu ienicerii, care continuau să treacă. Un alt detașament format din 200 de pușcași ardeleni și 200 de cazaci, sub comanda căpitanului Cocea, trecînd Neajlovul prin vad a căzut în spatele podului. S-au angajat astfel lupte de o extremă violență la care au participat, într-un efort unitar, toate forțele. „Îndată 200 de transilvăneni și tot atîția cazaci cu căpitanul Cocea, se reped asupra lor... de la spate și din coastă îi rănește Mihai cu ai săi...” scrie cronicul Walther, contemporan cu evenimentele.

Sub loviturile puternice ale oastei Țării Românești, turcii care trecuseră Neajlovul au fost nimicivi aproape complet. „Se zice că nu se cunoaște altă bătălie în lume, în care cei doi vrăjmași să se bată cu mai mare ură decât valahii și turcii în acea vestită bătălie” scrie într-un document al vremii.

Victoria obținută de oastea Țării Românești la Călugăreni constituie punctul culminant al campaniei din anul 1595. În toamna aceluiași an sosind ajutoarele așteptate din Transilvania și Moldova, forțele întrunite ale celor trei țări române au trecut la ofensivă, au bătut forțele inamice la Tîrgoviște, iar resturile acestora le-au azvîrlit peste Dunăre, eliberînd întregul teritoriu al țării. Voievodul muntean a sesizat, desigur, cît de mult ar fi fost ușurată lupta împotriva turcilor dacă cele trei țări ar fi fost sub o conducere.

Victoria oastei române condusă de Mihai Viteazul la Călugăreni constituie un moment glorios în istoria patriei noastre și a forțelor noastre armate. În amintirea poporului nostru va rămîne neștearsă ziua de 13 august 1595, cînd oastea lui Mihai Viteazul--cu mult mai mică decît cea otomană--dar hotărîtă să-și apere cu ultima energie țara, a înfrînt cea mai puternică armată din lume din acea vreme.

Lecția 4

V. Teme acasă:

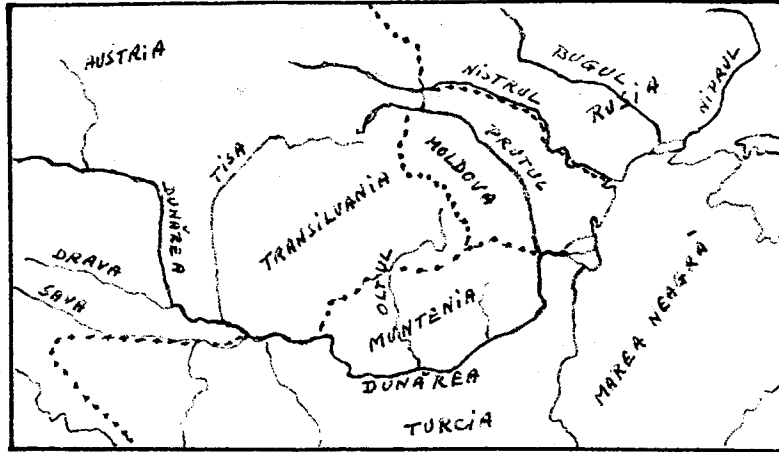
Vă rog să scrieți o compoziție asupra unuia din următoarele subiecte:

a. Unirea Principatelor Române - Muntenia - Moldova - Transilvania - sub Mihai Viteazul (1600).

b. Bătălia de la Călugăreni (1595).

Intrarea solemnă a lui Mihai Viteazul în Alba-Iulia. 1 noiembrie 1599

I. Principatele Române în secolul al XVII-lea.

Muntenia. Un urmaș mai de seamă al lui Mihai Viteazul, a fost Radu Șerban (1602-1611). Domnia lui Radu Șerban se caracterizează prin tendința de eliberare de sub Turci, Radu Șerban fiind astfel, un continuator al politicii pentru independență, urmată de predecesorul său, Mihai Viteazul.

N-a reușit însă, în politica lui, din cauza principilor Transilvaniei, cari, în loc să fie alături de el în lupta în contra Turcilor, îi erau dușmani. În anul 1611, principele Transilvaniei Gavril Bathori a invadat Țara Românească însă este învins de Radu Șerban la Brașov. Turcii profită de aceste neînțelegeri, ocupă Țara Românească și aduc cu ei un nou domnitor, pe Radu Mihnea.

Radu Mihnea (1611-1616) era un domn cu multă învățatură de carte. A studiat la Veneția și la Padova și vorbea

Lecția 5

mai multe limbi străine. Cu Radu Mihnea încep să vină în Țara Românească o mulțime de greci de la care împrumutase bani pentru a cumpăra tronul țării de la Turci. Procesul introducerii elementelor grecești în Țara Românească s-a continuat și de urmașii săi: Alexandru Iliăș (1616-1618 și 1627-1629) și Leon Vodă Tomșa (1629-1632).

Influența greacă se manifesta atât în domeniul comercial, cât și în domeniul religios și politic.

În secolul al XVII-lea, aproape întreg comerțul Principatelor Române era controlat de negustori greci. Grecii făceau negoț cu vite și mai ales cu oi, cu miere de albine, cu ceară, cu lemne, sare, etc.

Influența religioasă începe cu primii mitropoliți trimiși în Țara Românească de Patriarhia din Constantinopol care erau de origine greacă. În secolul al XVII-lea, numărul preoților și a călugărilor crește, mai ales după închinările mănăstirilor din Țara Românească către mănăstirile de la Muntele Athos.

Numeroși greci au venit în Țara Românească cu domnii pe care i-a ajutat să cumpere tronul. În multe cazuri, primeau posturi importante în administrație, lucru care îi nemulțumea foarte mult pe boerii de origine română.

Matei Basarab (1632-1654). „Matei Vodă, domn Muntean, om fericit peste toate domniile acei țări, nemîndru, blînd, drept, om de țară, harnic la războaie, așa neînfrînt și nespăimat cît poți să-l asemeni cu mari și vestiți oșteni ai lumii” scrie cronicarul Miron Costin despre acest domn al Țării Românești. Matei Basarab a fost

înzestrat de natură cu calitățile marilor domnitori romîni: vitejie, credință creștină și spirit de organizare.

Domnia lui Matei Basarab se caracterizează prin încercări de a opri influența grecească în țară (religioasă, economică și politică), de a face comerț cu țările vecine și ca atare să îmbunătățească starea economică a Țării Românești. Matei Basarab a organizat o armată puternică și a dat culturii românești un mare avînt. În timpul domniei sale s-au scris și tipărit numeroase cărți. Matei Basarab a fost de asemenea un mare ctitor, zidind din temelie sau restaurînd numeroase biserici și mănăstiri.

În timpul domniei lui Matei Basarab, a fost înființată prima fabrică de hîrtie din Țara Românească (1644) și prima fabrică de sticlă. Arama, fierul și aurul erau exploatare și mărfurile românești erau vîndute în țările vecine, unele ajungînd pînă la Veneția.

Lecția 5

În timpul domniei sale, Matei Basarab a purtat mai multe lupte în contra lui Vasile Lupu, domnitorul Moldovei, care vroia să ocupe Țara Românească pentru fiul său Ioan. Matei Basarab îl învinge pe Vasile Lupu în anul 1637 la Teleajen și în 1639 la Ojogeni. Între cei doi domnitori urmează o perioadă de pace între anii 1640-1653. Ca semn de prietenie Vasile Lupu a reclădit biserica Stelea din Tîrgoviște iar Matei Basarab a zidit mănăstirea Soveja din Putna.

În anul 1653, Vasile Lupu atacă din nou Țara Românească însă este din nou învins în luptele de la Finta de lîngă Tîrgoviște.

Matei Basarab moare în anul 1654 în urma unei răni primite în lupta de la Finta și este înmormîntat în mănăstirea Arnota ctitoria sa.

Moldova. Un fruntaș al mișcărilor boierilor din Moldova în contra influenței grecești a fost un boier de origine macedo-română, Vasile Lupu, ceeace i-a adus domnia.

Vasile Lupu (1633-1653). „Ca un Mecena și protector al virtuților și al oamenilor literați”, așa este descris domnitorul Vasile Lupu în raportul trimis la Roma în anul 1642 de medicul Danez Andrea Scogardi.

Spre deosebire de Matei Basarab din Țara Românească, lui Vasile Lupu îi plăcea luxul. Chiar și străinii care

treceau prin Iași în perioada aceasta au fost uimiți și impresionati de pompa de la Curtea Domnească de la Iași.

Activitatea rodnică a lui Vasile Lupu s-a desfășurat în domeniul culturii unde școala, tiparul și cartea au cunoscut o epocă de înflorire. La aceasta se adaugă activitatea lui de mare ctitor.

În afară de luptele cu Matei Basarab, Vasile Lupu a mai dus lupte împotriva cazacilor și a tătarilor care au jefuit și ars Moldova în repetate rînduri.

Vasile Lupu este înmormîntat în Biserica Trei Ierarhi din Iași, ctitoria sa.

Dintre urmașii lui Matei Basarab și Vasile Lupu, în Țara Românească amintim pe Șerban Cantacuzino (1678-1688). În timpul lui s-a înființat „Școala de Studii Inalte” care mai tîrziu a devenit „Colegiul Național Sf. Sava”. Materii de predare la această școală erau: teologia, filosofia, științele fizico-matematice, istoria, greaca și latina. Șerban Cantacuzino a înființat tipografiile la București și la Buzău. În 1688, Biblia a fost tradusă pentru prima dată în limba română.

În politica externă, Șerban Cantacuzino a dus o politică antiturcă, mai ales după înfrîngerea turcilor la Viena (1683) încheiînd un tratat de alianță cu Leopold I, Impăratul Austriei.

După moartea lui Vasile Lupu, în Moldova au urmat o serie de domnitori nu prea însemnați, între care: Gheorghe Ștefan (1645-1658), Gheorghe Duca Vodă (1665-1685), etc.

Transilvania. În timpul domniei lui Matei Basarab în Țara Românească și a lui Vasile Lupu în Moldova, în Transilvania a domnit Gheorghe Rakoczy II (1648-1657). Gheorghe Rakoczy a menținut legături de prietenie cu Matei Basarab pe care l-a ajutat în luptele cu Vasile Lupu. L-a ajutat pe Gheorghe Ștefan să ocupe tronul Moldovei și pe Constantin Șerban să ocupe tronul Țării Românești după moartea lui Matei Basarab.

După marea victorie câștigată la Viena împotriva Turcilor la 1683, Austriacii au început în cadrul „Ligii Sfinte” lupta pentru eliberarea popoarelor creștine de sub stăpânirea Turcilor. În urma tratatului încheiat între principele Transilvănean Mihai Apaffy și Austria, Austria ocupă Transilvania în anul 1687. În anul 1688, Transilvania devine supusă lui Leopold I, Impăratul Austriei. În anul 1691, Transilvania trece definitiv sub stăpânire Austriacă care i-a dat o Constituție numită „Diploma Leopoldină” constituție aplicată pînă în secolul al XIX-lea.

II. Întrebări:

1. Cum se caracterizează domnia lui Radu Șerban (1602-1611) în Țara Românească?
2. De ce n-a reușit această politică externă a lui Radu Șerban?
3. Ce fel de domn a fost Radu Mihnea (1611-1616)?
4. Sub care domnitori din Țara Românească s-a continuat introducerea elementelor grecești în viața economică, culturală și religioasă?
5. Cu ce fel de mărfuri făceau negoț negustorii greci din Țara Românească?
6. Cu ce calitate era înzestrat domnitorul Matei Basarab?
7. Cum se caracterizează domnia lui Matei Basarab (1632-1654) în Țara Românească?
8. În ce an s-a înființat în Țara Românească prima fabrică de hârtie?
9. Ce metale erau exploatare în timpul domniei lui Matei Basarab?
10. Care era motivul neînțelegerii dintre Matei Basarab și Vasile Lupu?
11. Cum este descris Vasile Lupu de medicul Danez Andrea Scogardi?
12. În timpul cărui domnitor s-a înființat la București „Școala de Studii Inalte”?
13. Care erau materiile de predare la această școală?
14. Când s-a tradus pentru prima dată în limba română, Biblia?
15. În ce an a ocupat Austria, Transilvania?
16. Cum se numește Constituția dată de Impăratul Leopold I Transilvaniei?

III. Teme pentru ora de aplicație.

1. Teme pentru discuții libere:

- a. Inchinarea mănăstirilor din Țările Românești către mănăstirile de la Muntele Athos.
- b. Ajutorul dat de greci domnitorilor români pentru a-și cumpăra tronul de la Sultanul Turc.
- c. Asediul Vienei (1683) și declinul puterii Otomane în Europa.
- d. Diploma Leopoldină.

2. Spătarul Nicolae Milescu, poreclit Cîrnul. Era un boier anume Nicolai Milescul Spătar, de la Vaslui de moșia lui, prea învățat și cărturar și știa multe limbi: elinește, slovenește, grecește și turcește. Și era mîndru și bogat și umbra cu povodnici (cal dus de căpăstru) înainte, cu buzdugane și cu palușe, cu soltare (pătură împodobită care se pune sub șeaua calului). Și lui Ștefăniță Vodă îi era prea drag și-l ținea prea bine. Și tot la masă îl pune și se juca în cărți cu dînsul, și la sfaturi, că era atunci gramatic la dînsul.

Iar cînd a fost odată, nu s-au săturat de bine și de cinstea ce avea la Ștefăniță, ce au șăzut și au scris niște cărți viclene. Și le-au pus într-un băț sfredelit și le-au trimis la Constantin Vodă cel Bătrîn Băsărab în Țara Leșească, ca să se ridice de acolo cu oști, să vie să scoată pre Ștefăniță Vodă din domnie. Iar Constantin Vodă nu au vrut să se apuce de acele lucruri ce-i scria, ce s-au sculat și au trimis bățul acela sfredelit, cu cărți cu tot, înapoi la Ștefăniță Vodă, de le-au dat.

Deci Ștefăniță Vodă, cum au văzut bățul cu cărțile s-au prea mîniat și l-au adus pre acel Nicolai Milescu înaintea lui, în casa cea mică, și au pus pe călău de i-au tăiat nasul.... Și nu au vrut să-l lase să-i taie nasul cu cuțitul lui călău, ce cu hangerul lui Ștefăniță Vodă i-au tăiat nasul.

După aceea Nicolai Cîrnul a fugit în țara Nemțească și au găsit acolo un doftor de-i tot slobozea sîngele din

obraz și-l boțea la naș, și așa din zi în zi sîngele se încheaga, de i-au crescut nasul la loc, de s-au tămăduit. Iar cînd a venit aici în țară, la domnia lui Ilieș Vodă, numai de abia s-au fost cunoscut nasul că-i tăiat.

I. Neculce, Letopisețul Moldovei, după 1732.

Un cărturar bisericesc: Dosoftei Mitropolitul.
Acest Dosoftei Mitropolitul nu era om prost de felul lui; era neam de mazil. Prea învățat, multe limbi știa: elinește, latinește, slovinește și alte. Adînc din cărți știa și deplin călugăr și cucernic și blînd ca un miel. În țara noastră pre aceste vremi nu se afla om ca acela.

După ce au mers la Jolcfa (tîrg polonez, loc de exil al mitropolitului și al moaștelor Sf. Ion din Suceava), îl punea craiul Sobiețchi de se îmbrăca cu veșmintele cele scumpe și odoarele mitropoliei țării noastre și slujea liturghie la zile mari și Iordan la Bobotează, cu ceremonie după obiceiul țării noastre. Și se mira craiul și toți domnii leșești și lăuda frumoasă ceremonie ce era în biserica țării noastre.

I. Neculce, Letopisețul Moldovei, după 1732.

Lecția 5

IV. Lectură:

Miron Costin

Miron Costin--această figură măreață a românismului secolului XVII, cum îl numește V. A. Ureche-- a fost primul istoric român care a scris o carte despre istoria poporului nostru și, în același timp, primul tâlcuitor al trecutului neamului românesc care a demonstrat originea sa daco-romană, persistența lui neîntreruptă în locurile în care ne aflăm astăzi și unitatea sa etnică. Scrierile sale istorice au ca fir călăuzitor ideea originii comune a tuturor românilor aflați pe atunci sub diferite stăpîniri politice. Poporul nostru se trage din romani-- spune Miron Costin--strămoșii noștri au fost...cei mai puternici oșteni din istoria universală. Caută-te dară acum, cetitorule ca într-o oglindă și te privește de

unde ești.

Opera lui este destul de vastă și deosebit de importantă ca sursă de documentare istorică: Letopisețul Țării Moldovei, Cronica țărilor Moldovei și Muntemiei (Cronica Polonă), Istorie în versuri polone despre Moldova și Țara Românească, De neamul moldovenilor, din ce țară au ieșit strămoșii lor, precum și mai multe prelucrări, versuri, scrisori și discursuri.

În „predoslovia” adică „voroava către cititor” pe care o pune la începutul scrierii sale De neamul Moldovenilor, Miron Costin spune:... Biruit-au gândul să mă apuc de această trudă, să scoț lumii la vedere felul neamului, din ce izvor și seminție sînt lăcuiitorii țării noastre...

Neamul țării Moldovei de unde se trăgănează?
 Din țările Rîmului, tot omul să creadă.
 Traian, întâiu, împăratul, supuindu pre dahii
 Dragoș apoi în moldoveni premanindu pre vlahi
 Martor este Troianul, șanțul în țara noastră
 Și Turnul Severinul, munteni, în țara voastră.

În Cronica țărilor Moldovei și Munteniei (Cronica Polonă), scrisă sub forma unei epistole adresată de autor unui prieten al său, nobil polon, Miron Costin se dovedește a fi și primul geograf român care a scris temeinic despre așezările strămoșești. Valul lui Traian, cetățile, ținuturile Moldovei și Munteniei, râurile, orașele și județele sînt descrise atît geografic cît și administrativ, într-o formă nemaiîntîlnită pînă la el.

Miron Costin crede în valoarea educativă a istoriei: „...că letopisețele nu sîntu numai să le citească omul, ce mai mult să hie de învățatură ce ieste bine și ce ieste rău...” De aceea el prelucrează izvoarele, nu le consemnează în formă fragmentară, avînd însă grija permanentă să nu se abată de la adevăr. Ca model de cinste în felul său de a scrie, găsim la Miron Costin evidențierea unora din faptele bune ale asupritorului familiei sale -- Vasile Lupu: „...dreptatea socotind, nu pot să scriu într-alt chip...” încheie el lauda acestui domnitor.

Mergînd mai departe cu ideea preamăririi neamului și patriei, în scrierile sale, Miron Costin își traduce singur letopisețul în limba latină, astfel ca să poată ajunge ușor la cunoștința străinătății. Prin aceasta marele cărturar s-a situat înaintea lui Dimitrie Cantemir pe linia cultivării sentimentului național.

Ca ostaș, Miron Costin ia parte la numeroase expediții militare ale domnitorilor sub care a slujit lăsîndu-ne prețioase însemnări de martor ocular al acelor evenimente.

Miron Costin s-a născut în anul 1633... și într-acest an 7142 (1633) atunci sînt începute și zilele vieții mele... ne spune în una din însemnările sale. A slujit sub patru domni și a murit la vîrsta de 58 de ani--în 1691, executat de Constantin-vodă Cantemir, ca urmare a intrigilor unor boieri invidioși. El a deținut numeroase demnități: sluger (1657), paharnic (1659), pîrcălab de Hotin (1660-1664), mare comis (1664), mare vornic de Țara de Sus (1667),

Lecția 5

mare vornic de Țara de Jos (1669-1675) și, de la 1675, mare logofăt--cea mai înaltă demnitate boierească din Moldova. Fiind unul dintre marii învățați ai timpului și cunoscând mai multe limbi străine, a fost folosit și ca diplomat, dându-i-se misiuni importante pe lângă împărații și regii țărilor învecinate.

În scrierile sale acest mare cronicar folosește limba armonioasă a răzeșilor moldoveni, dovedindu-și astfel respectul pentru tot ce vine de la strămoși.

Opera lui Miron Costin rămâne înscrisă în patrimoniul nostru cultural ca una din temelii de seamă ale istoriei neamului românesc, iar figura sa luminoasă--far puternic care străbate zbuciumul veacurilor pînă la noi.

Mănăstirea Argeșului.

I

Pe Argeș în jos,
 Pe un mal frumos,
 Negru Vodă trece
 Cu tovarăși zece:
 Nouă meșteri mari
 Calfe și zidari,
 Și Manole zece,
 Care-i și întrece.
 Merg cu toți pe cale,
 Să aleagă-n vale
 Loc de mănăstire
 Și de pomenire.
 Iată cum mergea
 Că-n drum ajungea
 Pe-un biet ciobănaș,
 Din fluer doinaș,
 Și cum îl vedea
 Domnul îi zicea:
 - Mîndru ciobănaș,
 Din fluer doinaș,
 Pe Argeș în sus
 Cu turma te-ai dus,
 Pe Argeș în jos
 Cu turma ai fost.

Nu cumva-ai văzut,
 Pe unde-ai trecut,
 Un zid părăsit
 Și neisprăvit.
 La loc de grindiaș
 La verde-aluniș?
 - Ba, Doamne-am văzut
 Pe unde-am trecut
 Un zid părăsit
 Și neisprăvit.
 Cîinii cum îl văd
 La el se reped
 Și latră-a pustiu
 Și urlă-a morțiu.
 Cît îl auzea
 Domnu-nveselea
 Și curînd pleca,
 Spre zid apuca,
 Cu nouă zidari
 Nouă meșteri mari
 Și Manole zece,
 Care-i și întrece.
 „Iată zidul meu!
 Aci aleg eu

Lecția 5

Loc de mănăstire
Și de pomenire.
Deci voi, meșteri mari,
Calfe și zidari,
Curînd vă siliți
Lucrul de-l porniți,
Ca să-mi ridicăți,
Aici să-mi durați
Mănăstire-naltă,
Cum n-a mai fost altă,
Că v-oiu da averi,
V-oiu face boeri;
Iar de nu, apoi
V-oiu zidi pe voi,
V-oiu zidi de vii
Chiar în temelii!"

II

Meșterii grăbea,
Sforile-ntîndea,
Locul măsură,
Șanțuri largi săpa
Și mereu lucra,
Zidul ridica.
Dar orice lucra
Noaptea se surpa!
A doua zi iar,
A treia zi iar,
A patra zi iar,
Lucra în zadar!
Domnul se mira
Ș-apoi îi muștra
Ș-apoi se-ncrunta
Și-i amenința,
Să-i puie de vii
Chiar în temelii!
Meșterii cei mari,
Calfe și zidari,
Tremurau lucrînd,
Lucrau tremurînd,
Zi lungă de vară,
Ziua pînă-n seară;
Iar Manole sta,
Nici că mai lucra
Ci mi se culca
Și un vis visa,

Apoi se scula
Ș-astfel cuvînta:
"Nouă meșteri mari,
Calfe și zidari,
Știți ce am visat
De cînd m-am culcat?
O șoaptă de sus
Aievea mi-a spus,
Că orice-am lucra
Noaptea s-a surpa,
Pîn-vom hotărî
În zid de-a zidi,
Ce-a-ntîi soțioară,
Cea-ntîi sorioară,
Care s-a ivi
Mîni, în zori de zi,
Aducînd bucate
La soț ori la frate.
Deci dacă vroți
Ca să isprăviți
Sfînta mînăstire
Pentru pomenire,
Noi să ne-apucăm
Cu toți să jurăm
Și să ne legăm
Taina s-o păstrăm.
Și-orice soțioară,
Orice sorioară,
Mîni, în zori de zi,
Intîi s-a ivi,
Pe ea s-o jertfim,
În zid s-o zidim!"

III

Iată-n zori de zi
Manea se trezi
Ș-apoi se sui
Pe gard de nuiete
Și mai sus pe schele,
Și-n cîmp se uita,
Drumul cerceta.
Cînd, vai! ce zărea?
Cine că venea?
Soțioara lui,
Floarea cîmpului!
Ea s-apropia

Și îi aducea
 Prînz de mîncătură
 Vin de beutură.
 Cît el o zărea,
 Inima-i sărea,
 În genunchi cădea
 Și plîngînd zicea:
 -„Dă, Doamne, pe lume
 O ploaie cu spume,
 Să facă păraie,
 Să curgă șiroaie,
 Apele să crească,
 Mîndra să-mi oprească.
 S-o oprească-n vale,
 S-o-ntoarcă din cale!”
 Domnul se-ndura
 Ruga-i asculta,
 Norii aduna,
 Ceriu-ntuneca.
 Și curgea deodată
 Ploaie spumegată,
 Ce face păraie
 Și umflă șiroaie.
 Dar oricît cădea,
 Mîndra n-o oprea,
 Ci ea tot venea
 Și s-apropia.
 Manea mi-o vedea,
 Inima-i plîngea
 Și iar se-nchina
 Și iar se ruga:
 „Suflă, Doamne-un vînt,
 Suflă-l pe pămînt,
 Brazii să-i despoaie,
 Paltini să îndoiaie,
 Munții să răstoarne,
 Mîndra să-mi întoarne,
 Să mi-o-ntoarne-n cale,
 S-o ducă la vale!”
 Domnul se-ndura
 Ruga-i asculta
 Și sufla un vînt,
 Un vînt pe pămînt,
 Paltini că-ndoia,
 Brazi că despoia,
 Munți că răsturna,
 Iară pe Ana

Nici c-o întruna!
 Ea mereu venea
 Pe drum șovăia
 Și s-apropia
 Și amar de ea,
 Iată c-ajungea!

IV

Meșterii cei mari
 Calfe și zidari,
 Mult înveselea
 Dacă o vedea.
 Iar Manea turba,
 Mîndra-și săruta,
 În brațe-o lua,
 Pe schele-o urca,
 Pe zid o punea
 Și, glumind, zicea:
 -Stăi, mîndruța mea,
 Nu te speria
 Că vrem să glumim
 Și să te zidim!”
 Ana se-ncredea
 Și vesel rîdea.
 Iar Manea ofta
 Și se apuca
 Zidul de zidit,
 Visul de-nplinit.
 Zidul se suia
 Și o cuprindea
 Pîn-la glesnișoare,
 Pîn-la pulpișoare,
 Iar ea, vai de ea!
 Nici că mai rîdea,
 Ci mereu zicea:
 „Manole, Manole,
 Meștere Manole,
 Ajungă-ți de șagă
 Că nu-i bună, dragă,
 Manole, Manole,
 Meștere Manole,
 Zidul rău mă strînge,
 Trupușoru-mi frînge!”
 Iar Manea tăcea
 Și mereu zidea.
 Zidul se suia

Lecția 5

Și o cuprindea
Pîn-la glesnișoare,
Pîn-la pulpișoare,
Pîn-la costișoare,
Pîn-la țîțișoare,
Dar ea, vai de ea!
Tot mereu plîngea
Și mereu zicea:
„Manole, Manole,
Meștere Manole,
Tîțișoare-mi plînge,
Copilașu-mi frînge!”
Manole turba
Și mereu lucra.
Zidul se suia
Și o cuprindea
Pîn-la costișoare,
Pîn-la țîțișoare,
Pîn-la buzișoare,
Pîn-la ochișori,
Incît, vai de ea!
Nici se mai vedea,
Ci se auzea
Din zid că zicea:
„Manole, Manole,
Meștere Manole,
Zidul rău mă strînge
Viața mi se stînge!”

V

Pe Argeș în jos,
Pe un mal frumos
Negru Vodă vine,
Ca să se închine
La cea mînăstire,
Falnică zidire,
Mînăstire-naltă,
Cum n-a mai fost altă.
Domnul o privea
Și se-nveselea
Și astfel grăia:
„Voi, meșteri zidari,
Zece meșteri mari,
Spuneți-mi drept,
Cu mîna la piept,

De-aveți meșterie,
Ca să-mi faceți mie
Altă mînăstire
Pentru pomenire,
Mult mai luminoasă
Și mult mai frumoasă?
Iar cei meșteri mari,
Calfe și zidari,
Cum sta pe grindîș,
Sus pe coperiș,
Veseli se mîndrea
S-apoi răspundea:
„Ca noi meșteri mari,
Calfe și zidari,
Alții nici că sînt
Pe acest pămînt!
Află că noi știm
Oricînd să zidim,
Altă mînăstire
Pentru pomenire,
Mult mai luminoasă
Și mult mai frumoasă!”
Domnul asculta
Și pe gînduri sta.
Apoi porunca
Schelele să strice,
Scări să le ridice,
Iar pe cei zidari,
Zece meșteri mari,
Să mi-i părăsească,
Ca să putrezească
Colo pe grindîș,
Sus pe coperiș.
Meșterii gîndea
Și ei își făcea
Aripi zburătoare
De șindrili ușoare.
Apoi le-ntindea
Și-n văzduh sărea,
Dar pe loc cădea
Și unde pica
Trupu-și despica.
Iar bietul Manole,
Meșterul Manole,
Cînd se încerca
De-a se arunca,

Iată c-auzea
Din zid că ieșea
Un glas nădușit
Un glas mult iubit,
Care greu gemea
Și astfel zicea:
„Manole, Manole,
Meștere Manole,
Zidul rău mă strânge
Tîțoara-mi plînge,
Copilașu-mi frînge,
Viața mi se stinge!”
Cum o auzea

Manea se pierdea,
Ochi-i se-nvelea,
Lumea se-ntorcea,
Norii se-nvîrtea
Și de pe grinduș,
De pe coperiș,
Mort, bietul cădea!
Iar unde cădea
Ce se mai făcea?
O fîntînă lină
Cu apă puțină,
Cu apă sărată,
Cu lacrimi udată!

Vasile Alecsandri, Poesii populare ale Românilor, 1866.

Lecția 5

V. Teme acasă:

Vă rog să scrieți o compoziție asupra unuia din următoarele subiecte:

- a. Spătarul Nicolae Milescu, zis cârnul.
- b. Cronicarul Miron Costin.

Dimitrie Cantemir

I. Constantin Brîncoveanu și Dimitrie Cantemir.

Constantin Brîncoveanu (1688-1714) a fost unul din cei mai însemnați domnitori din a doua jumătate a secolului al XVII-lea în Țara Românească. Constantin Brîncoveanu a venit la domnie fiind ales de boeri, după moartea unchiului său, Șerban Cantacuzino.

„Gospodar credincios, iubitor de artă, Constantin Brîncoveanu este una din figurile cele mai de seamă ale trecutului nostru. El simbolizează epoca de strălucire a spiritului românesc, iar sfârșitul lui tragic, suportat cu tărie de suflet adevărat creștinesc, adaugă chipului său aureola de martir” scrie marele istoric Constantin Giurescu despre acest domnitor.

Lecția 6

Constantin Brîncoveanu a domnit într-o epocă plină de dificultăți pentru Țara Românească. Turcii, Austriacii și Rușii care luptau între ei, căutau să-l atragă pe Constantin Brîncoveanu de partea lor. Ca să-și salveze țara, Constantin Brîncoveanu a dus o politică de neutralitate căutînd să păstreze legături de prietenie cu Austriacii și Rușii și plătînd sume mari de bani Turcilor ca să aibă pace în țară.

În anul 1690, Constantin Brîncoveanu, cu ajutor turcesc învinge o armată austriacă la Zărnești iar în războiul Ruso-Turc din 1711, după ce Spătarul Toma Cantacuzino a trecut de partea rușilor cu cavaleria munteană și a ars Brăila, Constantin Brîncoveanu s-a declarat neutru. Rușii fiind înfrînți la Stănilești, Constantin Brîncoveanu reușește să se mențină pe tron încă trei ani. În anul 1714, este chemat la Istanbul unde împreună cu cei patru fii ai săi este ucis și aruncat în Bosfor. Mai tîrziu, corpul lui Constantin Brîncoveanu a fost adus în țară și înmormîntat în Biserica Sf. Gheorghe-Nou din București, ctitoria sa.

Constantin Brîncoveanu a fost un om cult care a continuat activitatea culturală începută de Șerban Cantacuzino. A înființat mai multe școli și a reorganizat școala superioară de la Sf. Sava. Tipografiile de la

București, Snagov și Buzău au tipărit diferite publicații, mai ales religioase, atât pentru Țara Românească cât și pentru lumea greacă și orientală.

Constantin Brîncoveanu a construit mai multe biserici și mănăstiri, între care mănăstirea Hurezul din județul Vâlcea. Palatul de la Mogoșoaia, cel mai însemnat monument de arhitectură laică din câte s-au păstrat în Țara Românească a fost construit de Constantin Brîncoveanu. Stilul în care este lucrat acest palat a căpătat denumirea de „stil Brîncovenesc” și se caracterizează prin simplitate, proporție și eleganță.

Dimitrie Cantemir (1710-1711) ocupă tronul Moldovei cu ajutor turcesc. Dimitrie Cantemir trăise și studiasse mulți ani la Constantinopol. Turcii l-au trimis ca domnitor în Moldova, crezând că va urma o politică prietenoasă către Turcia și că se va arată neprietenos față de Constantin Brîncoveanu, domnul Munteniei, în care Turcii nu aveau prea mare încredere.

Trăind însă în mediul turcesc și cunoscând bine viața orientală, Dimitrie Cantemir, prin studierea profundă a istoriei Turciei, ajunge la convingerea că Imperiul Turc a ajuns la culmea gloriei și că începea să decadă.

Lecția 6

Ajungînd la această convingere, el crede că ar fi necesară o politică de apropiere de țările creștine care erau în conflict cu Turcia (Austria și Rusia). În acest scop, Dimitrie Cantemir încheie o convenție cu Petru cel Mare, țarul Rusiei la 24 Aprilie, 1711 în care se prevede:

Moldova trece sub protecția imperiului rusesc; Moldovei i se recunoaște vechile hotare pînă la Nistru cu toate cetățile, Buceagul și țărmul Mării; Moldova nu va plăti tribut Rușilor; Rușii (Muscalii) nu se vor amesteca în afacerile interne ale țării, nu se vor însura în țară, nu vor avea voie să cumpere moșii în Moldova; Domnia în Moldova va fi ereditară în familia lui Dimitrie Cantemir; Rușii se obligă să plătească leafa unei oști (armate) de 10.000 de moldoveni; etc.

Această convenție marchează începutul amestecului rusesc în Principatele Române sub pretextul „ocrotirii” creștinilor ortodocși și a „nobilei dorințe” de a-i scăpa de stăpînirea turcească.

După încheierea acestui tratat, și după vizita pe care țarul Rusiei, Petru cel Mare, a făcut-o la Iași, domnitorul Dimitrie Cantemir se pregătește de război, alături de Ruși, în contra Turcilor. În acest scop, lansează un manifest, adresat: Mitropolitului, Episcopilor, boierilor,

căpitanilor și tuturor slujitorilor pământului Românesc.

În acest manifest, Dimitrie Cantemir declară:

„Facem știut că întrucît dușmanii creștinătății, Turcii, n-au respectat tratatul încheiat de predecesorul meu Bogdan, prin care țara se obliga a plăti Sultanului numai 4000 de galbeni, 40 de cai și 24 de șoimi pe an și au introdus în Țara Moldovei tot felul de asupriri, dărîmînd sau ocupînd cetățile ei, dînd voie Tătarilor de a o prăda, luînd în robie pe fiii și soțiile noastre spre a-și face rîs de ele, sporind pe fiecare zi ce trece tributul pînă la așa grad că a devenit cu neputință de răspuns. Noi ne-am unit cu Impăratul Milostiv și credincios al Rusiei, Petru Alexievici, care a ridicat arma spre a mîntui pe creștini de jugul robiei mahomedane. Prin urmare, tot omul din această țară să iee armele spre a-i veni în ajutor”.

A urmat apoi războiul dintre Turci și Ruși, terminat cu înfrîngerea Rușilor la Stănilești pe râul Prut în anul 1711.

Dimitrie Cantemir împreună cu boerii care fuseseră de partea Rușilor s-au văzut siliți să fugă în Rusia. Impreună cu Dimitrie Cantemir, au plecat în exil în Rusia peste 4000 de soldați din oastea Moldovenească, peste 448 de boeri mari și mici, aproape toată floarea Moldovei din acel timp.

Lecția 6

Domnitorul Dimitrie Cantemir a fost unul din cei mai culti oameni din timpul acela. Știa 11 limbi străine, avea talent muzical și cunoștea muzica și poezia orientală. A fost de asemenea unul din cei mai însemnați scriitori de la începutul secolului al XVIII-lea. Academia din Berlin l-a consacrat în anul 1714 ca membru al ei.

La cererea Academiei din Berlin a scris în limba latină „Descrierea Moldovei”. Alte opere importante scrise de Dimitrie Cantemir sînt: „Hronicul vechimei a Româno-Moldo-Vlahilor”, „Istoria Imperiului Otoman”, „Sistemul religiei mahomedane”, etc.

După 12 ani de exil, Dimitrie Cantemir moare în Rusia în anul 1723. Mai tîrziu, corpul lui a fost adus și înmormîntat în Biserica Trei Ierarhi din Iași.

II. Întrebări:

1. Cum a venit la domnia Țării Românești, domnitorul Constantin Brîncoveanu?
2. Cum îl descrie istoricul C. Giurescu pe domnitorul Constantin Brîncoveanu?
3. Cum poate fi caracterizată politica externă a lui Constantin Brîncoveanu?
4. În contra cui a luptat Constantin Brîncoveanu în lupta de la Zărnești (1690)?
5. Care a fost atitudinea lui Constantin Brîncoveanu în războiul Ruso-Turc din anul 1711?
6. Cum a murit domnitorul Constantin Brîncoveanu?
7. S-a continuat activitatea culturală din Țara Românească începută de Șerban Cantacuzino, în timpul domniei lui Constantin Brîncoveanu?
8. Cum este caracterizat "Stilul Brîncovenesc" în arhitectura românească?
9. Cu ajutorul cui a ocupat Dimitrie Cantemir tronul Moldovei?
10. La ce convingere a ajuns domnitorul Dimitrie Cantemir după ce a ocupat tronul Moldovei?
11. Cu cine a încheiat Dimitrie Cantemir o convenție la 24 aprilie, 1711?
12. Ce se prevedea în această convenție?
13. Unde a avut loc lupta dintre Ruși și Turci? Care a fost rezultatul acestei lupte?
14. Unde a plecat în exil domnitorul Dimitrie Cantemir?
15. Ce opere mai însemnate a scris Dimitrie Cantemir?
16. Când a murit și unde este înmormântat Dimitrie Cantemir?

Lecția 6

III. Teme pentru ora de aplicație.

1. Teme pentru discuții libere:

- a. Începutul influenței rusești în Principatele Române.
- b. Stilul „Brîncovenesc” în arhitectura românească.
- c. Dezvoltarea culturală a principatelor Române în timpul lui Constantin Brîncoveanu și Dimitrie Cantemir.
- d. Manifestul domnitorului Dimitrie Cantemir către țară.

2. Grigore Ureche, primul cronicar moldovean.

Istoriografia românească începe prin consemnarea faptelor care păreau a fi cele mai demne de scos în lumină, în cronici foarte succinte, redactate în slavonește de către călugării diferitelor mănăstiri.

Prima expunere sistematică a trecutului poporului român, și în special al Moldovenilor, povestită curgător și cu interes, este aceea a marelui vornic Grigore Ureche. Acesta era un om destul de învățat pentru timpul și țara în care trăia. El își făcuse studiile la școli în Polonia, cunoștea limbile poloneză și latină și cu siguranță și slava.

Grigore Ureche exprimă în cronica sa sentimente înălțătoare în cuvinte elocvente. Astfel, în prefața sa, el spune „că a voit ca anii apuși ai istoriei să nu cadă în uitare, ca să se poată ști ce au făcut strămoșii noștri și ca să nu se creadă că ei semănau cu fiarele sălbatice, cu ființe lipsite de inteligență și mute”.

Grigore Ureche, conform timpului în care trăia, era profund pătruns de ideea religioasă. Dacă Ștefan cel Mare câștigă victorii atât de strălucite, el le datorește ajutorului lui Dumnezeu. În toate scrierile sale, se vede predominând ideea providenței divine, care răsplătește binele cu bine și pedepsește răul cu rău.

Grigore Ureche își începe cronica sa prin câteva cuvinte asupra lui Traian și a cuceririi Daciei, afirmând că „poporul român cobora din Romani, cu toate că limba

sa, s-a amestecat cu acelea ale vecinilor și le-a împrumutat multe cuvinte". Cronica lui Grigore Ureche a fost scrisă la puțini ani după 1644.

Dimitrie Cantemir, „Cronica tuturor țărilor românești”. Această „cronică” se deosebește complet de lucrările cu acelaș nume datorite penei lui Ureche sau aceleia a lui Miron Costin. Ea este o veritabilă lucrare de istorie critică, scrisă pe bază de documente, de o vastă erudiție, și în care izvoarele sînt analizate, confruntate, lămurite sau combătute unul după altul, cu un spirit de pătrundere ce uimește. Se simte că este vorba de un savant care posedă complet știința necesară pentru vasta lucrare pe care a întreprins-o. Nu este altceva decît încercarea de reconstituire a istoriei Românilor de la prima lor apariție ca Daci, apoi ca Daco-Romani pe pămîntul pe care l-au locuit mai tîrziu și proba continuității existenței lor pe acest teritoriu, urmărită an cu an, pînă la înființarea principatelor.

Marele interes al lucrării lui Dimitrie Cantemir, pentru istoria românească, consistă în teza pe care el își propune s-o demonstreze, că Români Daciei de astăzi, Moldovenii, Muntenii și Transilvănenii sînt, după originea lor, adevărați Romani din Italia, aduși în această țară de către împăratul Traian și că Români au locuit în Dacia fără întrerupere, așa cum locuiesc și astăzi.

Toată lucrarea lui Dimitrie Cantemir este plină de un profund spirit patriotic și sprijinită pe documente. El își dă silința să ridice moralul viteazului său popor și să-i arate ce ar putea să facă, dacă ar fi și astăzi, așa cum a fost odinioară.

Lecția 6

IV. Lectură:

Capul lui Moțoc vrem! ... (Alexandru Lăpușneanu)

De cu seară se făcuse de știre tuturor boierilor să se adune a doua zi, fiind sărbătoare, la Mitropolie, unde era să fie și Domnul, ca să asculte Liturghia și apoi să vie să prânzească la curte.

Când sosi Alexandru Vodă, (Alexandru Lăpușneanu, domn al Moldovei în două rânduri; a doua oară, dela 1564-1569), sfânta slujbă începuse și boierii erau toți adunați.

Impotriva obiceiului său, Lăpușneanu în ziua aceea era îmbrăcat cu toată pompa domnească. Purta coroana Paleologilor, și peste dulama poloneză de catifea stacojie, avea cabanița turcească. Nici o armă nu avea alta decât un mic junghiu cu plăsele de aur; iar printre bumbii dulămii se zărea o zea de sârmă.

După ce a ascultat sfânta slujbă, s'a coborât din strană, s'a închinat pe la icoane, și apropiindu-se de racla Sf. Ioan cel Nou, s'a plecat cu mare smerenie și a sărutat moaștele sfântului. Spun că în minutul acela el era foarte galben la față, și că racla sfântului ar fi tresărit.

După aceasta, suindu-se iarăși în strană, se înturnă către boieri și zise:

-- Boieri dumneavoastră! Dela venirea mea cu a doua domnie și până astăzi, am arătat asprime către mulți; m'am arătat cumplit, rău, vărsând sângele multora. Unul Dumnezeu știe de nu mi-a părut rău și de nu mă căiesc de această; dar dumneavoastră știți că m'au silit numai dorința de a vedea contenind gâlceviri și vânzările unora și altora cari ținteau la răsipa țării și la peirea mea. Astăzi sânt altfel trebile. Boierii și-au venit în cunoștință; au văzut că turma nu poate fi fără păstor, pentrucă zice Mântuitorul: Bate-voiu păstorul și se vor împraștia oile.

"Boieri dumneavoastră! Să trăim de-acum în pace, iubindu-ne ca niște frați, pentrucă aceasta este una din cele zece porunci: Să iubești pe aproapele tău ca însuși pe tine, și să ne iertăm unii pe alții, pentrucă sântem muritori, rugându-ne Domnului nostru Isus Hristos--își face cruce--să ne ierte nouă greșalele, precum iertăm și noi greșiților noștri."

Sfârșind această deșănțată cuvântare, merse în mijlocul bisericii și, după ce se închină iarăși, se înturnă spre norod în față, în dreapta și în stânga, zicând: „Iertați-mă, oameni buni și boieri dumneavoastră!”

-- Dumnezeu să te ierte, Măria Ta! răspunseră toți, afară de doi juni boieri ce sta gânditori, răzâmați de un mormânt lângă ușă, însă nime nu le-a luat seama.

Lăpușneanul ieși din biserică, poftind pe boieri să vie să ospăteze împreună; și încălecând se înturnă la palat. Toți se împrăștiară.

-- Cum îți pare? zise unul din boierii care i-am văzut că nu iertase pre Alexandru Vodă.

-- Te sfătuesc să nu te duci astăzi la dânsul la masă, răspunse celălalt; și se amestecară prin norod. Aceștia erau Spancioc și Stroici.

La curte se făcuse mare gătire pentru ospățul acesta. Vestea se împrăștiase că Domnul se împăcase cu boierii; și boierii se bucurau de o schimbare ce le da nădejde că vor putea ocupa iarăși posturi, ca să adune nouă avuții din sudoarea țăranului. Cât pentru norod, el era indiferent; el din împăcarea aceasta nu aștepta vreun bine, nici pre-punea vreun rău. Norodul se învoia cu oblăduirea lui Alexandru Vodă: cârtea numai asupra ministrului Moțoc, care întrebuinta creditul ce avea la Domn, spre împilarea gloatei. Căci, deși era neconținute jalobele obștiei pentru jăfuiri-le lui Moțoc, Lăpușneanul sau nu le răspundea, sau nu le asculta.

Ceasul prânzului apropiindu-se, boierii începură a veni călări, întovărășiți fieștecare de câte două-trei slugi. Luau sama însă că curtea era plină de lefecii înarmați și că patru tunuri sta îndreptate spre poartă; dar odată intrând nu se mai putea înturna, căci porțile erau străjuite și păzitorii porunciți a nu lăsa să iasă nime.

Adunându-se boierii, 47 la număr, Lăpușneanul se puse în capul mesei, având în dreapta pre logofătul Trotușan, și în stânga pre vornicul Moțoc. Incepură a zice (A zice-- a cânta--cuvânt vechiu nota Negruzzi) din surle și bucatele se aduseră pe masă.

În Moldova, pe vremea aceea, nu se introdusese încă moda mâncărilor alese. Cel mai mare ospăț se cuprindea în câteva feluri de bucate. După borșul polonez, veneau mâncări grecești, fierte cu verdețuri care plutea în unt; apoi pilaf-ul turcesc și în sfârșit fripturile cosmopolite. Pânza mesei și șervetele era de filalui, țesute în casă. Tipsiile pe care aducea bucatele, talgerile și păharele era de argint. Pe lângă perele sta așezate în rând mai multe ulcioare pântecoase, pline de vin de Odobești și de Cotnari, și la spatele fieștecăruia boier dorea câte o slugă care dregea (Turna vin nota Negruzzi). Toate aceste slugi era înarmate.

În curte, pe lângă doi junci și patru berbeci fripți, era trei poloboace desfundate, pline de vin; slujitorii mânca și bea; boierii mânca și bea. Acum capetele începușeră a se înfierbânta; vinul își făcea lucrarea. Boierii închina și ura pre Domn cu vivate sgomotoase, la care răspundea lefecii prin chiote și tunurile prin bubuit.

Acum era aproape a se scula dela masă, când Veveriță ridică paharul și, închinând, zise: Să trăești întru mulți ani, Măria Ta! Să stăpânești țara în pace, și Milostivul Dumnezeu să te întărească în gândul ce ai pus de a nu mai strica pre boieri, și a bântui norodul. . .

N'apucă să sfârșească, căci buzduganul Armașului, lovindu-l drept în frunte, îl oborî la pământ.

-- A! voi ocăriți pre Domnul vostru! strigă acesta; la ei, flăcăi! În minut, toți slujitorii de pe la spatele boierilor, scoțând junghiurile îi loviră; și alți ostași, aduși de căpitanul de lefecii, intrară și năpustiră cu săbiile în ei. Cât pentru Lăpușneanul, el luase pe Moțoc de mână și se trăsese lângă o fereastră deschisă, de unde privea măcelăria ce începuse. El râdea; iar Moțoc, silindu-se a râde, ca să placă stăpânului, simțea părul sburlindu-i-se pe cap și dinții săi clănțănind. Și cu adevărat era groază a privi această scenă sângeroasă. Inchipuească-și cineva într'o sală de cinci stânjini lungă și patru lată, o sută și mai mulți oameni ucigași și hotărâți spre ucidere, călăi și osândiți, luptându-se unii cu furia desnădejdei și alții cu aprinderea beției. Boierii, neavând nicio grijă, surprinși mișelește pe din dos, fără arme, cădeau fără a se mai împotrivi. Cei mai bătrâni mureau făcându-și cruce; mulți însă din cei mai junci se apărau cu turbare; scaunele, talgerile, tacâmurile mesei se făcea arme în mâna lor; unii, deși răniți, se încleșta cu furie de gâtul ucigașilor și,

nesocotind ranele ce priimeau, îi strângea pân' îi înădușea. Dacă vreunul apuca vreo sabie, își vindea scump viața. Mulți lefecii pieriră, dar în sfârșit nu mai rămase niciun boier viu. Patruzeci și șapte de trupuri zăcea pe parchet! În lupta și trânta aceasta, masa se răsturnase, ulcioarele se spărseseră și vinul amestecat cu sânge făcuse o baltă pe lespezile salei.

Odată cu omorul de sus, începuse uciderea și în curte. Slugile boierilor, văzându-se lovite fără veste de soldați, plecară de fugă. Puțini cari scăpară cu viață, apucând a sări peste ziduri, dase larmă pe la casele oamenilor și invitând pre alte slugi și oameni boierești, burzuluiseră norodul, și tot orașul alergase la poarta curții, pre care începuse a o tăia cu securile. Ostașii amețiți de beție făcea numai o slabă împotrivire. Gloata se întărta din mult în mai mult.

Lăpușneanul, pre care îl înștiințase de pornirea norodului, trimise pe Armașul să-i întrebe ce vor și ce cer? Armașul ieși.

-- Ei, vornice Moțoare, zise apoi înturnându-se spre acesta, spune, n'am făcut bine că m'am mântuit de răii aceștia, și am scăpat țara de o așa râie?

-- Maria Ta, ai urmat cu mare înțelepciune, răspunse mârșavul curtezan; eu de mult aveam de gând să sfătuesc pe Măria Ta la aceasta, dar văd că înțelepciunea Măriei Tale au apucat mai 'nainte și ai făcut bine că i-ai tăiat, pentru-că...fiindcă...era să...

-- Văd că Armașul întârzie, zise Lăpușneanul curmând pe Moțoc, care se învălmășea în vorbă. Imi vine să poruncească să dea cu tunurile în prostimea aceea. Ha, cum socioți și dumneata?

-- Așa, așa, să-i împrăște cu tunurile; nu-i vr'o pagubă c'or muri câteva sute de moșici, de vreme ce au pierit atâția boieri. Da, să-i omoare de istov.

-- M'așteptam s'aud asemenea răspuns, zise cu oțerire Lăpușneanul, dar să vedem întâiu ce vor.

În vremea aceasta, Armașul se suise pe poarta curții și, făcând semn, strigă: -- Oameni buni! Măria Sa Vodă

Lecția 6

întreabă ce vreți și ce cereți? Și pentru ce ați venit așa cu zurba?

Prostimea rămase cu gura căscată. Ea nu se aștepta la asemenea întrebare. Venise fără să știe pentru ce a venit și ce vrea. Incepu a se strânge în cete, cete, și a se întreba unii pe alții ce să ceară. În sfârșit începură a striga:

-- Să micșoreze dăjdiile! Să nu ne mai zăpcească!

-- Să nu ne mai îplinească! („A împlini de bani”, adică a lua bir). Să nu ne mai jăfuească!

-- Am rămas săraci! -- N'avem bani! -- Ni i-a luat toți Moțoc!

-- Moțoc! -- Moțoc! -- El ne belește și ne pradă! -- El sfătuește pre Vodă! -- Să moară!

-- Moțoc să moară! -- Capul lui Moțoc vrem!

Acest din urmă cuvânt, găsind un echo în toate inimile, fu ca o schinteie electrică. Toate glasurile se făcură un glas, și acest glas striga: Capul lui Moțoc vrem!

-- Ce cer? întrebă Lăpușneanul, văzând pre Armaș intrând.

-- Capul Vornicului Moțoc, răspunse.

-- Cum? ce? strigă acesta, sărind ca un om ce calcă pe un șarpe; n'ai auzit bine, fârtate! vrei să șuguești, dar nu-i vreme de șagă.

Ce vorbe sânt aceste! Ce să facă cu capul meu? Iți spun că ești surd; n'ai auzit bine!

-- Ba foarte bine, zise Alexandru Vodă, ascultă singur. Strigările lor se aud de aici.

În adevăr, ostașii ne mai împotrivindu-se, norodul începuse a se cățăra pe ziduri, de unde striga în gura mare: Să ne dee pre Moțoc! Capul lui Moțoc vrem!

-- Oh! păcătosul de mine! strigă ticălosul. Maică prea-curată Fecioară, nu mă lăsa să mă prăpădesc!... Dar

ce le-am făcut eu oamenilor acestora? Născătoare de Dumnezeu, scapă-mă de primejdia aceasta și mă jur să fac o biserică, să postesc cât voi mai avea zile, să ferec cu argint icoana ta cea făcătoare de minuni dela Monastirea Neamțului! ... Dar milostive Doamne, nu-i asculta pre niște proști, pre niște mojici. Pune să dee cu tunurile într'înșii! Să moară toți! Eu sunt boier mare; ei sunt niște proști!

-- Proști, dar mulți! răspuse Lăpușneanul cu sânge rece. Să omor o mulțime de oameni pentru um om, nu ar fi păcat? Judecă dumneata singur. Du-te de mori pentru binele moșiei dumatiale, cum ziceai însuți când îmi spuneai că nu mă vrea, nici mă iubeste țara. Sânt bucuros că-ți răsplătește norodul pentru slujba ce mi-ai făcut, vânzându-mi oastea lui Anton Sechele (Anton Sechele - vestitul general ungar), și mai pe urmă lăsându-mă și trecând în partea Tomșei.

-- Oh! nenorocitul de mine! strigă Moțoc, smulgându-și barba, căci de pe vorbele tiranului înțelegea că nu mai este scăpare pentru el. Incai lăsați-mă să mă duc să-mi pun casa la cale! Fie-vă milă de jupâneasa și de copilașii mei! Lăsați-mă să mă spoveduesc! ... Și plângea, și țipa, și suspina.

-- Destul! strigă Lăpușneanul, nu te mai boci ca o muiere! Fii român verde! Ce să te mai spoveduești? Ce-ai să spui duhovnicului? Că ești un tâlhar și un vânzător? Asta o știe toată Moldova. Haide! Luați-l de-l dați norodului, și-i spuneți că acest fel plătește Alexandru Vodă celor ce pradă țara.

Indată Armașul și căpitanul de lefecii începură a-l târî. Ticăitul boier răcnea cât putea, vrând să se împotrivească, dar ce puteau bătrânele lui mâni împotriva acelor patru brațe sdravene care-l trăgea! Vrea să se sprijinească în picioare, dar se împedica de trupurile confrăților săi și luneca pe sângele ce se închegase pe lespezi. In sfârșit puterile îi slăbiră și sateliții tiranului, ducându-l pe poarta curții, mai mult mort decât viu, îl îmbrânciră în mulțime.

Ticălosul boier căzu în brațele idrei acesteia cu multe capete, care într'o clipală îl făcu bucăți.

-- Iată cum plătește Alexandru Vodă, la cei ce pradă țara! ziseră trimișii tiranului.

Lecția 6

-- Să trăiască Măria Sa Vodă! răspunse gloata. Și mulțuminduse de astă jertfă, se împrăștie.

În vreme ce nenorocitul Moțoc pierdea acest fel, Lăpușneanul porunci să rădice masa și să strângă tacâmurile; apoi puse să răteze capetele ucișilor, și trupurile le aruncă pe fereastră. După aceea, luând capetele le așează în mijlocul mesei pe încet și cu rânduială, puind pe ale celor mai mici boieri dedesubt și pe ale celor mai mari deasupra, după neam și după ranguri, până ce făcu o piramidă de patruzeci și șapte căpăține, vârful căria se închiea prin capul unui logofăt mare. Apoi spălându-se pe mâni, merse la o ușă lăturalnică, trase zăvorul și drugul de lemn care o închidea, și intră în apartamentul Doamnei.

Dela începutul tragediei acesteia, Doamna Rucsanda, neștiind nimic de cele ce se petrecea, era îngrijată. Ea nu putea afla pricina sgomotului ce auzise, căci după obiceiul vremii de atunci, femeile nu ieșeau din apartamentul lor, și slujnicile nu putea a se risca în mijlocul unei oștimi ce nu cunoștea ce este disciplina. Una din ele mai îndrăsneață, ieșind, auzise vorbă că este zurba asupra lui Vodă, și adusese această veste stăpânei sale.

Buna Doamnă temându-se de furia norodului, era speriată, și când a intrat Alexandru, a găsit-o rugându-se dinaintea icoanei, având copiii pe lângă dânsa.

-- A! strigă ea, slavă Maicei Domnului că te văd! Mi-a fost tare frică.

-- Pentru aceea, precum ți-am făgăduit, ți-am gătit un leac de frică. Vină cu mine, Doamnă.

--Dar ce țipete, ce strigări se auzea?

--Nimic. Slujitorii s'au fost luat la sfadă, dar s'au liniștit. Zicând aceste, luă pe Rucsanda de mână și o aduse în sală.

Intru vederea grozavei priveliști, ea slobozi un țipăt strașnic și leșină.

-- Femeia tot femeie, zise Lăpușneanul zimbînd; în loc să se bucure, ea se sparie. Și luând-o în brațe, o duse în apartamentele ei. Apoi înturnându-se iarăși în sală, găsi pre căpitanul de lefecii și pre Armașul așteptându-l.

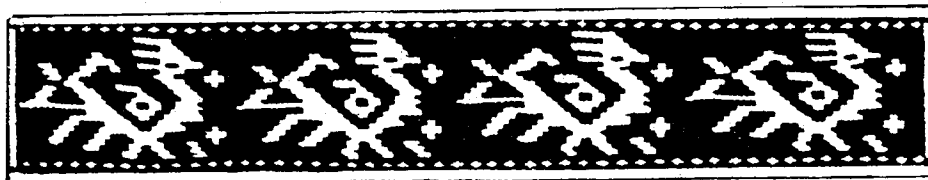
-- Tu pune să arunce peste zid hoiturile cânilor acestora, iar titvele lor să se înșire pe zid, zise lefeciu-
lui. Iar tu, adresându-se către Armaș, să-mi pui mâna pe Spancioc și pe Stroici.

Însă Stroici și Spancioc era acum aproape de Nistru. Gonașii îi ajunseră tocmai când treceau hotarul:

-- Spuneți celui ce v'au trimis, strigă către ei Spancioc, că ne vom vedea pân' a nu muri!

C. Negruzzi, Dacia literară, 1840.

Lecția 6

Constantin Brîncoveanul

Brîncoveanul Constantin
Boer vechi și domn creștin,
De averi ce tot strîngea,
Sultanul se îngrijea
Și de moarte-l hotăra,
Căci vizirul îl pîra.
Intr-o Joi de dimineață,
Zi scurtărei lui din viață,
Brîncoveanul se scula,
Fața blîndă el spăla,
Barba albă-și pieptăna,
La icoane se-nchina,
Pe fereastră-apoi căta
Și amar se spăimînta!
-Dragii mei coconi iubiți!
Lăsați somnul, vă treziți,
Armele vi le gătiți,
Că pe noi ne-a-nconjurat
Pașa cel neîmpăcat,
Cu eniceri, cu tunuri mari
Ce sparg ziduri cât de tari!

Bine vorba nu sfîrșia,
Turcii-n casă iurușia,
Pe tuspătru mi-i prindea
Și-i ducea de-i închidea,
La Stambul în turnul mare,
Unde zac fețe domnești
Și soli mari împărătești.
Mult acolo nu zăcea,
Că sultanu-l aducea
Lîngă foișorul lui
Pe malul Bosforului.

Brîncovene Constantin,
Boer vechi, ghiaur hain!
Adevăr e c-ai chitit,
Pîn-a nu fi mazilit
Să nu desparți a ta domnie
De a noastră împărăție?
Că de mult ce ești avut
Bani de aur ai bătut,
Făr-a-ți fi de mine teamă,
Făr-a vrea ca să-mi dai seamă!
-De-am fost bun, rău la domnie,
Dumnezeu singur o știe;
De-am fost mare pe pămînt,
Cată-acum de vezi ce sînt!
-Constantine Brîncovene!
Nu-mi grăi vorbe viclene,
De ți-e milă de copii
Și de vrei ca să mai fii,
Lasă legea creștinească
Și te dă-n legea turcească!
-Facă Dumnezeu ce-a vrea!
Chiar pe toți de mi-i tăia,
Nu mă las de legea mea!

Sultanul din foișor
Dete semn lui imbrohor,
Doi gelați venea curînd
Săbiile fluturînd,
Și spre robi dacă mergea,
Din coconi își alegea
Pe cel mare și frumos
Și-l pune pe scaun jos,
Și cît pala repezea,

Capul iute-i reteza!
 Brîncoveanu greu ofta
 Și din gură cuvînta:
 -Doamne, fie-n voia Ta!

Sultanul se minuna
 Și cu mila se-ngîna:
 -Brîncovene Constantin,
 Boer vechi și domn creștin!
 Trei coconi tu ai avut,
 Din trei, doi ți i-ai pierd-
 ut;
 Numai unul ți-a rămas!
 Cu zile de vrei să-l las,
 Lasă legea creștinească
 Și te dă-n legea turcească!

-Mare-i Domnul Dumnezeu!
 Creștin bun m-am născut eu,
 Creștin bun a muri vreu...
 Taci, drăguță, nu mai plînge
 Că-n piept inima-mi se
 frînge.
 Taci și mori în legea ta,
 Că tu Ceru-i căpăta!

Imbrohorul se-ncrunta
 Gelații se-nainta
 Și pe blîndul copilaș
 Dragul tatii fecioraș,
 La pămînt îl arunca
 Și zilele-i ridica.

Brîncoveanu greu ofta
 Și cu lacrimi cuvînta:
 -Doamne, fie-n voia Ta!
 Inima-i se despica,
 Pe copii se arunca,
 Ii bocea, îi săruta,
 Și turbînd apoi striga:
 -Alelei! tâlhari păgîni!
 Alei! voi feciori de cîni!
 Trei coconi ce am avut
 Pe tustrei mi i-ați pierdut!
 Dare-ar Domnul Dumnezeu
 Să fie pe gîndul meu:
 Să vă ștergeți pe pămînt
 Cum se șterg norii la vînt.

Să n-aveți loc de-ngropat,
 Nici copii de sărutat!
 Turcii crunt se oțerea,
 Și pe dînsul tăbăra,
 Haine mîndre-i le rupea,
 Trupu-i de piele jupuia,
 Pelea cu pae-o umplea,
 Prin noroiu o tăvălea.
 Și de-un paltin o lega
 -Brîncovene Constantin,
 Ghiaur vechi, ghiaur hain!
 Cască ochi a te uita
 De-ți cunoști tu pielea ta?

-Cîni turbați! Turci, liftă rea!
 De-ți mînca și carnea mea,
 Să știți c-a murit creștin
 Brîncoveanu Constantin!

Poezie populară din colecția Vasile Alecsandri, 1866.

Lecția 6

V. Teme acasă:

Vă rog să scrieți o compoziție asupra unuia din următoarele subiecte:

- a. Domnitorul Alexandru Lăpușneanu.
- b. Moartea lui Constantin Brîncoveanu.

I. Domnia Fanarioților
și
Revoluția lui Tudor Vladimirescu

Intrucât la începutul secolului al XVIII-lea, domnitorii români din Principate își manifestau din ce în ce mai mult dorința de a rupe relațiile cu Turcia și de a se apropia de puterile creștine, Austria și Rusia, în lupta de eliberare a popoarelor creștine din Imperiul Otoman, Turcii au luat măsuri de prevedere. N-au transformat Principatele Române în pașalîcuri, cum s-au gândit la început, dar au numit ca domnitori în Principate, graci recrutați la Constantinopol dintre marii dragomani sau tâlmaci de a căror devotament nu se îndoiau.

Dar nu numai pentru încrederea deplină ce avea în ei, a trimis Inalta Poartă pe acești domni fanarioți (li s-a zis fanarioți după numele cartierului Fanar din Constantinopol, unde locuiau) ca să domnească în Principatele Române, ei aveau să joace în Principate un important rol diplomatic, avînd misiunea de observatori și informatori ai Inaltei Porți, interesată să fie ținută la curent cu mișcările din Austria și Rusia care o amenințau din ce în ce mai mult.

Lecția 7

În Moldova, domnia fanariotă începe în anul 1711, iar în Muntenia în anul 1716 și durează în ambele Principate pînă în anul 1821.

Între domnii fanarioți mai importanți din epoca aceasta amintim pe,

Nicolae Mavrocordat (1711-1716) care domnește întâi în Moldova. Era un om învățat care s-a purtat cu blîndețe și cu înțelegere față de popor. A reorganizat administrația și în special visteria, micșorînd într-o mare măsură impozitele. A fost primul domn care a supus spre aprobarea Divanului bugetul țării. A înființat de asemenea o tipografie la Mînăstirea Sf. Sava din Iași. În anul 1716, Nicolae Mavrocordat este trimis ca domnitor în Muntenia, unde domnește pînă în anul 1730.

În timpul domniei lui Nicolae Mavrocordat în Muntenia, Țara Românească pierde în urma războiului dintre Austria și Turcia, încheiat cu pacea de la Passarovitz din 1718, Oltenia care rămîne sub stăpînire Austriacă pînă în anul 1739 (Pacea de la Belgrad).

În Muntenia, Nicolae Mavrocordat a căutat să ușureze pe țărani de muncile grele obligatorii la care erau supuși, a micșorat tributul către Turci, în schimb, s-a purtat foarte aspru cu boerii care arătau simpatii către Austria.

A zidit mînăstirea Văcărești (astăzi închisoare) unde este înmormîntat.

Constantin Mavrocordat (1713-1769) fiul lui Nicoale Mavrocordat, a domnit de șase ori în Muntenia și de patru ori în Moldova. Intre reformele introduse de Constantin Mavrocordat atît în Muntenia cît și în Moldova a fost desființarea robiei dînd țăranului libertatea de a se așeza unde ar vrea. A introdus anumite reforme fiscale, desființînd unele impozite, a stabilit lefuri fixe pentru posturile administrative, a obligat pe preoții greci din Principate să învețe limba română și a luat măsuri în contra negustorilor Turci care începuseră să se așeze în țară și să cumpere moșii.

Grigore Alexandru Ghica (1774-1777) a domnit în Moldova. În timpul domniei lui Grigore Alexandru Ghica, Moldova pierde Bucovina în urma tratatului de pace de la Kuciuk Kainargi (1774).

Intervenind ca să medieze războiul Ruso-Turc, Austria a cerut ca recompensă Bucovina. Austria avea nevoie de această provincie românească pentru a deschide un drum direct cu Galiția, provincia Poloneză recent ocupată de Austria. Grigore Alexandru Ghica a protestat la Inalta Poartă împotriva acestui act însă fără rezultat. A fost ucis de Turci în anul 1777.

Lecția 7

Menționăm aici faptul că prin tratatul de pace de la Kuciuk Kainargi, Rusia capătă dreptul să intervină la Poartă în „favoarea” Principatelor Românești. În urma acestui Tratat de Pace, Rușii se vor amesteca din ce în ce mai mult în afacerile interne ale Principatelor Române.

Alexandru Ipsilanti (1774-1782) domnește în Muntenia. Era un domn foarte instruit care cunoștea filozofia, fizica, matematica și literatura. Vorbea limba franceză și italiană. Găsind țara sărăcită în urma războiului Ruso-Turc, Alexandru Ipsilanti introduce mai multe reforme atât de ordin fiscal, cât și de ordin administrativ. Între altele, scutește pe locuitori de a furniza caii pentru poșta turcească; organizează începuturile unei poliții preventive; organizează breslele industriale și comerciale cu scopul de a ridica acești doi factori de producție; creiază instituții pentru orfani și văduvele sărace, ia măsuri pentru a opri jafurile comise asupra poporului de către micii funcționari; organizează tribunale inferioare civile și criminale, cu drept de apel la divanul domnesc; creiază o lege civilă și instituie un registru în care să se înscrie toate hotărârile judecătorești și lista documentelor prezentate de către părți în proces.

Scarlat Calimah (1812-1819) domnește în Moldova fiind contemporan cu Ion Caragea (1812-1818) care domnește în

Muntenia. Importanța acestor doi domnitori, constă în faptul că au dotat țările românești cu o legislație care corespundea, cel puțin pînă la un anumit punct, nevoilor populației.

Codurile lui Caragea și Calimah, reproduc și unul și altul dreptul roman cu modificări bazate pe cutumele țării (obiceiul pămîntului).

Menționăm faptul că în timpul domniei lui Scarlat Calimah, Moldova a pierdut Basarabia în urma războiului Ruso-Turc din 1806 - 1812 încheiat cu Pacea de la București (1812).

Mihai Suțu (1819-1821) a fost ultimul domn fanariot care a domnit în Moldova, iar Alexandru Suțu (1819-1821) a fost ultimul domn fanariot care a domnit în Muntenia.

Revoluția lui Tudor

Vladimirescu (1821). La începutul secolului al XIX-lea, popoarele din Europa supuse Imperiului Otoman încep lupta pentru recîștigarea libertății și independenței lor.

Mișcarea de independență începe în jurul anului 1780 cînd grecii din Europa, sub conducerea lui Riga, înființează o societate secretă „Eteria” care avea ca scop eliberarea Greciei de sub jugul Turcesc.

Lecția 7

În anul 1820, Alexandru Ipsilanti ridică steagul revoltei la Odesa în Rusia, și cu un mic grup de voluntari trece în Principatele Române unde speră să aibă ajutorul Românilor, mai ales datorită faptului că în Principate domneau domni fanarioți.

Românii din Principate doreau însă să se libereze și de Turci și de Greci. În Moldova, domnul fanariot Mihai Suțu în fața revoltei poporului în contra abuzurilor comise de voluntarii lui Alexandru Ipsilanti, fuge în Rusia. În Muntenia, mișcarea în contra grecilor a fost condusă de către Tudor Vladimirescu.

Revoluția lui Tudor Vladimirescu are un caracter complex: la început este o revoluție socială, îndreptată împotriva boierilor români și greci care asupreau poporul, dar după ce ajunge la București cu cei 10.000 de panduri ai săi, mișcarea devine o mișcare politică îndreptată mai ales împotriva domnitorilor Greci și a elementelor grecești din Țara Românească.

Această reorientare a mișcării îl aduce pe Tudor Vladimirescu în conflict cu Alexandru Ipsilanti, șeful mișcării Eteriste. Alexandru Ipsilanti vrea să elibereze Grecia, Tudor Vladimirescu declară că nu are intenția de a se revolta în contra Inaltei Porți, cere doar îndepărtarea Grecilor din Principate și reîntoarcerea țării la administrația sa

națională. La o întâlnire între Alexandru Ipsilanti și Tudor Vladimirescu în care Ipsilanti căuta să-l atragă pe Tudor Vladimirescu de partea lui, Tudor Vladimirescu îi răspunde: „In Grecia este locul Grecilor, în Țara Românească este locul Românilor.”

La 27 Mai, 1821, Tudor Vladimirescu este atras într-o cursă de către Alexandru Ipsilanti și ucis.

Ca urmare a mișcării eteriste în Principatele Române și a mișcării lui Tudor Vladimirescu în contra eteriștilor, Turcii își pierd încrederea în domnii fanarioți care au condus Principatele Române mai bine de un secol, și numesc din nou domni de origine română în ambele Principate: Ioniță Sandu Sturza în Moldova și pe Grigore Ghica în Muntenia.

II. Intrebări:

1. Din ce mediu au recrutat turcii pe domnitorii fanarioți?
2. Se îndoiau Turcii de devotamentul domnitorilor fanarioți?
3. Care era rolul diplomatic pe care urma să-l joace domnitorii fanarioți în Principatele Române?
4. Când a început domnia fanariotă în Moldova? În Țara Românească?
5. În timpul cărui domnitor fanariot a pierdut Țara Românească, Oltenia?
6. Cât timp a stat Oltenia sub stăpânire Austriacă?
7. Ce măsuri a luat domnitorul Nicolae Mavrocordat ca să ușureze viața țăranilor din Principatele Române?
8. Sub care domnitor fanariot s-a desființat robia în Principatele Române?
9. Ce reforme fiscale a introdus Constantin Mavrocordat în Principatele Române?
10. În timpul cărui domnitor fanariot a pierdut Moldova Bucovina?
11. Ce „drepturi” a obținut Rusia prin Tratatul de Pace de la Kuciuk Kainargi?
12. În timpul cărui domnitor fanariot a pierdut Moldova Basarabia?
13. Care au fost ultimii domni fanarioți în Principatele Române?
14. Ce caracter a avut revoluția lui Tudor Vladimirescu în Țara Românească?
15. Ce i-a răspuns Tudor Vladimirescu lui Alexandru Ipsilanti, când acesta din urmă căuta să-l atragă de partea sa?
16. Care a fost rezultatul mișcării revoluționare a lui Tudor Vladimirescu în Principatele Române?

III. Teme pentru ora de aplicație:1. Teme pentru discuții libere:

- a. Domnii fanarioți în Principatele Române.
- b. Pierderile teritoriale în timpul domniei fanarioților.
- c. Reformele introduse de domnitorii fanarioți în Principatele Române.
- d. Pandurii - Haiducii.

2. Haiducul Jianu. Iancu Jianul era de peste Olt, din județul Romanați, de pe valea Tasluiului. El a lăsat un nume de haiduc, dar nici n-a fost, nici gând n-a avut să se facă vreodată hoț de codru.

Tată-său, boer de țară, își crescuse băiatul la moșie, fără carte grecească și fără ambiția de-al face concurent feciorilor de boieri mari la isprăvnicii și la divanuri. Îl obișnuise lângă pluguri, cu caii și cu pușca; vara la munca câmpului, iarna la urși și la capre negre; ajunsese de o dibăcie vestită în călărie și la vânătoare; încăleca fără a pune piciorul în scară, nici mâna pe coama calului și băga glonțul prin verigă de inel.

Se îndrăgise de o fată de țăran, și vrea s-o ia de nevastă. Jianul bătrînul însă, se opunea. Văzînd că se îngroașă gluma și că dragostea se înțețea, a hotărît să-și ducă băiatul la Caracal. Tînărul, a doua zi după ce a ajuns în oraș, a încălecat pe murgul și fuga înapoi; tată-sau iar l-a luat, el iar a fugit; l-a închis în casă, el a sărit pe fereastră; l-a închis în pivniță, el a spart ușa. Tată-său dac-a văzut și-a văzut că nu-i vine de hac, s-a adresat la stăpînire, cerînd să-l surghiunească. Caimacamul (locțiitor de Domn) a și poruncit ispravnicului (prefect) să-l închidă la Strehaia; băiatul, țeapăn a trîntit slujitorii și egumenul (stareț) și a scăpat; slujitorii s-a luat după dînsul; el dacă s-a văzut strîmtorat, s-a înhăitat cu vreo cîteva flăcări, cu cari copilărise,

Tot ca dînsul de bărbați
Și pe cai încălecați

și au apucat cîmpii.

Lecția 7

Șapte ani a pribegit prin păduri și prin munți, hrănindu-se cu carne necântărită de pe la ciobani și desfi-dînd potira. Nici nu omora, nici nu schingiuia, nici nu jefuia; ci numai se găzduia: fugea de potiră și de panduri, cît putea; dar cînd îl încolțea, apoi se apăra,

Căci nu vrea,
Viu să se dea.

Gloanțele lui mergeau mai drepte decît ale arnăuților domnești; Caragea pierduse doi cîrcserdari (șefi de jandarmi) și-un tufeciu (lefeștiu din garda domnească), loviți de gloanțele Jianului drept în piept.

Nu văzuse pe Stăncuța de doi ani, și-i era dor de se topea. Intr-o noapte de ploaie și de vijelie lasă pe tovarăși la gazda din Valea Rea, își încălecă murgul și zboară după dor. În sat întuneric besnă, numai o zare de lumină la o casă. Se apropie, dă cu degetul în hîrtia luminată, pune ochiul și ce vede? Stăncuța gătită ca mireasă, lungită în pat, cu o lumînărică de ceară galbenă în mîna. Dă cu piciorul în ușă și intră, cade în genunchi, pune iataganul și pistoalele lîngă moartă, îi dă cea de pe urmă sărutare, încălecă calul și drept la zapciu (subprefect).

-Sînt Jianul! Capul meu este pus la preț: du-mă la Vodă, și-ți ia mia de lei!

Bîlbaia zapciul somnoros și speriat, nu știa unde să se ascundă de frică.

Peste trei zile ciocoiul intra în curtea domnească glorios, cu viteazul legat cot la cot: tînăr frumos cu plete lungi.

Caragea se dăduse în capul scării, ca să-l vadă; ferestrele erau împănate cu femeile curții domnești.

Jianul împușcase oameni domnești, și era osîndit la spînzurătoare.

Caragea ridică ochii în sus la fereastră, unde sta Doamna, zicînd:

-„Păcat de voinic!”

Lecția 7

Auzind aceste cuvinte, una din fetele casei cade la picioarele Doamnei. Caragea o vede, se îmblânzește și zice fetei:

- „Dacă-1 vrei, ți-1 dăruiesc”.

Jianul n-a vrut să se însoare, și a petrecut restul zilelor flăcău.

I. Ghica, Scrisori către Vasile Alecsandri, 1887.

Lecția 7

*Horea, Cloșca și Crișan în fruntea țăranilor români
răsculați. Gravură contemporană atribuită
lui Iakob Adam, Viena*

IV. Lectură:

Transilvania.

Revoluția lui Horia, Cloșca și Crișan din 1784.

Soarta țăranilor români iobagi din Transilvania în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea era foarte grea. Modul în care nobilii își exercitau autoritatea lor asupra țăranilor ne este arătată într-o scrisoare trimisă de împărăteasa Maria Tereza guvernatorului Transilvaniei în anul 1773 cu ocazia călătoriei întreprinsă în Transilvania de fiul ei, Rudolf al II-lea. Maria Tereza scrie: „...să curețe drumurile de cadavrele celor care pieriseră prin spânzurătoare, roată sau suliță și care erau lăsați să putrezească dealungul drumurilor, pentru a băga groaza în sufletele trecătorilor”.

De îndată ce s-a urcat pe tron, în anul 1780, Iosif al II-lea a dat faimosul său edict de toleranță, după care confesiunea religioasă nu mai putea să constituie un obstacol pentru ocuparea funcțiilor publice, iar la 16 august,

1783 printr-un decret imperial, țărani iobagi obțin libertatea de a se căsători fără autorizația prealabilă a seniorului; era interzisă exproprierea unui iobag fără o sentință judecătorească. Chiar și contra acestor măsuri luate de Împăratul Iosif al II-lea pentru îmbunătățirea situației iobagilor români, nobilii au protestat.

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea în Transilvania, Românul era disprețuit și batjocorit în toate modurile. Națiunea română era declarată a nu fi decât tolerată în Transilvania, atît cît vor avea poftă popoarele privilegiate; preoții săi erau bătuti ca niște simpli servitori și aceștia din urmă erau ținuți într-o situație cu mult inferioară decît aceea a servilor unguri. Astfel, iobagul ungar nu putea fi pedepsit fără mărturia a șapte oameni cinstiți, în timp ce pentru iobagul român erau de ajuns trei.

O împrejurare specială a făcut să izbucnească ura, pe care nedreptățile seculare o adunaseră în sufletul Românilor.

O recrutare de soldați fusese ordonată în Transilvania și țărani veneau să se înscrie în masă la armată, sperînd să scape astfel de jugul intolerabil sub care trăiau. Nobilii, văzîndu-se amenințați cu depopularea pămînturilor lor, reușesc să facă guvernul să revină asupra ordinului dat. Țărani, văzînd că toate măsurile pe care voia să le ia guvernul central în favoarea lor erau paralizate de către nobilii Transilvaniei, se iritau în contra lor cu fiecare zi care trecea.

Un țăran din satul Albac, situat în munții Abrud, Nicolae Ursu Horia, fusese de mai multe ori trimis la Viena, pentru a cere împăratului Iosif al II-lea, îmbunătățirea soartei țăranilor români iobagi din Transilvania. Revenit de curînd din ultima sa călătorie, el a răspîndit zvonul printre țărani iobagi, că cerînd împăratului autorizația de a se ridica în contra nobililor, pentru a-i sili să se supună reformelor ce le proiecta, Iosif al II-lea i-ar fi spus s-o facă.

Revoluția a izbucnit în satul Mesteacănul, ai cărui locuitori, care mergeau la Alba Iulia, sub conducerea lui Crișan, ca să se înscrie în armată și să primească arme, omoară doi subprefecți care voiau să le aresteze șeful. Țărani răsculați se răspîndesc ca o lavă asupra nobilimii Transilvănene; putînd însfîrșit să-și satisfacă setea seculară de răzbunare, eiucid, ard și devastează, jefuiesc

Lecția 7

și distrug, și bagă groază în toți nobilii Transilvaniei. Aceștia din urmă, decimați, cer armatei imperiale să intervină, pentru a pune capăt dezordinelor; dar comandantul militar, baronul Preiss, avea ordin să nu pună trupele sale în mișcare fără autorizația specială a guvernului central și Viena era departe! Așteptând să vină această autorizație, țărani se foloseau larg de libertatea de a-și exercita răzburarea, libertate pe care o vedeau încurajată prin inacțiunea armatei.

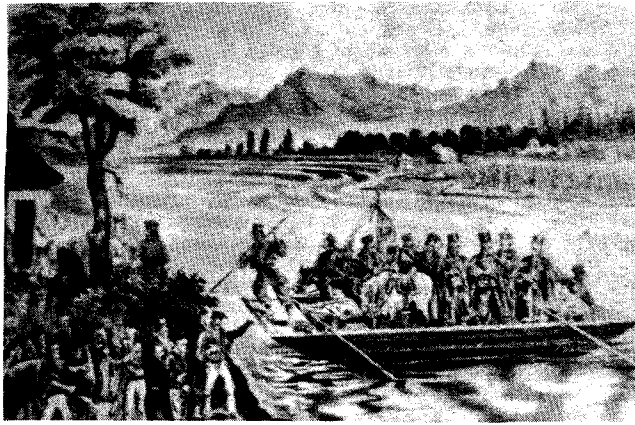
Cu toate că împăratul Iosif al II-lea și-a păstrat simpatia pentru soarta țăranilor iobagi români din Transilvania, chiar atunci când i-a văzut trecând la acte de violență, a fost silit să însărcineze pe contele Iancowitz, guvernatorul Banatului, să înăbușe revolta.

Șefii mișcării, Horia, Cloșca și Crișan, au fost arestați și executați și revoluția a luat curînd sfîrșit.

Această revoluție a țăranilor români din Transilvania, contra opresiunii națiunilor privilegiate, tindea să sfarme jugul barbar care apăsa pe grumajii lor. Dar, cum nobilii în contra cărora era îndreptată erau toți Unguri, mișcarea a căpătat un caracter național. Români proclamau pretutindeni că revoluția lor avea ca scop nimicirea tuturor Ungurilor, că țara întreagă trebuia să fie administrată în viitor de funcționari români sau germani, că toți locuitorii trebuiau deopotrivă să suporte sarcinile Statului, că pămînturile nobililor aveau să fie împărțite între țărani, etc. Această ultimă cerere avea un fundament istoric și nu socialist. Țărani se considerau despoiați pe nedrept de proprietățile lor, de luncile lor, de munții și de pădurile lor. Ei nu cereau drepturi noi, ci numai restabilirea unei stări de lucruri care deja existase.

Iosif al II-lea a profitat de această revoluție pentru a suprima iobăgia în toată Transilvania, suprimare care din nefericire a rămas vreme îndelungată literă moartă.

Revoluția lui Horia a cimentat din nou unitatea națiunii române din Transilvania, unitate care fusese puțin zdruncinată prin unirea unei părți a poporului român cu biserica Romano-Catolică.

Balada lui Tudor Vladimirescu

Tudor, Tudor, Tudorel,
 Dragul mamei voinicel,
 De când mama ți-ai lăsat
 Și olteni ți-ai adunat,
 Pe ciocoi să-i prinzi în ghiară
 Și s-alungi grecii din țară,
 Mult la față te-ai schimbat
 Și mi te-ai întunecat!

- Alei maică! alei dragă!
 Curînd visul mi-l desleagă!
 Că știi maică am visat
 Buzduganu-mi sfărîmat!
 Sabia-mi cea bună, nouă
 Am visat-o ruptă-n două!
 Pușca mea cea ghintuită
 Am visat-o ruginită!

- Maică, măiculița mea,
 Cum să scap de cursa rea?
 Căci un glas prevestitor
 Imi tot spune c-am să mor!

- D-ai să mori drăguțul meu,
 Facă ce-o vrea Dumnezeu,
 Dar să știi tu de la mine,
 C-un român voinic ca tine,
 Pîn-ce cade, pîn-ce moare,
 Calcă șerpilor în picioare,
 Căci d-un șarpe-nveninat
 I se iartă un păcat!

Lecția 7

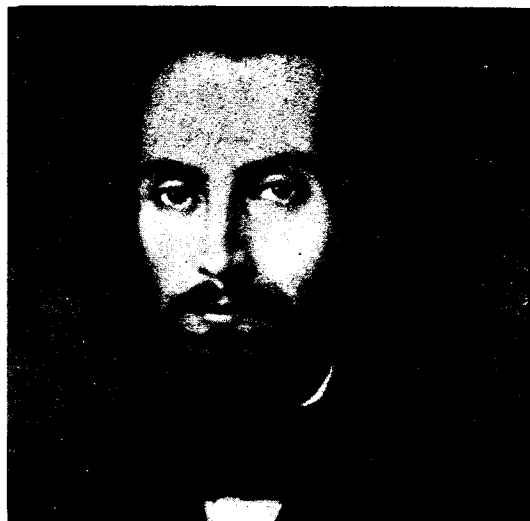
V. Teme acasă:

Vă rog să scrieți o compoziție asupra unuia din următoarele subiecte:

- a. Revoluția lui Tudor Vladimirescu în Țara Românească.
- b. Revoluția lui Horia, Cloșca și Crișan în Transilvania.

Mihail Cogălniceanu

Nicolae Bălcescu

I. Revoluția din anul 1848 în Țările Românești.

Revoluția franceză din anul 1848 a avut repercursiuni în toată Europa. În țările libere din Vest, lupta se dădea în favoarea unor reforme sociale, în țările supuse altor puteri străine, predomina ideea națională și lupta se dădea în contra puterilor oprimate.

Moldova. Mișcarea revoluționară din Moldova începe la 27 martie, 1848 sub conducerea lui Mihail Kogălniceanu, care convoacă la Iași, capitala Moldovei, o întrunire a tineretului și a frunțașilor partidului național. La această întrunire au participat oameni ca: Alexandru Ion Cuza, Vasile Ghica, Vasile Alecsandri, Alecu Russo, etc.

Lecția 8

La concluzia acestei întruniri, o comisie compusă din 16 fruntași ai partidului național, redactează o petiție către Domnitorul Moldovei, Mihail Sturza, petiție semnată de peste 600 de oameni.

Petiția adresată lui Mihail Sturza avea 35 de articole și cerea între altele: siguranța personală, desființarea exilului, desființarea gărzilor de arnăuți și înființarea unei gărzi naționale românești, responsabilitatea ministerială, înființarea unei bănci naționale, desființarea cenzurii, etc.

Revoluționarii Moldoveni fiind slab organizați, domnitorul Mihail Sturza, de teama rușilor, refuză petiția revoluționarilor și dă ordin ca să fie arestați. Pe unii i-a închis prin mînăstiri, pe alții i-a exilat. Mai târziu, în exil, Mihail Kogălniceanu publică „Dorințele partidului național din Moldova” care este de fapt un proiect de Constituție cu 36 de articole. În acest proiect de Constituție, Mihail Kogălniceanu cere între altele: egalitatea civilă și politică a tuturor cetățenilor, alegerea domnului din orice clasă socială, asigurarea libertății individului, învățămîntul gratuit în limba română, inamovibilitatea magistraților și Unirea cu Țara Românească.

Muntenia. Mișcarea revoluționară din Muntenia din anul 1848 a fost pregătită de mai multă vreme prin acțiunile

societăților culturale din țară, multe din ele ca societatea „Frăția” care aveau un substrat politic. Unii din șefii revoluționari (N. Bălcescu) fuseseră la Paris în februarie 1848 și luptaseră pe baricade. În plus, în Muntenia exista o tradiție revoluționară de pe timpul lui Tudor Vladimirescu.

Mișcarea revoluționară a fost organizată în Muntenia de tineretul naționalist și unionist în frunte cu Ion Ghica, Ion Cîmpeanu, Nicolae Bălcescu, Ion și Dumitru Brătianu împreună cu alți tineri care studiaseră în Franța.

La 9 iunie, 1848, comitetul revoluționar se întrunește în comuna Islaz în Oltenia și proclamă o nouă Constituție în locul Regulamentului Organic (Constituție scrisă de Eliade Rădulescu). Binecuvîntarea este dată de Popa Șapcă și revoluționarii numesc un guvern provizoriu care cere între altele: autonomia țării; înlăturarea Regulamentului Organic; înlăturarea suzeranității Inaltei Porți; egalitatea drepturilor politice și civile; împrăștierea țăranilor; alegerea domnului de către toate clasele sociale; etc.

Revoluționarii desfășoară un drapel tricolor pe care era scris „Libertate, Frăție și Unire” și pleacă spre București.

La București, revoluționarii prezintă noua Constituție Domnitorului Gheorghe Bibescu care o iscălește, însă de

Lecția 8

teama Rușilor, abdică la 13 iunie și fuge la Brașov în Transilvania.

Consulul rus de la București protestează la Inalta Poartă și cere sultanului să trimită trupe pentru a ocupa Muntenia și de a restabili ordinea. La 6 septembrie, 1848, revoluționarii pentru a arăta că mișcarea revoluționară din Muntenia era îndreptată mai ales în contra Rușilor și nu în contra Turcilor, ard pe dealul Mitropoliei din București Regulamentul Organic, simbolul opresiunii rusești în Muntenia.

Totuși, la insistența rușilor, turcii trimit o armată pentru a ocupa Muntenia și a restabili ordinea. La 13 septembrie, 1848, a avut loc pe Dealul Spirei din București o ciocnire între un detașament de pompieri români și un detașament de turci. Luând această ciocnire ca pretext, trupele rusești intră în Principate și revolta este înăbușită.

Dintre revoluționari, unii au fost arestați și închiși prin mănăstiri, alții au fost exilați. În străinătate, tinerii emigranți ca Ion Ghica, Alexandru Goleșcu, Nicolae Bălcescu, Eliade Rădulescu, Ion Maiorescu, etc., au continuat lupta pentru cauza națională aducând la cunoștința țărilor apusene suferințele și idealurile poporului român.

Trupele ruso-turcești care au ocupat țara au fost retrase în urma tratatului ruso-turc de la Balta Liman (1 mai, 1849). Grigore Ghica este numit domn al Moldovei și Barbu Știrbei este numit domn al Munteniei.

Transilvania.

Avram Iancu.

Revoluția lui Horea, Cloșca și Crișan din anul 1784 inspirase populației românești din Transilvania dorința de a sfărâma pentru totdeauna lanțurile iobăgiei, astfel că în luna aprilie 1848, când ungurii se revoltă, dorind să se despartă de Austria

și să constituie un stat național independent, proclamând totodată unirea Transilvaniei cu Ungaria, fără să se consulte cu elementele românești din Transilvania, Românii protestează într-o mare adunare, la 3/15 mai, 1848 pe câmpia Libertății de la Blaj.

Lecția 8

Peste 40.000 mii de români sub conducerea celor doi episcopi români, unit și neunit, Lemeny și Andrei Șaguna, adoptă o rezoluție prezentată de Simion Bărnuțiu care cerea: Independența națională din punct de vedere politic; reprezentarea în Dieta (parlamentul) Transilvaniei a românilor proporțional cu numărul lor; dreptul de a ocupa posturi administrative, judecătorești și militare în aceeași proporție; întrebuințarea limbii române în toate afacerile care-i privesc pe români; biserica română să fie pusă pe picior de egalitate cu celelalte confesiuni; scaune în dietă pentru episcopii români; suprimarea iobăgiei fără nici o îndemnităte; libertatea presei și a întrunirilor; libertatea individuală; tribunale cu jurați și debateri orale; o gardă națională; școli românești în sate, seminarii, licee și școli militare în orașe; o universitate românească; impozite să fie plătite proporțional cu averea, etc.

Ungurii însă resping cererile românilor și Dieta Transilvaniei compusă din Unguri, Sași și Săcui votează Unirea Transilvaniei cu Ungaria și încep o campanie de teroare în contra elementelor românești din Transilvania. Românii pentru a se apăra în contra acestor acte de teroare, organizează gărzi naționale sub conducerea lui Avram Iancu, „Regele Munților” și a lui Ion Buteanu.

În toamna anului 1848 și vara anului 1849 au loc lupte violente între români și ungurii din Transilvania. Trupele imperiale trimise de la Viena pentru a suprima revolta sînt învinse de unguri, însă românii sub conducerea lui Avram Iancu continuă să reziste în Munții Apuseni.

În vara anului 1849, împăratul austriac Franz Iosef cere ajutorul Rusiei și țarul Nicolae I trimite în Transilvania trupele rusești din Moldova și Muntenia. La 13 august, 1849, trupele maghiare sub comanda lui Kossuth sînt învinse la Șiria lîngă Arad și revolta este înăbușită.

Ca rezultat al revoluției din 1848 în Transilvania, iobăgia este desființată și unii foști iobagi sînt împroprietăriți; practicarea comerțului și a meseriilor devine liberă pentru toți locuitorii Transilvaniei. Românii sînt recunoscuți ca a patra națiune a Transilvaniei (1863), episcopia unită de la Blaj este ridicată la rangul de Mitropolie (1855) iar episcopia ortodoxă de la Sibiu este ridicată la rangul de Mitropolie la 1864.

II. Intrebări:

1. A avut revoluția franceză din anul 1848, repercursiuni și în Principatele Române?
2. Sub conducerea cui, a început mișcarea revoluționară din anul 1848, în Moldova?
3. Aproximativ, câți Moldoveni au semnat petiția adresată domnitorului Mihail Sturza?
4. Ce îi cereau revoluționarii moldoveni lui Mihail Sturza prin această petiție?
5. Ce lucrare a publicat Mihail Kogălniceanu în exil?
6. Ce fel de societate era societatea „Frăția” din Muntenia?
7. Cine a organizat mișcarea revoluționară din Muntenia?
8. Unde a proclamat comitetul revoluționar din Muntenia o nouă Constituție?
9. Ce reforme a cerut noul guvern provizoriu domnitorului Gheorghe Bibescu?
10. Ce cuvinte erau scrise pe drapelul revoluționar?
11. Cum au încercat revoluționarii din Muntenia să arate turcilor că mișcarea revoluționară din Muntenia era îndreptată în contra rușilor?
12. Unde s-au adunat românii din Transilvania pentru a protesta în contra proclamației maghiare de a uni Transilvania cu Ungaria?
13. Ce cerea rezoluția prezentată de Simion Bărnuțiu celor 40.000 de români adunați pe Cîmpia Libertății de lângă Blaj?
14. Ce măsuri au luat românii din Transilvania pentru a se apăra în contra teroarei maghiare?
15. Cum a luat sfârșit revoluția din 1848, în Transilvania?
16. Care au fost urmările revoluției de la 1848, în Transilvania?

III. Teme pentru ora de aplicație.1. Teme pentru discuții libere:

- a. Regulamentul Organic în Principatele Române.
- b. Lupta dusă în exil de tinerii naționaliști români, munteni și moldoveni, după revoluția din 1848.
- c. Avram Iancu: „Regele Munților”.
- d. Școala Ardeleană.

2. Un apostol al învățămîntului românesc: Gheorghe Lazăr.

Scurta activitate desfășurată de Gheorghe Lazăr, fiu de țărani din Avrigul Transilvaniei, la conducerea școlii române de la Sfântul Sava din București în 1818, a trebuit să învingă, pe lângă lipsuri materiale de tot felul, nepăsarea și neîncrederea unor compatrioți înstrăinați.

„Cînd am venit într-acest ales și de Dumnezeu bine-cuvîntat pămînt românesc, ca să seamăn grîul cel curat și fără neghină, am aflat într-acest pămînt o mulțime de mărăcini; totuși nu mi-au trebuit prea multă osteneală de a-i putea curăți, căci toți patrioții cei adunați, dîndu-mi ajutor, eu am putut foarte lesne (ușor) semăna grăunțele cele adevărate; nenumărate mii de flori străluciau pe holdele române, iară atunci și mulțime de lăcuste au venit, căutînd ca semănăturile, încă pînă a nu aduce doritele fructe, să le strice. La aceasta nu puțin m-am mîhnit, nu atîta căci știam că lăcustele niciodată vin ca să dea rod, ci să mănînce sudoarea și osteneala pămînteanului, ci mai vîrtos, căci tare m-am încredințat că unii din neamul românesc sînt cu totul predați în limba grecească și mai bucuros zic „kirie eleison” decît „doamne miluește-ne”.

Gheorghe Lazăr, precuvîntare la Povățuitorul tinerimii,
Buda, 1826.

La 1822, Gheorghe Lazăr s-a îmbolnăvit în Sfântul Sava, apăsător de multe mîhniri și nenorociri. A scris fraților săi, la Avrig, să vie să-l vadă. Aceștia, sosind în București, l-au găsit într-o căscioară la Tîrgu d-afară, în

Lecția 8

preajmă unde îmi am casele și tipografia. L-au ridicat bolnav și l-au dus la locul nașterii sale. Acolo, peste curînd și-a dat obștească sfîrșit.

Călătorule român, cînd treci de la Brașov la Sibiu, în satul Avrig, în mîna dreaptă d-alături drumului este o bisericuță. Acolo e mormîntul lui Gheorghe Lazăr. O cruce albă de marmoră este frumosul lui monument, monument vrednic de un om ce a știut răbda în viața su. Sărută acea cruce și vei citi pe dînsa următorul epitaf:

Cetitorule, ce ești am fost;
Ce sînt vei fi;
Gătește-te dar.

I. Eliade Rădulescu, Curierul Românesc, 1839.

IV. Lectură:

Simion Bărnuțiu
și
Marea Adunare Națională a Românilor

Ceeace făcea în special grea lupta pe care trebuiau s'o ducă Români, era faptul că un mare număr dintre ei nu erau pe deplin convinși de pericolele pe care unirea le va aduce după ea. Ungurii îi mințeau cu perspectiva că unirea va aduce suprimarea corvezii. În această epocă de îndoieli și ezitări a apărut Simion Bărnuțiu și prin puternica sa personalitate a impus felul său de a vedea poporului întreg. El a pus în prima linie interesul național, subordonând pe toate celălalte acestui interes suprem. Principiul național neputând fi decât pus în pericol prin unirea cu Ungurii, o asemenea concesie nu trebuia nici năcar să fie pusă în discuție. Ideia unei adunări a națiunii românești la Blaj, acolo unde se găsea elita inteligenței sale, a început să fie agitată și ea a căpătat formă curînd. Cu toate că Ungurii se temeau mult să-i vadă pe Români adunîndu-se, pentru a discuta asupra intereselor lor, ei nu îndrăzneau totuși să se opună cu forța la ținerea adunării lor, din teamă de a nu provoca revoluția pe care voiau s'o împiedice.

La 15 mai, 40.000 de Români, trimiși ca delegați de toate comunele din Transilvania s'au adunat la Blaj, în cîmpia căreia adunarea i-a dat numele de Cîmpia libertății. Chiar țărani fuseseră atît de bine îndoctrinați de către reprezentanții ideiei naționale, încît nu s'au lăsat deloc influențați de către agenții unguri care le promiteau suprimarea corvezii. Ei le-au răspuns cu dîrzenie că nu-și vor vinde țara; că nu voiau să audă vorbindu-se de unirea cu Ungaria, hotărîtă fără ca ei să fi fost întrebați: „Înainte de toate noi voim să fim liberi în propria noastră țară, spuneau ei; ca iobagi nu putem trata cu țările străine. Cînd vom fi liberi, vom vedea cu care țară e bine să ne unim; noi jurăm totuși de a nu mai trăi în starea de iobăgie, indiferent dacă stăpînii noștri voiesc aceasta sau nu". O altă teamă împingea în special poporul român în brațele șefilor săi, aceia că Ungurii vor deveni prin unire cu mult mai puternici în Transilvania, și vor îngreua și mai mult lanțurile oprîmării pe care se ofereau acuma să le sfărîme. Această idee a unit într'un singur tot masa poporului, care, natural, nu se gîndise la început decît la interesele ei particulare, și oamenii inteligenți care aveau în special în vedere cauza națională.

Lecția 8

Cu toate că Ungurii au făcut eforturi supraomenești pentru a discredita țelul pentru care Românii se adunaseră, ei nu au ajuns la nici un rezultat. Românii din Transilvania nu au scos un singur cuvânt asupra tendinței pan-românești care li se atribuia. Lucru curios, această idee a unirii Românilor într'un singur Stat, era atunci agitată de către Sași, și pastorul Roth expune avantajele care ar putea rezulta pentru Austria dintr'o asemenea organizare a națiunii românești (Această scriere curioasă poartă titlul: „Von der Union und nebenbei ein Work ueber eine mogliche daco-romanische Monarchie unter Oesterreichs Krone, 1848, Hermannsstadt).

Guvernământul maghiar văzînd că toate uneltirile sale erau inutile, încearcă în ultimul moment să împartă adunarea în două grupe, după confesiuni: români-catolici și români-ortodocși. Dar ei au reușit tot atît de puțin. Românii nu înțelegeau să discute interesele lor religioase ci pe acelea ale naționalității lor și acestea din urmă erau aceleași pentru toți, fără deosebire de confesiune. Am văzut de altminteri, că diversitatea de confesiuni nu putuse să divizeze pe Români, în timpul revoluției lui Horia și atunci cînd au voit să formuleze revendicarea drepturilor lor, în 1791, *supplex libellus Valahorum* aceasta a fost opera episcopilor lor, aceia a confesiunii catolice și aceia a confesiunii ortodoxe.

Contra așteptării Ungurilor care se temeau „că o națiune atît de barbară, cum era privită de ei aceea a Românilor, să nu se dedea la excese, de îndată ce se va vedea adunată în mare număr”, discuțiile s'au desfășurat în calmul cel mai perfect. Bărnăușiu a citit un frumos discurs, capodoperă de elocvență politică, și adunarea a votat rezoluțiile următoare:

1) Cîmpia pe care s'a ținut adunarea, va purta numele de Cîmpia libertății.

2) Națiunea română poartă veșnic credință împăratului Austriei, mare duce al Transilvaniei.

3) Națiunea română se declară și se proclamă națiune suverană și parte integrantă din Transilvania, pe baza libertății egale pentru toți.

4) Națiunea română depune jurămînt de credință împăratului și patriei.

Drepturile pe care le reclama națiunea română și care formau punctul principal al rezoluțiilor sale, au fost specificate într'o ședință ulterioară. Ele consistau în: independența națională a Românilor din punct de vedere politic; reprezentarea lor în dieta țării, proporțional cu numărul lor; dreptul de a ocupa posturi administrative, judecătorești și militare, în aceeași proporție; întrebuințarea limbii lor în toate afacerile care-i priveau, atât din punct de vedere legislativ cât și din punct de vedere administrativ; întrebuințarea adevăratului lor nume de Român și nu de Valah în actele oficiale; biserica lor să fie pusă pe picior de egalitate cu acelea ale altor confesiuni; scaune în dietă pentru episcopi; suprimarea iobăgiei fără nici o indemnitate ca și a dijmei; libertatea presei și a reuniunilor; libertatea individuală; tribunale cu jurați și debateri orale; o gardă națională; stabilirea de școli românești în toate satele, seminarii, gimnaziile și școli militare în marile orașe, ca și înființarea unei universități românești, cu libertatea învățămîntului; repartitia dărilor proporțional cu averea fiecăruia; însfîrșit punctul care avea cea mai mare importanță pentru moment: cele patru națiuni ale Transilvaniei să nu tranșeze chestiunea unirii cu Ungaria înainte ca națiunea română să fi fost admisă cu vot deliberativ în parlamentul țării protestînd de acuma contra oricărei uniri hotărîată fără participarea sa.

Ungurii nu au ținut deloc seama de agitația Românilor. Aleși sub o teribilă presiune șovinistă a partidei unirii cu orice preț, deputații unguri au votat în unanimitate unirea cu Ungaria. Deputații sași, în număr de 22, nu au îndrăznit nici măcar să deschidă gura, căci ei ar fi trebuit să vorbească în nemțește și aceasta le-ar fi pus viața în pericol. Dieta s'a dizolvat după ce a votat unirea și nici măcar nu a discutat suprimarea iobăgiei; probă evidentă că șefii mișcării românești aveau dreptate și că Ungurii voiau numai să păcălească poporul, fără să-i dea avantajii reale serioase.

Se înțelege că într'o asemenea stare de spirit, cea mai mică scînteie putea provoca explozia. Ceeace s'a întîmplat.

A.D. Xenopol, Istoria Românilor din Dacia Traiană
Vol IV.

Cîntecele Iancului

Pe dealul Feleacului

Pe dealul Feleacului,
Merg carele Iancului,
Nu merg cum merg carele,
Strălucesc ca soarele.
Carul merge-mpiedecat,
Iancu merge supărat.
Borii-s cu coarne de ceară,
Om ca Iancu nu-i în țară;
Borii-s cu coarne de spume,
Om ca Iancu nu-i în lume;
Borii-s cu coarnele verzi,
Om ca Iancu nu mai vezi!

Jele-i Doamne.....

Jele-i Doamne, cui și cui,
Jele-i Doamne muntelui
De armele Iancului,
Că le plouă și le ninge
Și n-are cine le-ncinge,
Că cine mi le-a avut
Mi-a pus fața la pămînt;
Dar n-a pus-o să-nflorească
Ci-a pus-o să putrezească.

Trece Iancu pe la stîină

Trece Iancu pe la stîină
Cu pușca plină pe mîină,
Ori de-i plină ori de-i goală,
Domnii fug de se omoară.
De cînd Iancu e-mpărat
Domnii-n pat nu s-au culcat
Nici la masă n-au cinat.
Cînd s-arată Iancu-n deal
Fug toți Domnii din Ardeal;
Cînd îl văd printre butuci
Domnii fug fără papuci,
Că Iancu s-o mîniat
Pui de Ungur n-o lăsat.

Dragă țara Oltului

Dragă țara Oltului
Cîte lunci
Atîtea cruci
De-a dragul să te tot duci;
Dar țara Ardealului
Cîte lunci
Atîtea furci
De urît să nu te duci.

S. Fl. Marian, Poezii populare despre Avram Iancu, 1900.

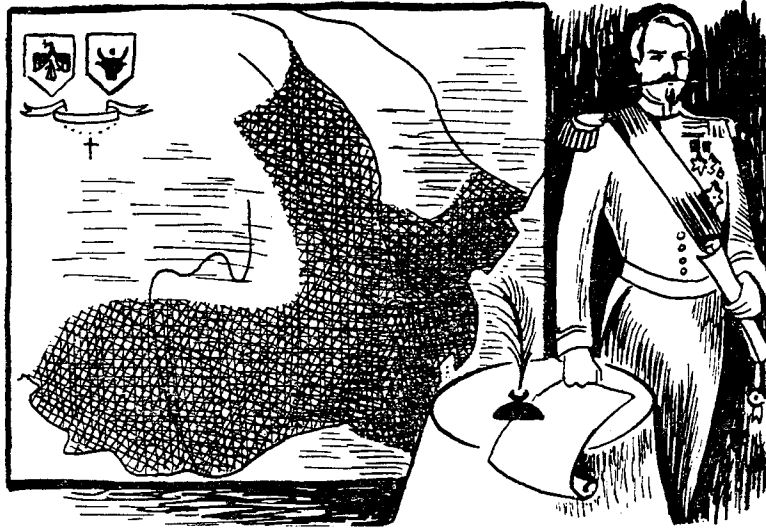
V. Teme acasă:

Vă rog să scrieți o compoziție asupra unuia din următoarele subiecte:

- a. Anul 1848 în Principatele Române: Moldova, Muntenia și Transilvania.
- b. Relațiile Româno-Maghiare în anul 1848.

Casa lui Avram Iancu din Vidra (Transilvania)

I. Unirea Principatelor Moldova și Muntenia.
Alexandru Ion Cuza.

În urma războiului din Crimeea (1853-1856) dintre Rusia și Turcia, Anglia, Franța și Sardinia, prin Pacea de la Paris (1856), Rusia este obligată a restitui Moldovei partea de sud a Basarabiei (răpită la 1812), este obligată de aș retrage trupele din Principate, care își capătă autonomia, însă sub suzeranitatea Inaltei Porți, autonomie garantată de puterile europene.

Regulamentul organic este desființat în Principate, Rușii își pierd dreptul de protectorat asupra Principatelor și s-a pus chestiunea Unirii Moldovei cu Muntenia, dorință sprijinită de împăratul Napoleon al III-lea.

În vederea rezolvării acestei chestiuni, Congresul de la Paris a propus consultarea poporului din Principate.

Lecția 9

Reprezentanții poporului trebuiau să se adune în așa numitele „divanuri ad-hoc” ca să formuleze aceste deziderate.

Intre timp, la 25 iunie 1856 Barbu Știrbei în Moldova și la 8 iulie 1856 Grigore Alexandru Ghica în Muntenia își terminaseră cei 7 ani de domnie, conform tratatului de pace de la Balta Liman. În timpul alegerilor pentru „divanele ad-hoc” Principatele urmau să fie conduse de o locotenență sub conducerea lui Grigore Alexandru Ghica, fostul domn, în Muntenia și a lui Nicolae Vogoride în Moldova. Nicolae Vogoride era anti-unionist întrucât Turcii îi promiseseră domnia Moldovei în cazul că Moldova ar vota în contra Unirii. În contra Unirii era de asemenea Anglia, Turcia, Austria și Rusia. Pentru Unirea Principatelor era Franța și Sardinia, cât și majoritatea românilor din Principate.

Divanurile ad-hoc se întrunesc la 22 septembrie 1857 în Moldova și la 30 septembrie în Muntenia.

La 4 octombrie, 1857, deputații Moldoveni votează următoarea rezoluție propusă de Mihail Kogălniceanu:

1. Autonomia și neutralitatea celor două Principate;
2. Unirea Principatelor într-un singur stat sub numele de România;
3. Un principe străin, ereditar, ales dintr-o dinastie europeană cu drept de moștenire la tron;
4. Neutralitatea și inviolabilitatea noului stat;

5. Guvern reprezentativ și constituțional;
6. Garantarea noului stat de puterile europene.

Deputații Munteni au adoptat aceeaș rezoluție ca și Moldovenii.

Această rezoluție a fost apoi supusă spre aprobarea Conferinței de la Paris care și-a început lucrările la 22 mai, 1858, și a ținut pînă la 19 august 1858.

Conferința de la Paris a decis Unirea celor două Principate sub numele de „Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești”, însă fiecare Principat trebuia să-și aleagă un principe al său, să aibă un guvern și o adunare legiuitoare separată; toți locuitorii să fie egali în fața legilor în drepturi și în datorii; legile comune vor fi pregătite de o comisie mixtă centrală cu sediul la Focșani; Principatele vor avea o Curte de Casație Comună; Organizarea armatei va fi aceeaș; măsurile și greutățile vor fi identice în ambele Principate; se garantează libertatea individuală; etc.

Conform acestei convenții, locotenenții domnești pregătesc alegerile. La 5 ianuarie, 1859, Moldovenii aleg ca domnitor pe Colonelul Alexandru Ion Cuza. La 24 ianuarie, 1859, Muntenii de asemenea îl aleg pe Colonelul Alexandru Ion Cuza ca domnitor al Munteniei.

Lecția 9

La 24 ianuarie, 1862, cele două adunări legiuitoare se contopesc și se formează un guvern unic sub președenția lui Barbu Catargiu - Unirea era acum completă și statul modern al României era întemeiat. Astfel, prin alegerea aceluiaș domnitor s-a îndeplinit țelul patriotic al generației de la începutul secolului al XIX-lea: Unirea Principatelor Române.

Alexandru Ion Cuza (1859-1866)

s-a născut la Huși în Moldova, în anul 1820, dintr-o veche familie de boieri moldoveni. A studiat în țară, apoi la Paris, la Padova și la Bologna în Italia. A luat parte la mișcarea revoluționară din Moldova din anul 1848 și a fost exilat de domnitorul Mihail Sturza. Intors din exil, intră în armată unde ajunge la gradul de colonel. În timpul „divanurilor ad-hoc” era prefect la Galați.

Ales domnitor al Principatelor, Alexandru Ion Cuza s-a dovedit a fi un domnitor energic, inteligent și drept.

Între reformele îndeplinite în timpul domniei sale, amintim:

a. A stabilit învățământul primar gratuit și obligatoriu pentru toți românii;

- b. A secularizat averile mănăstirilor închinat;
 - c. A împroprietărit țaranii prin reforma agrară din 1864;
 - d. A eliberat pe țigani;
 - e. A alcătuit codul civil și penal după codul Napoleon;
 - f. A introdus alfabetul latin;
 - g. A organizat universități la București și la Iași;
 - h. A deschis numeroase școli secundare și de meserii;
- etc.

Domnitorul Alexandru Ion Cuza abdică la 11 februarie 1866 și pleacă în străinătate unde moare în anul 1873 la Heidelberg în Germania.

Lecția 9

II. Intrebări:

1. In urma cărui tratat de pace a fost obligată Rusia a restitui Moldovei, partea de sud a Basarabiei?
2. Cînd și-au căpătat Principatele Române, Moldova și Muntenia, autonomia?
3. Care puteri europene au garantat această autonomie?
4. A sprijinit Napoleon al III-lea dorința românilor de a se uni?
5. Ce erau „divanurile ad-hoc”?
6. Care a fost rezoluția propusă de Mihail Kogălniceanu și votată de „divanurile ad-hoc”?
7. A suportat Nicolae Vogoride, caimacanul domnesc, această rezoluție?
8. Cînd și-a terminat lucrările Conferința de la Paris care a examinat această rezoluție?
9. Cum erau să fie numite Principatele Române după unire?
10. Care a fost rezoluția adoptată de Conferința de la Paris?
11. Cînd a fost ales colonelul Alexandru Ion Cuza ca domnitor al Moldovei? Ca domnitor al Munteniei?
12. Cînd și sub cine s-a format primul guvern unic în Principatele Unite?
13. A participat Alexandru Ion Cuza la mișcarea revoluționară din anul 1848?
14. Ce fel de domnitor s-a dovedit a fi Alexandru Ion Cuza?
15. Care sînt unele din reformele îndeplinite în timpul domniei lui Alexandru Ion Cuza?
16. Cînd a abdicat domnitorul Alexandru Ion Cuza?

III. Teme pentru ora de aplicație.

1. Teme pentru discuții libere:

- a. Războiul din Crimeea 1853-1856.
- b. Opoziția Puterilor Europene la Unirea Principatelor Române, Moldova și Muntenia.
- c. Insemnătatea istorică a zilei de 24 ianuarie, 1859 în istoria României.
- d. Abdicarea domnitorului Alexandru Ion Cuza.

2. Alexandru Ion Cuza. Un domn care nu s-a născut din neam mare, care n-a avut o cultură superioară, care n-a protejat artele, care n-a înălțat clădiri menite să rămâie, care n-a strâns în jurul său pe fruntașii prin talente ai neamului, care s-a arătat indiferent față de opinia scrisă. Un român care n-a iubit solemnitățile și care nu s-a gândit că ar putea să poarte, dacă nu coroana vechilor Domni independenți, măcar cuca lui Alexandru Ghica și a lui Bibescu, a lui Mihai Sturza. Un stăpînitor care nu s-a deosebit prin fapte de milostenie, prin mari așezăminte pentru ajutorarea semenului său. Un monarch care nu și-a însemnat numele între ale Voievozilor celor cucernicâci a bruscat pe un mitropolit și a „stricat legea” canoanelor - ori ale celor virtuoși, căci a fost aplecat patimilor pămîntului și a crescut în Palatul său copii cari nu erau ai Doamnei. Și, în sfîrșit, un Domn care n-a purtat nici un război, n-a cîștigat nici o biruință, n-a adaos o palmă de pămînt țării așa cum o apucase.

Dar Alexandru Ion Cuza a întrupat luptă de veacuri a săracului țaran român, veșnic obijduit și jignit, peste marginile suferinții omenești, contra acelor exploatatori, din toate neamurile și cu nici un suflet, pe care el i-a fixat cu numele de „ciocoi”, - ceea ce înseamnă (s-o știți bine), nu o clasă socială, ci o categorie politică și economică, o varietate morală degenerată a omenirii. I-a sfidat, în ciuda tuturor legăturilor pe care le avea cu dînșii, s-a bătut vitejește cu ei și, a doua zi după împrăștierea care a fost, de fapt, sămînța cea bună pentru viitor, a căzut prin răzburarea lor. Erou și mucenic al aceleeași cauze, de aceea a rămas pentru poporul nostru, nu idolul de o clipă, ci neuitatul părinte și binefăcător.

Veșnică fie amintirea lui!

N. Iorga, Oameni care au fost, Vol.III, 1936

IV. Lecturi:

Moș Ion Roată și Unirea

La 1857, pe când se fierbea Unirea în Iași, boierii moldoveni liberali, ca de-alde Costache Hurmuzachi, M. Kogălniceanu și alții, au găsit cu cale să cheme la Adunare și câțiva țărani frunțași, câte unul de fiecare județ, spre a lua și ei parte la facerea acestui măreț și nobil act național. Cum au ajuns țărani în Iași, boierii au pus mână delă mână, de i-au ferchezuit frumos și i-au îmbrăcat la fel, cu cheburi albe și cușme nouă, de se mirau țărani ce berechet i-a găsit. Apoi, se zice că i-ar fi dat pe sama unuia dintre boieri să le ție cuvânt, ca să-i facă a înțelege scopul chemării lor la Iași.

-- Oameni buni, știți pentru ce sânteți chemați aici, între noi, zise boierul cu blândeță.

-- Vom ști, cucoane, dacă ni-ți spune, răspuse cu sieală un țăran mai bătrân, scărpinându-se în cap.

-- Apoi iaca ce, oameni buni: de sute de ani, două țări surori, creștine și megieșe, Moldova noastră și Valahia sau Țara Muntenească, de care poate-ți fi auzit vorbinduse, se sfășie și se mănâncă între dânsele spre cumplita urgie și peire a neamului românesc. Țări surori și creștine, am zis, oameni buni; căci precum ne închinăm noi Moldovenii, așa se închină și frații noștri din Valahiea. Statura, vorba, hrana, îmbrăcăminte și toate obiceiurile câte le avem noi, le au întocmai și frații noștri Munteni. Țări megieșe, am zis, oameni buni; căci numai pârauașul Milcov, ce trece pe la Focșani, le desparte. „Să-l săcăm dar dintr'o sorbire” și să facem sfânta Unire, adică înfrățirea dorită de strămoșii noștri, pe care ei n'au putut s'o facă în împrejurările grele de pe atunci. Iaca, oameni buni, ce treabă creștinească și frumoasă avem de făcut. Numai Dumnezeu să ne-ajute! Înțeles-ați, vă rog, oameni buni, pentru ce v'am chemat? Și dacă aveți ceva de zis, nu vă sfiiți; spuneți verde, moldovenește, ca la niște frați ce vă sântem. Că de aceea ne-am adunat aici, ca să ne luminăm unii pe alții și Dumnezeu să ne lumineze pe toți, cum a ști el mai bine!

-- Înțelegem, cucoane, așa a fi, răspunseră câțiva țărani mai rușinoși; că dă, dacă nu-ți ști dumnevoastră

ce-i pe lume, noi țărănimea dela coarnele plugului avem să știm ce-i bine și ce-i rău?

-- Ba eu drept să vă spun, cucoane, n'am înțeles! ci-că zise cu îndrăsneală unul dintre țărani, anume ION ROATĂ. Și apoi chiar dacă ne-am pricepe și noi la câte ceva, cine se mai uită în gura noastră? Vorba ceea, cucoane: țăranul când merge, tropăește, și când vorbește, hodorogește, să ierte cinstită fața dumnevoastră. Eu socot că treaba asta se putea face și fără noi; că dă, noi știm a învățta sapa, coasa și secerea, dar dumnevoastră învățtați condeiu și când vreți, știți a face din alb negru și din negru alb ... Dumnezeu v'a dăruit cu minte, ca să ne povățuiți și pe noi prostimea...

-- Ba nu, oameni buni, s'a trecut vremea aceea, pe când numai boierii făceau totul în țara aceasta și o storceau după plac. Astăzi toți, dela Vlădică până la opincă, trebuie să luăm parte la nevoile și la fericirea țării. Muncă și câștig, datorii și drepturi, pentru toți deopotrivă.

Le spuse boierul apoi despre originea Românilor, cum și de cine au fost ei aduși pe aceste locuri; despre suferințele lor și cum au ajuns a fi desbinați și împrăștiați prin alte țări. Le dă el pilde câte și mai multe: cu smocul de nuiiele, cu taurii învrăjbiți și, în sfârșit, se silește bietul creștin din răspuțeri a-i face să înțeleagă care sânt roadele binefăcătoare ale Unirii, aducându-le aminte că tot „pentru unirea tuturor” se roagă și sfânta biserică în toate zilele, mai bine de 1850 de ani.

-- Ei, oameni buni, cred că acum ați priceput!

-- Priceput, cucoane, cât se poate de bine, răspunseră mai toți. Dumnezeu să vă ajute la cele bune.

-- Ba eu tot nu, cucoane, răspunse moș Ion Roată.

-- Dumnezeu să mă ierte, moș Ioane, dar dumneata, cum văd, ești cam greu de cap; ia haidem în grădină să vă fac a înțelege și mai bine. -- Moș Ioane, vezi colo în ogradă la mine, bolovanul cel mare?

-- Il vedem, cucoane.

-- Ia fă bine, și adă-l ici lângă mine, zise boierul, care ședea acum pe un jâlț în mijlocul țăranilor.

Lecția 9

-- S'avem iertare, cucoane, n'om pute, că doar acolo-i greutate, nu șagă.

-- Ia cearcă și vezi.

Moș Roată se duce și vre să rădice bolovanul, dar nu poate.

-- Ia du-te și dumneta moș Vasile, și dumneta bade Ilie, și dumneta Bade Pandelachi.

În sfârșit se duc ei vro 3-4 țărani, urnesc bolovanul din loc, îl rădică pe umere și-l aduc lângă boier.

-- Ei, oameni buni, vedeți? S'a dus moș Ion și n'a putut face treaba singur; dar când v'ați mai dus câțiva într'ajutor, treaba s'a făcut cu mare ușurință, greutatea n'a mai fost aceeași. Povestea cântecului:

Unde-i unul, nu-i putere
La nevoi și la durere;
Unde-s mulți puterea crește
Și dușmanul nu sporește.

Așa și cu Unirea, oameni buni! Credeți dumnevoastră, că de-a ajuta Dumnezeu a se uni Moldova cu Valahia, avem să fim numai atâția? Frații noștri din Transilvania, Bucovina, Basarabia și cei de peste Dunărea, din Macedonia și de prin alte părți ale lumii, numai să ne vadă că trăim bine, și ei se vor uni cu noi și vom face împreună o țară mare, bogată și puternică de n'or mai îndrăsnii dușmanii în vecii vecilor a se lega de Români. D'apoi frații noștri de sânge: Franțujii, Italienii, Spaniolii și Portugezii ce așteaptă? La orice întâmplare, Doamne ferește, stau gata să-și verse sângele pentru noi ... Unirea face puterea, oameni buni.

-- Ei, acum cred c'ați înțeles și răsînțeles?

-- Ba eu unul, să iertați dumnevoastră, cucoane, încă tot n'am înțeles, răspunde moș Roată.

-- Cum se face asta, moș Ioane? Mai bine ce v'am tălmăcit, și un copil putea să înțeleagă.

-- Mai așa, cucoane, răspunseră ceialalți.

-- Moș Ioane, zise acum boierul, cam tulburat de multă oboseală, ia spune dumneta în legea dumitale, cum ai înțeles,

cum n'ai înțeles, de când se face atâta vorbă; să auzim și noi!

-- Dă, cucoane, să nu vă fie cu supărare; dar dela vorbă și până la faptă este mare deosebire ... Dumnevoastră, ca fiecare boier, numai ne-ați poruncit să aducem bolovanul, dar n'ați pus umărul împreună cu noi la adus, cum ne spune-ați dinioarea, că de-acum toți au să iee parte la sarcini: dela Vlădică până la opincă. Bine-ar fi, dac'ar fi așa, cucoane, căci la război înapoi și la pomană năvală, parcă nu prea vine la socoteală ... Iar dela bolovanul dumnevoastră... am înțeles așa: că până acum noi țărani am dus fiecare câte-o piatră mai mare sau mai mică pe umere; însă acum sântem chemați a purta împreună tot noi, opinca, o stâncă pe umerele noastre ... Să dea Domnul, cucoane, să fie altfel, că mie unuia nu mi-a păre rău...

La aceste vorbe, țărani ceialalți au început a strânge din umere, a se uita lung unul la altul și a zice:

-- Ia, poate că și Roată al nostru să aibă dreptate!...

Iar boierul, luându-i înaintea cu glume, a înghițit gălușca și a tăcut molcum.

I. Creangă, Moș Ion Roată și Unirea, 1880.

Luptători Pentru Unire

Mihail Kogălniceanu

Printre personalitățile marcante ale vieții politice și culturale din secolul trecut, figura lui Mihail Kogălniceanu se impune cu autoritate. Om politic, patriot înflăcărat, militant pe tărîmul culturii, istoric și orator prin excelență, el și-a legat numele de cele mai importante momente din perioada formării României moderne. Revoluția din 1848, unirea Principatelor Române, reformele din timpul domniei lui Cuza (și în primul rînd, reforma agrară) și cucerirea independenței naționale sînt evenimente de seamă ale istoriei României pentru realizarea cărora M. Kogălniceanu a luptat cu o perseverență și o abnegație rar întîlnite.

Din tinerețe și pînă la sfîrșitul vieții sale, M. Kogălniceanu și-a pus concepțiile, activitatea politică și talentul său oratoric în slujba progresului social-economic al țării sale. Dar, pentru a sluji cu devotament statul național român, a fost necesar ca mai întîi să lupte fără preget -- alături de ceilalți oameni luminați ai generației sale -- pentru înfăptuirea și consolidarea acestuia. În aceste condiții, M. Kogălniceanu devine unul dintre cei mai vajnici luptători pentru unirea Principatelor Române. Ideea Unirii și-o însușise încă de tînăr, cercetînd istoria zbuciumată a poporului român.

La 1840, M. Kogălniceanu a fondat revista Dacia literară „menită -- după cum singur mărturisește -- a pregăti unirea între deosebitele ramuri ale familiei române”, iar trei ani mai tîrziu, în „Cuvînt pentru deschiderea cursului de istorie națională”, el urmărește să trezească în inimile auditorilor „un duh de unire” între toți românii și un „interes mai viu pentru nație și patrie”. După înăbușirea mișcării revoluționare din 1848, Kogălniceanu a publicat „Dorințele partidei naționale” în care sublinia că unirea Principatelor reprezintă „cheia de boltă fără de care s-ar prăbuși tot edificiul național.” În octombrie 1855, M. Kogălniceanu a înființat un nou ziar Steaua Dunării care, în scurt timp a devenit organul central de presă al mișcării unioniste din ambele principate. Frunțașii unioniști concentrîndu-se în jurul ziarului, redactorul său devine conducătorul și organizatorul, de fapt, al întregii mișcări moldovene pentru unirea Principatelor. De la această dată și pînă la alegerea lui Al. I. Cuza, M. Kogălniceanu va fi

în centrul tuturor acțiunilor menite să ducă la realizarea Unirii. Întemeind „Societatea Unirii” și făcând parte din primul „comitet diriguitor” în 1856, M. Kogălniceanu va proceda, în anul următor, după publicarea firmanului pentru convocarea divanurilor ad-hoc, la organizarea comitetelor electorale unioniste în toate județele Moldovei. Teroarea separatistă -- dezlănțuită de caimacanul Balș iar apoi de Vogoride -- care a dus la suspendarea Stelei Dunării și la persecutarea unioniștilor, departe de a-l descuraja, i-a dat puteri noi pentru a organiza o campanie de proteste adresate puterilor europene împotriva falsificării alegerilor. La noile alegeri pentru Divanul ad-hoc al Moldovei unioniștii reușind aproape în unanimitate, lui M. Kogălniceanu i se rezervă cinstea de a propune, în ședința din 7 octombrie 1857, „Unirea Principatelor într-un singur stat sub numele de România”. Combătându-l marele boier separatist Alecu Balș, M. Kogălniceanu declara: „Protestați în contra unirii, O cred. Unirea este pentru țară și d-voastră nu voiți nici țară, nici nație”; și încheia patetic „Să ascultăm, glasul și interesul nației noastre, care ne strigă neîncetat: unire și unire”. E de menționat că, prin țară M. Kogălniceanu înțelegea masele largi populare și în primul rând țărănimia, de aceea el vedea „viitorul țării” și „fundarea naționalității române” în „îmbunătățirea soartei țăranilor”. M. Kogălniceanu este printre puținii istorici și oameni politici care au apreciat rolul unirii Principatelor în procesul formării națiunii române. Națiunea, fiind „o creație a lumii moderne, ...s-a făcut și se face numai acolo unde este unitatea. Această mare idee -- accentua M. Kogălniceanu -- ne-a făcut să cerem unirea țărilor noastre”.

La 5 ianuarie 1859, când Cuza este ales domn al Moldovei, M. Kogălniceanu, cu o elocvență rară, felicitându-l în numele Adunării a arătat semnificația alegerii și speranțele pe care poporul le punea în noul domn: „Prin înălțarea ta pe tronul lui Ștefan cel Mare s-a reînălțat însăși naționalitatea română... Alegându-te pe tine domn în țara noastră am voit să arătăm lumii aceea ce toată țara dorește: la legi nouă om nou... Fii dar omul epocii. Fă ca legea să înlocuiască arbitrariul. Iar tu, Măria ta, ca domn, fii bun, fii blînd, fii bun mai ales pentru acei pentru care mai toți domnii trecuți au fost nepăsători sau răi...”.

Deși a fost, permanent, în centrul tuturor acțiunilor care au dus la unirea Principatelor Române, M. Kogălniceanu ținea să sublinieze, mai târziu, cu fermitate, că „Unirea e actul energic al întregii națiuni române.”

Nicolae Bălcescu.

un mare precursor al Unirii Principatelor

Nicolae Bălcescu n-a ajuns să vadă proclamarea Unirii Principatelor și n-a putut să aducă în etapa finală a realizării ei contribuția hotărâtoare ce se putea aștepta de la patriotismul și energia lui. Ideile și exemplul său au fost neconținut prezente în toată apriga luptă pentru Unirea Principatelor. Studiile și scrisorile sale dintre anii 1844--1852 au constituit pentru exponenții Unirii tot atâtea modele și îndemnuri de înălțător patriotism.

Colaborator din 1844 al Propășirii de la Iași -- alături de M. Kogălniceanu, V. Alecsandri și C. Negruzzi -- și al Foi pentru Minte, Inimă și Literatură, întemeiată de George Barițiu la Brașov, redactor apoi al Magazinului istoric pentru Dacia (1845), Bălcescu s-a afirmat încă de la primele sale contribuții publicistice ca un însuflețit adept al principiului unității naționale, devenind, paralel cu orientarea sa socială, una din cele mai avansate și mai proeminente figuri românești ale epocii.

El a dat principiului unității naționale cea mai limpede expresie: „Nu poate fi fericire fără libertate -- scria el, la 8 martie 1849, de la Constantinopol emigranților munteni și moldoveni -- nu poate fi libertate fără putere, și noi românii nu vom putea fi puternici pînă cînd nu ne vom uni cu toții într-unul și același corp politic. Unimea națională--adăuga marele patriot--e singurul nostru principiu de mîntuire pentru noi... Astăzi -- afirma Bălcescu în încheiere -- a sosit vremea ca moldoveni și munteni să ne aducem aminte că sîntem români, să ne strîngem împreună inimă lîngă inimă, să ne organizăm, să ne concentrăm toate puterile, toate voințele într-o singură putere, într-o singură voință”.

La 15 decembrie 1849, el revenea asupra acestei idei și îi scria lui Ion Ghica de la Paris că ținta unității naționale era o „chestie de viață și de putere atît înlăuntru cît și în afară, și care ne poate pune în stare a ne împlini misia noastră în omenire”. Cunoșcînd bine conjunctura politică internațională, el ținea totuși să precizeze că „deocamdată, practicabilă în această privință” este numai Unirea Principatelor, asupra acesteia fiind indicii că s-ar putea obține sprijinul unora din marile puteri. Cu toate că, la acea dată, el nu vedea posibilă

deocamdată decît unirea Moldovei și a Țării Românești, el nu uita însă nici de Transilvania, despre a cărei sete de unire cu Principatele de peste Carpați a vorbit cu atîta elan în 1851, la aniversarea zilei de 3/15 mai 1848 în care s-a ținut marea adunare de pe Cîmpia Libertății de la Blaj.

Lupta lui N. Bălcescu pentru Unire este însă departe de a putea fi înfățișată numai prin ideile și scrisorile amintite mai sus. Pe același plan se situează acțiunile sale politice și diplomatice din anii exilului (1849-1852), în această perioadă, datorită activității sale de la Constantinopol, Paris și Londra, marele patriot român relevîndu-se ca un luptător și un diplomat de anvergură europeană. În anii exilului, gîndirea și acțiunile sale se împletesc cu activitatea celor mai remarcabili democrați-revoluționari ai timpului -- Giuseppe Mazzini, Ledru Rollin, Louis Blanc, Arnold Ruge etc. --

Sosit la Paris în octombrie 1849, întîia preocupare a lui Bălcescu a fost de a aduna într-o singură organizație toate grupările răslețe ale emigranților români, pentru ca astfel, cu puteri unite și în mod solidar, să poată iniția o vastă acțiune de cooperare cu reprezentanții emigranților polonezi, maghiari, sîrbi, croați și italieni. La 2 decembrie 1849 se constituie astfel Asociația română pentru conducerea emigrației, care însă datorită poziției filoturcești manifestată de Ion Ghica și Ion Heliade Rădulescu, nu poate să obțină rezultatele dorite.

La Londra, unde se duce în ianuarie 1850, ia contact cu ministrul de externe Palmerston căruia îi prezintă un memoriu în chestiunea Principatelor.

Cu toate decepțiile provocate de atitudinea unor emigrați, și în primul rînd de grupările lui Heliade și C. A. Rosetti, ca și de rezervele manifestate de unii diplomați englezi și francezi, Bălcescu era în primăvara anului 1850 plin de optimism și întrezărea în mod clar înfăptuirea unității naționale. „Cînd două mari grupe de români -- îi scria el la 4 martie 1850 lui A. C. Golescu -- de 4 milioane și de 3 milioane și jumătate vor fi constituite una alături de cealaltă, cine va putea să le împiedice de a se uni? România noastră va exista deci. Eu am această credință. Orb este cine nu o vede”.

Pentru a da mișcării românești un contur cît mai ferm și o bază de activitate cît mai largă, Bălcescu inițiază la

Lecția 9

Paris, în august 1850, înființarea unui Comitet de propagandă, a cărui conducere și-o asumă, iar în februarie 1851 determină reconstituirea -- fără Ion Ghica și Heliade -- a vechiului Comitet revoluționar de la 1848, chemat acum să militeze pentru interesele românilor uniți într-o singură țară. „Bazele lucrărilor Comitetului -- scria Ștefan Golescu lui Christian Tell -- urma să fie principiurile democratice și Unirea românilor”.

Cultivînd cu asiduitate publicistica militantă, Bălcescu înființează la 20 septembrie 1850 împreună cu majoritatea fruntașilor emigrați de la Paris, revista România viitoare pentru a apăra principiile revoluției de la 1848. Înscriind pe frontispiciul noii reviste deviza revoluționară dreptate, frăție, unitate. Bălcescu arăta cu înflăcărare că revoluția viitoare „nu se va mărgini a cere (ca la 1848) libertatea dinăuntru care este peste putință a dobîndit fără.. libertatea de sub domnia streină, ci va cere unitatea și libertatea națională”.

Spre sfîrșitul anului 1851, manifestările sale publice devin din ce în ce mai rare. Slăbit de necruțătoarea boală care înainta cu pași repezi, el se retrage la Hyeres, în sudul Franței, pentru a-și consacra ultimele puteri Istoriei lui Mihai Viteazul, pentru a înfățișa „acele lupte uriașe pentru libertatea și unitatea națională cu care românii, sub povața celui mai vestit și mai mare din voievozii lor, încheiară veacul al XVI-lea.”

Unirea Principatelor a avut în Nicolae Bălcescu pe cel mai însuflețit dintre precursorii ei, iar numele său va fi asociat totdeauna cu pregătirea înfăptuirii marilor acte ale Unirii.

Marșul Unirei.

Vino, muntene,
 Vin-moldovene,
 Spuneți Europei voi ce doriți,
 Soarta română
 Vă stă în mână:
 De voi atîrnă români să fiți.

De vreți în lume
 S-aveți un nume
 De popor liber și de bărbați,
 Cereți unirea,
 Și înfrățirea
 Țărilor voastre a proclamați.

.....
 De vreți a face
 Să aveți pace
 Și-n fericire să-naintați;
 De vreți aceste,
 Alt chip nu este
 Decît unirea să proclamați.

Tu, moldovene,
 Și tu, muntene,
 În despărțire toți slabi sînteți;
 Iar împreună
 Soarte mai bună,
 Viață mai tare puteți s-aveți.

Nu dați crezare,
 Nici ascultare
 La mincinoșii de vînzători.
 Vorbele rele
 Nu vă înșele,
 Cereți unirea stăruitori.

Cereți unirea
 Și înfrățirea
 Țărilor noastre, bravii mei frați!
 Soarta română
 Vă stă în mână:
 Unirea dară cerînd strigați.

Din poeziile lui George Sion, București 1857.

Hora Ardealului

Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română,
Să-nvîrtim hora frăției
Pe pământul României!

.....
Ardelean, copil de munte!
Ian ridică-acum cea frunte
Și te-nsuflă de mândrie,
Că-mi ești fiu de Românie!

Ardeleni! lumea ne vede!
România-n noi se-ncrede,
Căci de-acum românul-n lume
A fi vrednic de-al său nume!

Ura, frați, în fericire!
Ura, frați, într-o unire
Să-nvîrtim hora frăției
Pe pământul României.

Vasile Alecsandri, din „Foaie pentru minte,
inimă și literatură”, 1848.

Jurământ

Sub acest măreț castan
Noi jurăm toți în frăție,
Că de azi să nu mai fie
Nici valah, nici moldovan;

Ci să fim numai români
Intr-un gând, într-o unire,
Și să ne dăm mâni cu mâni
Pentru-a țării fericire.

Vasile Alecsandri, Poezia a fost scrisă la
25 mai, 1856 cu prilejul unei întruniri
unioniste.

V. Teme acasă:

Vă rog să scrieți o compoziție asupra unuia din următoarele subiecte:

- a. Mihail Kogălniceanu.
- b. Nicolae Bălcescu.

Lecția 9

Divanul ad-hoc al Țării Românești în care s-a votat, la 30 septembrie 1857, moțiunea în favoarea Unirii Țărilor Române.

I. Regele Carol I
și
Independența României.

In urma abdicării domnitorului Alexandru Ion Cuza, România a fost condusă de o locotenență domnească pînă la alegerea noului domn. In urma unui plebiscit ținut în luna aprilie, 1866 a fost ales ca domnitor Carol de Hohenzollern-Sigmarigen, un prinț german. Alegerea prințului Carol ca domnitor al României a fost sprijinită de împăratul Napoleon al III-lea al Franței și de Von Bismark, cancelarul german.

Rezultatul plebiscitului ținut în luna aprilie, 1866 a fost confirmat de Adunarea Deputaților de la București care a proclamat pe Principele Carol de Hohenzollern „Principe ereditar al României, Carol I, Domn al Românilor” (mai, 1866).

Carol I avea 27 de ani cînd a fost ales domn al României. A intrat în țară la Turnu Severin la 8 mai 1866 și însoțit de Ion Brătianu ajunge la București la 10 mai, 1866, unde în fața Adunării Naționale jură credință țării și legilor ei. Primul act al noului domnitor a fost să dea țării o

Lecția 10

nouă Constituție (11 iulie, 1866) prin care se declară că România este o Monarhie Constituțională Ereditară și se declară pentru prima dată separarea celor trei puteri de stat: puterea legislativă, puterea judecătorească și puterea executivă. Această Constituție, cu mici modificări va rămîne în vigoare pînă în anul 1923.

Imediat după urcarea sa pe tronul României, Carol I a procedat la organizarea armatei, mărind-o și înzestrînd-o cu material de război modern.

Sub domnia lui Carol I, la 1868, se construiește prima cale ferată din România, calea ferată București-Giurgiu. La 1867 este adoptat sistemul monetar decimal iar în 1880 se înființează Banca Națională a României. La București s-a înființat „Fundația Universitară Carol I” cu una din cele mai importante biblioteci din Balcani, s-au construit spitale, căi de comunicații, podul de cale ferată de la Fetești-Cernavodă peste Dunăre, s-au înființat bănci populare pentru finanțarea agriculturii; comerțul și industria au făcut progrese remarcabile. Cu drept cuvînt, cei 48 de ani de domnie ai lui Carol I pot fi considerați ca epoca de aur a României.

Războiul de Independență. La 12 iunie, 1876, Rusia își mobilizează armata pentru a veni în ajutorul Sîrbilor și a Muntenegrenilor care se revoltaseră în contra turcilor.

Printr-o Convenție semnată la Livadia în Crimeea în luna octombrie 1876 între guvernul român și guvernul rusesc, România aprobă trecerea trupelor rusești prin România spre a lupta în contra turcilor la sud de Dunăre în sprijinul sârbilor și a muntenegrenilor.

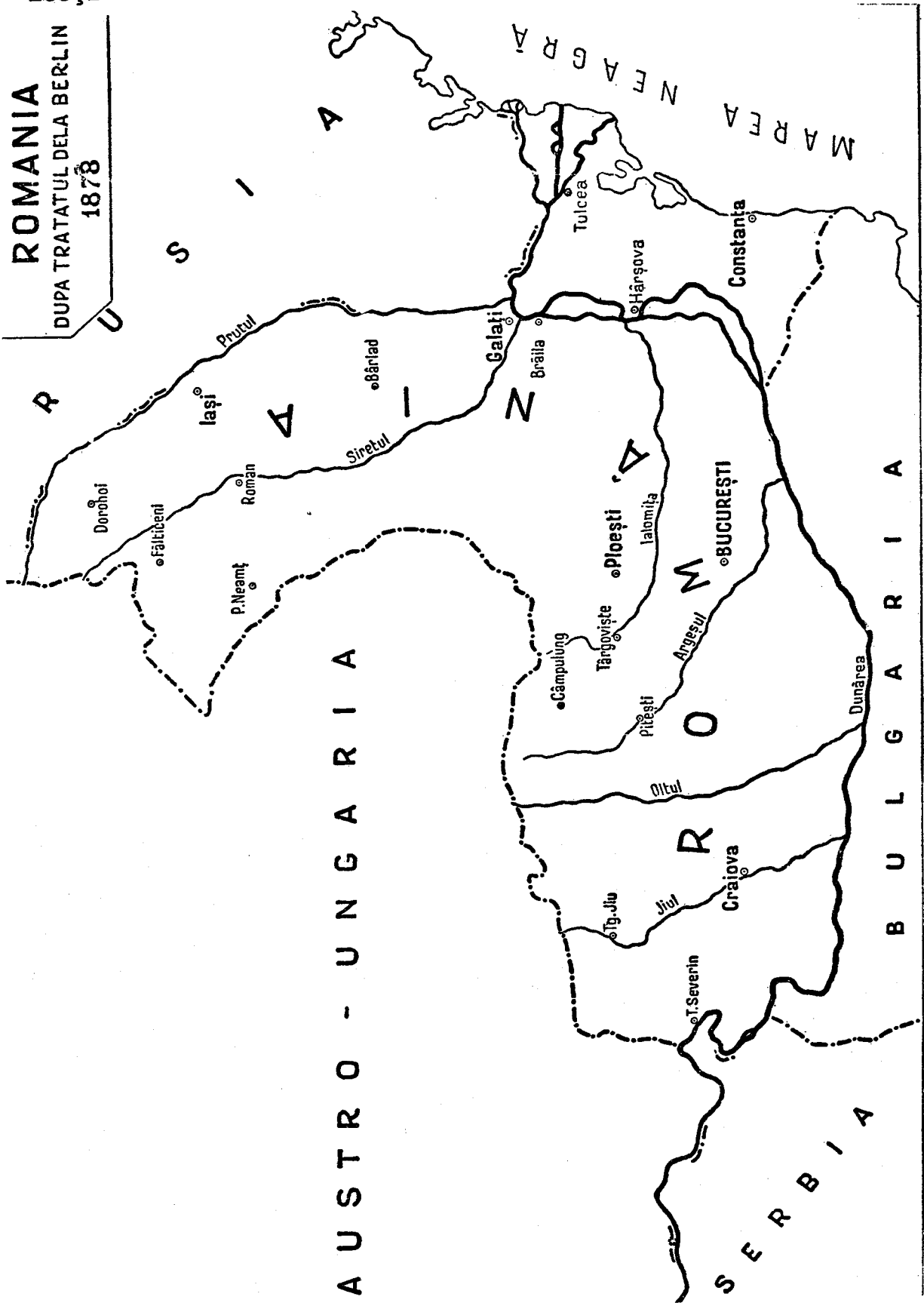
La 10 mai, 1877, Mihail Kogălniceanu, ministrul de externe al României, a anunțat că România a declarat război în contra Turciei și că „independența noastră națională există de fapt”. Adunarea Națională, întrunită într-o sesiune extraordinară confirmă acest fapt și proclamă oficial Independența României la 10 mai, 1877.

La 15 iunie, 1877, trupele rusești sub comanda Ducelui Nicolae, fratele țarului, trec Dunărea și se îndreaptă spre Constantinopol, refuzând ajutorul armatei române.

Osman Pașa, comandantul armatei turcești, reușește să oprească înaintarea rușilor la Plevna, în Bulgaria de astăzi, silind pe Marele Duce Nicolae să ceară telegrafic ajutorul armatei române și oferind Prințului Carol I comandamentul suprem al armatelor ruso-române.

La 20 august, 1877, patru divizii românești trec Dunărea la Corabia pe un pod de vase și ocupă poziții în jurul fortului Plevna. La 30 august, 1877, trupele române iau cu asalt reduta Grivița, o poziție cheie în sistemul defensiv al Plevnei. La 28 noiembrie, Osman Pașa predă fortul

ROMANIA
DUPA TRATATUL DELA BERLIN
1878

Plevna colonelului român Mihai Cerchez. Armata română a mai luptat la: Rahova, la Vidin și la Smîrdan.

Independența României este confirmată prin tratatul de armistițiu încheiat între Ruși și Turci la San Stefano la 3 martie, 1878, și prin tratatul de pace de la Berlin din 1878. Conform acestui tratat de pace, România primește Dobrogea cu portul Constanța, însă este silită să cedeze Rusiei sudul Basarabiei, teritoriul recîștigat de România la 1856 în urma tratatului de pace de la Paris.

La 10 mai, 1881, Parlamentul Român proclamă transformarea României în regat și Prințul Carol I se încoronează ca primul rege al României. Coroana regelui Carol I a fost făurită din oțelul unui tun turcesc capturat la Plevna.

În anul 1913, România intervine cu trupe pentru a pune capăt celui de-al doilea război balcanic, ocupînd Sofia. Prin pacea de la București (1913) România primește Cadrilaterul.

Regele Carol I moare în toamna anului 1914, curînd după izbucnirea primului război mondial și a fost înmormîntat la mînăstirea Curtea de Argeș, restaurată de el.

II. Intrebări:

1. Când s-a ținut plebiscitul care l-a ales pe prințul Carol ca domnitor al României?
2. Cine a sprijinit alegerea prințului Carol ca domnitor al României?
3. A fost confirmat rezultatul plebiscitului de către Adunarea Deputaților de la București?
4. Când a depus prințul Carol jurământul în fața Adunării Naționale de la București?
5. Care a fost primul act oficial al noului domnitor?
6. Ce prevedea noua Constituție, dată țării de domnitorul Carol?
7. Până când a rămas în vigoare această Constituție?
8. Când s-a construit prima cale ferată în România? Intre care orașe?
9. Care au fost alte realizări ale domnitorului Carol în timpul domniei Sale?
10. În urma cărei Convenții a aprobat România trecerea trupelor rusești prin România, spre a veni în ajutorul Sârbilor și Muntenegrenilor răsculați în contra Turcilor?
11. Ce a declarat Mihail Kogălniceanu, Ministrul de Externe al României, la 10 mai, 1877?
12. Când s-a proclamat oficial de către Marea Adunare Națională, Independența României?
13. Câte divizii românești au participat la Războiul de Independență?
14. Când au cucerit trupele române reduta Grivița?
15. Prin care Tratat de Pace a fost confirmată Independența României?
16. De ce este importantă ziua de 10 mai, 1881, în istoria României?

III. Teme pentru ora de aplicație.1. Teme pentru discuții libere:

- a. România în timpul domniei regelui Carol I.
- b. Al doilea război Balcanic. Pacea de la București.
- c. „Grivița” simbol al eroismului soldatului român în războiul de independență.
- d. Dezvoltarea culturală în timpul domniei regelui Carol I.

2. Proclamația lui Carol I la intrarea sa în țară.

„În clipa în care pun piciorul pe acest pământ sfințit, am devenit Român. Vă aduc o inimă lipsită de falsitate, voința hotărâtă de a face bine, un nemărginit devotament pentru noua mea Patrie și acel nesdruncinat respect față de lege pe care l-am moștenit de la strămoșii mei”.

„Azi ca cetățean, mâine, de va fi nevoie, ca soldat, voi împărtăși cu voi zilele bune și rele”.

Carol I.

Reflecții cu privire la atitudinea Rusiei față de România, apărute în ziarul „Timpul” din 1878 sub semnătura marelui poet român, Mihail Eminescu, redactor șef al ziarului:

„Îndată ce s-au simțit biruitori, aceiaș Ruși, care ceruseră ajutorul Românilor, au început a fi insolenți față de frații lor de arme și a cere drept răsplată a biruinței o bucată din vatra țării, prin al cărui ajutor au ajuns la biruință”.

„Rusia niciodată nu se simte legată prin cuvinte, în spatele cărora nu sînt destule baionete”.

„Rusia nu se mulțumește de a fi luat o parte mare și frumoasă din vatra Moldovei, nu se mulțumește de a fi călcat peste granița firească a pământului românesc, ci vrea să-și ia și sufletele ce se află pe acest pământ și să mistuiască o parte din poporul român. Rusia nu a luat această parte din Moldova pentru ca să-și asigure granițele, ci ca să

Lecția 10

înainteze cu ele, și nu voiește să înainteze decît spre a putea stăpîni mai multe suflete".

„De cîte ori Rușii se vor pune în atingere cu noi, vor trebui să simtă superioritatea individualității noastre, să fie supărați de acest simțămînt și să ne urască mai mult și tot mai mult".

„Fără îndoială această ură a fost întemeiată pe timpul cînd între Moldova și așa numita Basarabia comunicația era liberă. Rușii s-au încredințat că această libertate este primejdioasă pentru dînșii, și pentru aceea au închis granițele ermeticește și au curmat atingerea între Românii de peste Prut și restul poporului român".

„De atunci și pînă acum măsurile silnice pentru stîrpirea românismului se iau fără de curmare. Administrația, biserica și școala sînt cu desăvîrșire rusești, încît este oprită cînta în ziua de Paști "Christos a înviat" în românește. Nimic în limba românească nu se poate scrie; nimic, ce este scris în limba românească, nu poate să treacă granița fără a da loc la presupusuri și persecuții; ba oamenii de condiție se feresc de a vorbi în casă românește, pentru ca nu cumva o slugă să-i denunțe; într-un cuvînt, orice manifestație de viață românească e oprită, rău privită și pedepsită chiar. Pe lîngă toate acestea mai e și sistemul de colonizare silnică a Rusiei. Cete întregi de familii românești sînt luate cu sila ori duse cu amăgiri departe și înlocuite cu familii rusești, pentru ca încetul cu încetul populația să se amestece, să piardă energia caracterului național și să fie mai primitoare față de măsurile de rusificare".

„Sute de ani Românii au fost cel puțin indirect, stăpîniți de Turci, niciodată însă, în curgerea veacurilor, Turcii nu au pus în discuție limba și naționalitatea română. Oriunde însă Românii au căzut sub stăpînirea directă sau indirectă a Slavilor, dezvoltarea lor firească s-a curmat prin mijloace silnice".

Timpu1, 1878.

Asăltul redutei Grivița

IV. Lecturi:

1. Grivița

Acum 90 de ani, în cadrul celui de-al treilea atac asupra Plevnei, trupele române, în colaborare cu trupele ruse, au cucerit reduta Grivița Nr. 1.

Plevna era apărată de 40.000 turci sub comanda lui Osman Pașa, avînd o centură de 17 redute întărite, legate între ele prin șanțuri adăpost.

În ziua de 30 august 1877, Plevna a fost atacată pe trei direcții. La stînga și la centru au atacat trupele ruse, iar la dreapta Corpul de Armată român, împreună cu o Brigadă rusă.

Lecția 10

Primul obiectiv al trupelor române era reduta Grivița Nr. 1. care urma să fie cucerită printr-un atac concentric dat de Divizia 4 română de la est, de Divizia 3 română de la nord și de Brigada 5 rusă de la sud.

Cînd s-a întocmit planul luptei, nu se știa de existența redutei Grivița Nr. 2. la circa 300 m nord de prima. Din această cauză, Divizia 3 română își va desfășura atacul asupra redutei Grivița Nr. 2 și șanțurile adăpost ce o legau de reduta Baș.

Condițiile meteorologice au fost foarte nefavorabile. În noaptea precedentă a plouat tot timpul, iar în ziua atacului ceața deasă și norii de negură au persistat pe văi și dealuri pînă după-amiază.

După un bombardament de artilerie care a durat, cu unele întreruperi, din zori și pînă la ora 15,00 infanteria pornește la atac.

Primul atac al Diviziei a 4-a române este respins. La ora 16,20 românii dau al doilea atac, dar sînt din nou respinși. Către ora 17,00, un al treilea atac la care i-au parte și două batalioane rusești, deși mai înverșunat, are aceeași soartă. În fine, la ora 18,30, se pornește la al patrulea atac, împreună cu Brigada 5 rusă. Comandantul Brigăzii, generalul Radianov, animatorul atacului, cade rănit, însă rezistența disperată a turcilor este înfrîntă și drapelul regimentului 14 dorobanți este înfipt pe reduta Grivița Nr. 1.

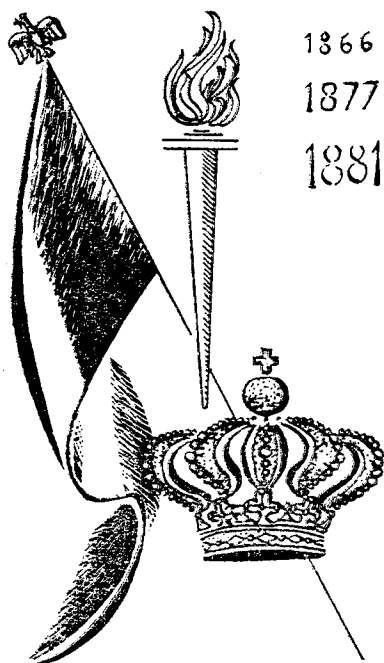
Cu toate atacurile eroice ale Diviziei 3 române, reduta Grivița Nr. 2 a rămas în mîna turcilor.

Luptele de la Grivița au fost deosebit de sîngeroase. Ostașii români și ruși au dat dovadă de o vitejie și un spirit de sacrificiu legendar. Pierderile românilor s-au ridicat la 16 ofițeri și 1335 soldați morți, 42 ofițeri și 1176 soldați răniți, iar ale brigăzii ruse la 2 ofițeri și 156 soldați morți, 17 ofițeri și 844 soldați răniți.

În luptele de la 30 august 1877 s-au distins în mod deosebit regimentele 14, 16, 10 și 13 dorobanți, 5 și 8 de linie, batalioanele 2 și 3 vînători, regimentele 17 și 18 infanterie ruse.

Sacrificiile eroilor, maior Gheorghe Șonțu, căpitan Valter Mărăcineanu, locotenent Dumitru Nicolescu, sublocotenentii Dumitru Lemnea și Vasile Horcea, sergent-major Petre Cardașu, sergent Teodor Ionescu, soldat Grigore Ion etc. vor rămâne veșnic în memoria poporului nostru ca pilde de înalt patriotism.

La Grivița, prin jertfele de sânge ale ostașilor români 90, se scria cu 90 ani în urmă o nouă filă de glorie în istoria României.

2. Proclamarea Regatului României

Bucuresci, 14 Marte 1881

PRESEDINTIA CONSILIULUI MINISTRILOR

CAROL I,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Domn al Românilor,

La toți de față și viitori, sănătate.

Corpurile Legiuitoare au adoptat, și Noi sancționăm ce urmează:

L E G E

Art. I România ia titlul de Regat.

Domnul ei, Carol I, ia, pentru Sine și moștenitorii Sei, titlul de Rege al României.

Art. II. Mostenitorul Tronului va purta titlul de Principe Regal.

Această lege s'a votat de Adunarea deputaților, în ședința sa din 14 Marte 1881, și s'a adoptat cu unanimitate de 99 voturi.

Președinte, C. A. Rosetti
(L.S.A.D.)

Secretar C. Poroineanu.

Această lege s'a votat de Senat, în ședința din 14 Marte 1881, și s'a adoptat cu unanimitate de 40 voturi.

Președinte, Dimitrie Ghika.
(L.S.S.)

Secretar, D. Pișca.

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie învestită cu sigiliul Statului și publicată prin Monitorul oficial.

Dat în Bucuresci, la 14 Marte 1881.
(L.S.St.)

CAROL.

Președintele consiliului ministrilor și ministru de finance,

I. C. Brătianu.

Ministru afacerilor străine, B. Boerescu.

Ministru de interne, Al. Teriakiu.

Ministru de resbel, General G. Slăniceanu.

Ministru agriculturii, comerțului și al lucrărilor publice, Colonel N. Dabija.

Ministru cultelor și al instrucțiunii publice, B. Conta.

Ministru justiției, D. Giani.

No. 710.

Raportul consiliului ministrilor către M.S.R. Domnul.

Măria Ta,

Corpurile Legiuitoare, ecou fidel al voinței unanime a națiunii, atât de des manifestată, au luat inițiativa și au votat astă-di, în unanimitate și fără nici o deosebire de partid, proiectul de lege prin care România se proclamă Regat, și Măria Ta Regală, ca și mostenitorii Tei, iei titlu de Rege al României.

Miniștrii Măriei Tale Regale, pătrunși de aceleași simțimente ca toți Români, au aderat și s'au unit cu acest mare act.

România, constituită în Regat, completează și încoronează opera regenerării sale. Ea și dă un nume, care este în acord cu pozițiunea ce a dobândit ca Stat independentă. Domnul României este Suveranul seu, și acest Suveran, luând titlu de Rege, nu face de cât să continue a exercita suveranitatea Domnului.

Prin noul nume și titlu, mai bine precisate, mai bine definite, se întăresc mai mult stabilitatea și ordinea în România. Nu de lauri, nici de aureoli, Măria Ta ai trebuință; căci acești lauri și această aureolă ai știut să le câștigi, cu vitejii noștri soldați, pe câmpii de bătae, și să ve păstrați o pagină ilustră în istoria neamului Românesc. Ai reînviat gloria străbună a Domniei Române; și, dacă națiunea voesce astă-di a-Ti da titlu de Rege, este că ai știut a câștiga locul și titlul unui Suveran independent, și a cuceri inimile prin practicarea virtuței și respectarea legalității și libertății.

Regatul Român, Măria Ta, este astfel continuarea Domniei Române; nu are nici alt program, nici alte aspirațiuni, nici alte tendințe. Este o consacrare, o întărire mai mult, ce Români dau principiului monarhic, pe care Măria Ta ai știut a'1 planta atât de adânc pe pământul României.

Forța morală și materială a noului Regat o vom căuta acolo unde ea există: în practicarea cu sântenie a regimului constituțional; în dezvoltarea resurselor noastre; în completarea organizării noastre sociale și economice; în fine, în continuarea unei politici leale și oneste, menținând cele mai bune relațiuni cu tote Puterile și inspirând o egală încredere ca și în trecut.

Acesta este semnificarea, acesta este scopul Regatului Român. Ast-fel '1-au înțeles Corpurile Legiuitoare, ast-fel '1-au votat, cu o unanimitate de care Români au dat de mai multe ori dovedi că o pot avea pentru ori-ce faptă mare și națională.

Lecția 10

Acestea sunt și considerațiunile care îndemnă pe consiliul de miniștri să Te roge plecat a bine-voi să sancționezi acest alăturat proiect de lege.

Suntem, cu cel mai profund respect,

Prea Înălțate Domne,
ai Măriei Tale

Prea plecați și supuși servitori,
Președintele consiliului, ministru de finance, I. C.
Brătianu.

Ministru de externe, B. Boerescu.

Ministru de interne, A. Teriakiu.

Ministru de resbel, general Slăniceanu.

Ministru agriculturii, comerțului și lucrărilor
publice, Colonel N. Dabija.

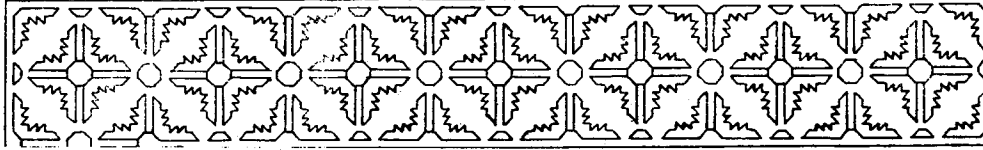
Ministru cultelor și instrucțiunii publice, B. Conta.

Ministru de justiție, D. Giani.

No. 276.

1881, Marte 14.

(Reprodusă din "Monitorul Oficial al României Nr. 60,
Duminică, 15 (27) Marte 1881", cu ortografia orginală.)

3. SERGENTUL.

Pe drumul de costișe ce duce la Vaslui,
 Venea un om cu jale zicînd în gîndul lui:
 „Mai lungă-mi pare calea, acum la-ntors acasă...
 „Aș vrea să zbor dar rana din pulpă nu mă lasă!”
 Și bietul om, slab, palid, avînd sumanul rupt
 Și o cămașă ruptă, bucăți, pe dedesubt,
 Pășea trăgînd piciorul încet, dar pe-a lui față
 Trecea ca o lumină de glorie măreață,
 Și-n ochii lui de vultur adînci, vioi și mari
 Treceau lucioase umbre de eroi legendari.
 Opinca-i era spartă, căciula desfundată,
 Dar fruntea lui, de raze părea încoronată.
 Calică-i era haina, dar strălucea pe ea,
 Și Crucea Sfîntu Gheorghe ș-a României Stea.
 Românul venea singur pe drumul plin de soare
 Dar iată că aude fanfare sunătoare
 Și vede, nu departe, în fața lui venind
 Un corp de oaste mîndră, în aur strălucind.
 Erau trei batalioane de gardă-mpărătească
 Mergînd voios la Plevna, cu dor s-o cucerească.
 În frunte-i colonelul, semeț, pe calu-i pag,
 La bravii lui tovarăși privea, ades, cu drag
 Și inima-i în pieptu-i bătea cu foc deșteaptă,
 Căci el visa, privindu-i, la lupta ce-i așteaptă.
 Deodat-el dă cu ochii de sarbădul Romîn,
 Ce stase-n loc la umbră, sub un stejar bătrîn,
 Și mult se minunează și nici nu-i vine-a crede,
 Cînd Crucea Sfîntul Gheorghe pe pieptul lui o vede.
 Și-oprește regimentul, iar bravul colonel
 Se-nclină la drumețul, s-apropie de el,
 Și-i zice cu blîndețe: - De unde vii străine?
 -- Vin tocmai de la Plevna,
 -- Cum e acolo?
 -- Bine!
 -- Dar aste decorații, cum, cine ți le-au dat?
 „Chiar domnitorul nostru ș-al vostru împărat”.
 Dar pentru care fapte?
 -- Știu eu? Ci că drept plată
 Că am luat eu steagul redutei și, pe dată,

Lecția 10

Cu el, străpunși de glonțuri, ne-am prăbușit în șanț...

-- Dar ce rang ai, voinice?

-- Am rang....de Dorobanț!

Atuncea Colonelul, dînd mîna cu Sergentul,
Se-ntoarce, dă un ordin...Pe loc tot regimentul
Se-nșiră, poartă arma, salută cu onor
Romînul care pleacă, trăgînd al lui picior.

V. Alecsandri.

4. Trei, Doamne, și toți trei.

Avea și dînsul trei feciori,
 Și i-au plecat toți trei de-odată
 La tabără, sărmanul tată!
 Ce griji pe dînsul, ce fiori,
 Cînd se gîndia că-i greu războiul,
 N-ai timp să simți că mori.

Și luni trecut-au după luni
 Și-a fost de veste lumea plină,
 Că steagul Turcului se-nchină;
 Și mîndrii codrului păuni,
 Românii-au isprăvit războiul,
 Că s-au bătut nebuni.

Scria-n gazetă, că s-a dat
 Poruncă să se-ntoarcă în țară
 Toți cei plecați de astă vară -
 Și rînd pe rînd veniau în sat
 Și ieri și astăzi cîte unul
 Din cei care au plecat.

Și-ai lui întîrziau! Plîngînd
 De drag că are să-i revadă
 Sta ziua-n prag, eșia pe stradă
 Cu ochii zarea măsurînd,
 Și nu veniau! Și dintr-o vreme
 Gemea, bătut d-un gînd.

Nădejdea caldă-n el slăbea,
 Pe cît creștea de rece gîndul
 El a-ntrebat pe toți d-arîndul,
 Dar nimeni știre nu-i știa.
 El plecă-n urmă la cazarmă
 Să afle, ce dorea.

Lecția 10

Căprarul vechiu îi ese-n prag.
„Ce-mi face Radu?” El întrebă,
De Rădu-i este mai cu grabă,
Că Radu-i este cel mai drag.
„E mort! El a căzut la Plevna
In cel dintâi șirag!”

O, bietul om! De mult simțea
Că Radu-i dus de pe-astă lume,
Dar astăzi, când știa anume,
El stă năuc și nu credea,
Să-i moară Radu! Acest lucru
El nu-1 înțelegea.

Blăstem pe tine braț dușman!
„Dar George-al nostru cum o duce?”
„Sub glie, taică și sub cruce,
Lovit în piept d-un iatagan!”
„Dar bietul Mircea? - „Mort și Mircea
Prin văi pe la Smîrdan”.

El n-a mai zis nici un cuvînt;
Cu fruntea-n piept, ca o statuie,
Ca un Christos bătut în cuie,
Ținea privirile-n pămînt,
Părea, că vede din naintea-i
Trei morți într-un mormînt.

Cu pasul slab, cu ochii beți
El a plecat, gemînd p-afară,
Și-mpleticindu-se pe scară
Chema pe nume pe băieți,
Și se proptia de slab sărmanul
Cu mîna de păreți.

Nu se simțea de-i mort ori treaz,
N-avea puteri să se simțească;
El trebuia să s-odihnească -
Pe-o piatră-n drum sub un zăplaz
S-a pus, înmormîntînd în palme-i
Slăbitul său obraz.

Și-a stat așa pierdut și dus.
Era-n amiază și-n miez de vară
Și soarele-a scăzut spre seară,
Și-n urmă soarele-a apus,
Iar bietul om sta tot acolo
Ca mort, precum s-a pus.

Treceau bărbați, treceau femei,
Și uruiau trăsuri pe stradă,
Soldați treceau făcînd paradă,-
Și-atunci deștept privi la ei
Și-și duse pumnii strîns pe tîmple:
„Trei, Doamne, și toți trei!”

George Coșbuc, Balade și Idile.

Lecția 10

V. Teme Acasă:

Vă rog să scrieți o compoziție asupra unuia din următoarele subiecte:

- a. Însemnătatea zilei de 10 mai în istoria României.
- b. Pierderi și câștiguri teritoriale în timpul domniei regelui Carol I.

I. Regele Ferdinand I și Războiul de Întregire al Neamului.

După moartea regelui Carol I, la 28 septembrie, 1914 urmează la tronul României, Regele Ferdinand I (1914-1927), nepotul regelui Carol I și al reginei Elisabeta.

Imediat după începerea primului război mondial, România și-a declarat neutralitatea.

În momentul în care Puterile Înțelegerii, Anglia, Franța și Rusia au dat garanția necesară că drepturile etnice și istorice ale României vor fi recunoscute, la 14 august, 1916 Regele Ferdinand I convoacă un Consiliu de Coroană care se declară pentru intervenție alături de aliați. Regele decretează mobilizarea armatei și ministrul român de la Viena prezintă guvernului Austro-Ungar declarația de război a României. A doua zi, Germania declară război României.

Lecția 11

Trupele române concentrate de-a lungul Carpaților atacă în Transilvania și în două săptămâni ocupă o treime din această provincie.

O altă armată românească a trecut Dunărea la Turtucaia spre a ataca Bulgaria. Această operațiune militară era coordonată cu un atac al armatei rusești în Dobrogea și un atac al armatei anglo-franceze din regiunea Salonic. Această acțiune n-a avut sprijinul armatei rusești și trupele române au trebuit să fie retrase.

Intrucât atacul din Transilvania era coordonat cu atacul rusesc de pe frontul de est, atac care n-a reușit, Germania a putut trimite trupe de întărire pe frontul din Transilvania și armata română a fost silită să se retragă și să apere trecătorile din Munții Carpați.

Cu forțe mult superioare, generalul german Falkenheim a reușit să forțeze trecătoare Tg. Jiu și să ocupe Oltenia. O nouă linie de rezistență pe râul Argeș n-a reușit să oprească armata germană și la 6 decembrie, 1916 germanii ocupă orașul București. Regele Ferdinand cu guvernul pleacă la Iași iar armata română reușește să stabilizeze frontul de-a lungul râului Siret în regiunea Focșani.

În iarna anului 1917, în Moldova, armata română este reorganizată și re-echipată. La 24 iunie, 1917, armata română câștigă o victorie importantă la Mărăști iar mai

târziu în lupta de la Mărășești (23 iulie - 6 august, 1917) armata română câștigă una din cele mai decisive lupte din istoria sa.

Această victorie însă, n-a putut să fie exploatată din cauza „aliaților” ruși care începuseră să dezerteze de pe front în urma revoluției din Rusia. Sectoare întregi de front au fost abandonate de mari unități rusești care își vindeau echipamentul și armamentul.

În fața acestei situații, guvernul român este silit să ceară un armistițiu guvernului german. În martie, 1918, România a semnat Pacea de la Buftea-București.

În toamna anului 1918, la 10 noiembrie, România denunță tratatul de Pace de la Buftea-București și armata română trece iarăși Carpații în Transilvania spre a elibera Transilvania.

La 15 octombrie, 1922, în Catedrala de la Alba Iulia din Transilvania, Regele Ferdinand I și Regina Maria au fost încoronați ca primul rege și regină a României Mari.

La 28 martie, 1923, Regele Ferdinand a dat României o nouă Constituție și a semnat în luna iulie 1921 legea de împroprietărire a țăranilor.

Regele Ferdinand I, moare la 20 iulie, 1927 și a fost înmormântat în Mănăstirea Curtea de Argeș.

Lecția 11

După moartea regelui Ferdinand I, deoarece Prințul Carol, moștenitorul de drept al tronului, renunțase la drepturile sale de succesiune și trăia în exil, urmează la tron, fiul acestuia, Mihai I (1927 - 1930).

În timpul acela, Mihai I, n-avea decît șase ani. De aceea, înainte de a muri, regele Ferdinand I, conformîndu-se cu dispozițiile Constituției din anul 1923, a numit trei regenți, cari, în numele regelui minor, trebuiau să gireze treburile statului și să asigure unitatea națională.

Regența a fost compusă din: Prințul Nicolae, al doilea fiu al Regelui Ferdinand I, Miron Cristea, Patriarhul României și Gheorghe Buzdugan, primul președinte al Curții de Casație.

Unitatea națională dorită de regele Ferdinand I era însă departe de a fi realizată. La numai cîteva zile după înmormîntarea regelui Ferdinand I, mișcările și luptele interne între partidele politice reîncep cu mai multă violență ca niciodată. Ordinea publică era atît de amenințată încît, guvernul Brătianu, căruia, Regența îi acordase încredere, este nevoit să declare „stare de asediu”.

Mișcările și dezordinele interne, coincideau cu agitațiile Prințului Carol, care trăia în exil, la Paris. Asistînd la un parastas oficiat în memoria tatălui său, la sfîrșit, cei prezenți i s-au adresat cu strigăte de
„Trăiască Regele!”

În toate aceste turburări, interne și externe, partizanii lui Carol jucau un rol foarte important.

În luna iulie, 1929, la București a fost descoperit un complot care urmărea răsturnarea Regenței și aducerea lui Carol pe tronul României. Șeful acestui complot, colonelul Stoica, era sprijinit de mai mulți generali, printre care, generalul Cihoski, Ministrul Apărării Naționale. Iunian, Ministrul Justiției, a fost bănuit de asemenea de complicitate în acest complot.

Guvernul Național-Țărănesc de atunci însă, pus în fața acestei situații delicate, era atât de neputincios, încât n-a fost în stare să excludă din Consiliul de Miniștri pe cei doi miniștri bănuți de a face parte din complot.

Această stare de lucruri durează pînă la 5 iunie, 1930, cînd Prințul Carol cu un pașaport fals, pleacă din Munchen, (Germania) spre România la bordul unui avion francez. El aterizează în aceeași zi la nord de Cluj, la Someș - Sat unde rămîne cîteva ore.

Cînd ajunge la București, merge direct la Palatul Regal de la Cotroceni unde fratele său, Prințul Nicolae îl primește cu brațele deschise, iar două regimente de gardă îi dau onorurile cuvenite.

Iuliu Maniu, Primul Ministru al României, auzind acest lucru, își dă imediat demisia și Regența îl însărcinează pe Mironescu să formeze noul guvern.

Lecția 11

În dimineața zilei de 8 iunie, 1930, Camera și Senatul, reunite într-o ședință solemnă, proclamă pe Prințul Carol rege al României, și el depune imediat jurământul prevăzut de Constituție. Mihai I, înlăturat de la tron, devine.... „Mare Voevod de Alba Iulia”.

În luna februarie, 1938, Carol al II-lea a instaurat dictatura regală, desființând Constituția din 1923. Prin acest act, în mod automat a suspendat orice activitate a tuturor partidelor politice existente.

De domnia lui Carol al II-lea sînt legate odioasele acte de cedare a Basarabiei și Nordul Bucovinei, rușilor (iunie, 1940), semnarea Dictatului de la Viena prin care România a cedat Ungariei Nordul Transilvaniei (august 1940) și inițierea tratativelor directe cu Bulgaria care s-au soldat cu cedarea Cadrilaterului (octombrie 1940).

Ca urmare a acestor acte, nici un partid și nici un om politic din România n-a mai vrut să-l suporte pe Regele Carol al II-lea. În luna septembrie, 1940, Carol al II-lea a abdicat și a plecat în exil, murind în anul 1953 în Portugalia.

La 6 septembrie, 1940, urmează la tronul României, Regele Mihai I, ultimul rege al României. În cursul domniei lui, avînd ca șef al statului pe Generalul Ion Antonescu, România a luptat alături de Germania în contra Rusiei

Sovietice pînă la 23 august, 1944, cînd regele Mihai I printr-o lovitură de stat, îl arestează pe Antonescu și semnează un Tratat de Armistițiu cu Aliații.

Din acel moment și pînă la sfîrșitul războiului al II-lea mondial, România a luptat alături de aliați în contra Germaniei.

Regele Mihai I s-a menținut la putere pînă la 30 decembrie, 1947, cînd monarhia a fost răsturnată, dată după care România devine: „Republica Populară România”.

M. S. Regele MIHAI I

II. Intrebări:

1. Cine a urmat la tronul României, după moartea regelui Carol I?
2. Care a fost atitudinea României cu privire la primul război mondial?
3. Ce decizie a luat Consiliul de Coroană, convocat de regele Ferdinand I, la 14 august, 1916?
4. Pe câte fronturi a atacat armata română forțele Puterilor Centrale?
5. De ce n-a reușit atacul armatei române în Bulgaria?
6. Ce trecătoare a forțat generalul german Falkenheim ca să ocupe Oltenia?
7. A reușit armata română să oprească atacul german pe linia de rezistență Argeș?
8. La ce dată a ocupat armata germană capitala României?
9. Unde s-a refugiat guvernul român în frunte cu regele Ferdinand I?
10. Unde a fost stabilizat frontul româno-german la sfârșitul anului 1916?
11. Unde a câștigat armata română, una din cele mai decisive lupte din istoria ei?
12. De ce n-a putut să fie exploatată această victorie?
13. Când a semnat România, Pacea de la Buftea, cu Puterile Centrale?
14. În ce împrejurări a fost denunțată Pacea de la Buftea?
15. Când a dat regele Ferdinand I, o nouă Constituție României?
16. Când a murit și unde este înmormântat regele Ferdinand I?

III. Teme pentru ora de aplicație:1. Teme pentru discuții libere:

- a. Situația generală în Europa în vara anului 1916.
- b. Contribuția României la victoria aliată.
- c. Contribuția Statelor Unite la victoria aliată.
- d. Liga Națiunilor.

2. Regele Ferdinand I. „Sire, ești trimisul lui Dumnezeu ca să împlinești visul unui neam. Vei fi cel mai mare Voevod al țării, împodobindu-te cu titlurile lui Mihai Viteazul, domn al Ardealului, al Țării Românești și al Moldovei...sau răpus, în cel mai suprem avânt de vitejie al neamului, vei fi sfințit ca un erou național. De aceea mărirea ce Ți-o urăm, este: Să te încoronezi la Alba Iulia sau să mori pe câmpia de la Turda”.

Nicu Filipescu.

BASARABIA.

Sfatul Țării întrunit la Chișinău, în ședința dela 24 Ianuarie 1918, a votat în unanimitate o rezoluțiune prin care a proclamat independența Basarabiei:

„In împrejurările actuale -- se spune în această rezoluțiune -- ne găsim în necesitatea istorică să proclamăm, conform voinței poporului, o republică moldovenească, liberă, autonomă și independentă, care singură are dreptul să hotărască de viitorul datinelor sale”.

Adunarea din județul Bălți, în ziua de 3 Martie 1918, a votat în unanimitate o rezoluție prin care cerea Sfatului Țării să „proclame de urgență în numele țării întregi, unirea atât de arzător dorită, unirea sfântă și vecinică a Basarabiei cu patria noastră mamă, România, care va garanta, ca o mamă adevărată, drepturile cucerite de poporul nostru după revoluția din 1917.”

Rezoluții cu acelaș cuprins au fost votate și de adunările celorlalte județe basarabene.

Lecția 11

"Sfatul Țării" s'a întrunit apoi în ziua de 27 Martie stil vechi--9 aprilie stil nou, 1918-- și reprezentanții autorizați ai Românilor și ai minorităților au votat unirea Basarabiei cu România în mijlocul entuziasmului întregii populațiuni.

Rezoluția Sfatului Țării invoacă temeiurile deciziei sale istorice:

"In numele poporului Basarabiei, Sfatul Țării declară:

"Republica democrată moldovenească (Basarabia) în limitele sale dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră și fostele frontiere cu Austria;

"smulsă de Rusia, acum peste o sută de ani din corpul bătrânei Moldove,

"în virtutea dreptului istoric și al dreptului național, pe baza principiului că popoarele singure trebuie să decidă de soarta lor,

"de acum înainte și pentru totdeauna se unește cu Patria-Mamă, România".

Basarabia s'a unit astfel cu România prin voința populațiunii sale, pe baza dreptului istoric -- căci a făcut parte integrantă până la 1812 din statul Moldovei -- a principiului naționalității și a dreptului de liberă dispozițiune.

La 26 Iunie 1919, "Rada" Ucrainiană, întrunită la Kiev a recunoscut în mod oficial unirea Basarabiei cu România, transmițând, prin intermediul șefului misiunii diplomatice ucrainiene la București, următoarea declarațiune:

"Guvernul ucrainian declară că nu dorește, în nici un fel, să pună în discuție chestiunea fruntariilor actuale între cele două State, și consideră fluviul Nistru ca o frontieră definitivă între ele; guvernul ucrainian dorește să stabilească cele mai bune legături de vecinătate, dealungul acestei fruntarii".

Prin tratatul dela Paris din 28 Octombrie 1920, Marea Britanie, Franța, Italia și Japonia au recunoscut unirea definitivă a Basarabiei cu România.

ACTUL UNIRII

VOTAT DE SFATUL ȚĂRII
LA 27 MARTIE ST. V. 1918.

ÎN NUMELE POPORULUI BASARABICI, SFATUL ȚĂRII DECLARĂ
REPUBLICA DEMOCRATICĂ MOLDOVENEASCĂ (BASARABIA)
ÎN HOTĂRELE ȘI DINTRE PRUT, NISTRU, DUNĂRE, MAREA
NEAGRĂ ȘI VECHILE GRANIȚE CU AUSTRIA, RUPTĂ DE
RUSIA ACUM O SUTĂ ȘI MAI BINE DE ANI DIN TRUPUL
VECHII MOLDOVE, ÎN PUTEREA DREPTULUI ISTORIC ȘI
DREPTULUI DE NEAM PE BAZA PRINCIPILUI CĂ NOROA
DELE SINGURE SĂ-ȘI HOTĂRĂSCĂ SOARTA LOR, DE AZI
ÎNAINTE ȘI PENTRU TOTDEAUNA, SE UNEȘTE
CU MĂMA SA ROMÂNIA.

TRĂIASCĂ UNIREA BASARABICI
CU ROMÂNIA

DE-A PURURI ȘI TOTDEAUNA!

PREȘEDINTELE SFATULUI ȚĂRII,

Ion Incepu
Paukaloff

Limba noastră.

Limba noastră-i o comoară
În adâncuri înfundată,
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.

Limba noastră-i foc, ce arde
Într-un neam, ce fără veste
S-a trezit din somn de moarte,
Ca viteazul din poveste.

Limba noastră-i numai cântec,
Doina dorurilor noastre,
Roiu de fulgere, ce spintec
Nouri negri, zări albastre.

Limba noastră-i graiul pînii,
Cînd de vînt se mișcă vara;
În rostirea ei, bătrînii
Cu sudori sfințit-au țara.

Limba noastră-i frunză verde,
Sbuciumul din codrii veșnici,
Nistrul lin, ce-n valuri pierde
Ai luceferilor sfeșnici.

Limba noastră-s vechi izvoade,
Povestiri din alte vremuri;
Și cetindu-le-nșirate,
Te-nfiori adînc și tremuri.

Limba noastră îi aleasă
Să ridice slavă-n ceruri,
Să ne spue-n hram ș-acasă
Veșnicele adevăruri.

Limba noastră-i limbă sfîntă,
Limba vechilor cazanii,
Care-o plîng și care-o cîntă
Pe la vatra lor țăranii.

Inviați-vă dar graiul,
Ruginit de multă vreme,
Stergeți slinul, mucegaiul
Al uitării-n care geme.

Strângeți piatra lucitoare,
Ce din soare se aprinde,
Și-ți avea în revărsare
Un potop nou de cuvinte.

Nu veți plînge-atunci amarnic,
Că vi-i limba prea săracă,
Și-ți vedea cât e de darnic
Graiul țării noastre dragă.

Răsări-va o comoară
In adîncuri înfundată,
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.

Al. Mateevici, Poezii, 1926.

Lecția 11

La Bucovina

N'oiu uita vre-odată, dulce Bucovină,
Geniu-ți romantic, munții în lumină,
Văile în flori,
Râuri resăltânde printre stânce nante,
Apele lucinde'n dalbe diamante
Peste câmpii'n zori.

Ale sorții mele plângeri și surâse,
Îngânate'n cânturi, îngânate'n vise
Tainic și ușor,
Toate-mi trec prin gându-mi, trec pe dinainte,
Inima mi-o fură și cu dulci cuvinte
Imi șoptesc de dor.

Numai lângă sânu-ți geniile rele,
Care îmi descântă firul vieții mele,
Par'că dormita;
Mă lăsară'n pace, ca să cânt în lume,
Să-mi visez o soartă mândră de-al meu nume
Și de steaua mea.

Când pe bolta brună tremură Selene,
Cu un pas melodic, cu un pas a lene,
Lin în calea sa;
Eol pe-a sa arpă blând răsunătoare
Cânt'a nopții dulce, mistică cântare,
Cânt din Valhala.

Atunci ca și silful ce n'adoarme'n pace,
Inima îmi bate, bate și nu tace,
Tremură ușor,
In fantasii mândre ea își face cale,
Peste munți cu codri, peste deal și vale
Mână al ei dor.

Mână doru-i tainic colo în spre tine,
Ochiul îmi sclipește, genele-mi sunt pline,
Inima mi-a grea;
Astfel totdeauna, când gândesc la tine,
Sufletul mi-apasă nourii de suspine,
Bucovina mea!

de Mihail Eminescu

IV. Lecturi:1. Patruzeci și cinci de ani dela Unire

La 28 Noembrie 1918, Congresul General al Bucovinei, ca "supremă putere legiuitoare", a hotărât "Unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colaciu și Nistru cu Regatul României". A patra zi, la 1 Decembrie, "Mărita Adunare Națională, formată din reprezentanții îndreptățiți ai tuturor Românilor din Transilvania, Banat și Tara Ungurească", a împlinit visul neadormit al unirii tuturor Românilor în Patria comună a Daciei străbune.

Aceste afirmări impunătoare, libere și internațional valabile, ale voinții poporului au marcat suprema victorie a idealului care călăuzise fără greș cărările istoriei noastre dealungul atâtor veacuri de năpaste și urgie. Valul indescrribibil de bucurie și jubilară ce a cutremurat atunci toată ființa românească dela Nistru până la Tisa era cât se poate de firesc și speranțele unei României etern înfloritoare cât se poate de întemeiate.

Destinul potrivit a lovit crâncen visul împlinit, sfârtecând încă odată trupul Țării și sfărâmând Libertatea cucerită cu atâta jertfă și luptă. Ne-a rămas însă întreg idealul, neînfrântă voința.

Evenimentele din toamna lui 1918 rămân izvor nesecat de credință în victoria viitoare. Căci biruința de atunci nu a fost o întâmplare, și nici un dar nemeritat. Ea a fost sentința logică a Dreptății într'un proces bimilenar, purtat cu omenie și statornicie de un neam care a crezut în Dreptate și a urmat fără șovăire, în împrejurări deosebit de periculoase, lumina Libertății. Urmând aceiași cale, cu aceeași credință nestrămutată, poporul român va eși biruator și din vâltorile tragediei prezente. Dreptatea lui Dumnezeu e dreptate în veac!

Drept ilustrare a unui moment de grea cumpănă în desfășurarea luptei pentru libertate, reproducem mai jos textul declarației istorice prin care Comitetul Executiv al Partidului Național Român din Ardeal proclama dreptul inalienabil la viață națională liberă a poporului român din Monarhia Austro-Ungară. Sfidând furia maghiară și pericolul în care se arunca, deputatul Alexandru Vaida-Voevod a prezentat această declarație în ședința din 18 Octombrie 1918 a Parlamentului dela Budapesta, ultima la care au participat deputații Românilor din Ardeal:

"Comitetul executiv al partidului național român din Ardeal și Ungaria, ca organ politic al națiunii române din Ardeal și Ungaria, constată că urmările războiului îndreptățesc revendicările de veacuri ale națiunii române la deplină libertate națională. Prin propunerea de armistițiu a Monarhiei, guvernul ungar însuși a recunoscut dreptul firesc al fiecărei națiuni de a-și hotărî singură și liber, soarta. Națiunea română din Ungaria și Ardeal dorește să facă acum uz de acest drept. În consecință, ea reclamă dreptul ca, liberă de orice înrăurire străină, să hotărască singură așezarea sa printre națiunile libere, precum și stabilirea legăturilor ei de coordonare cu celelalte națiuni libere. Organul național al națiunii române din Ungaria și Ardeal nu recunoaște îndreptățirea acestui parlament și acestui guvern să se considere ca reprezentante ale națiunii române, ori să reprezinte la congresul general de pace interesele națiunii române din Ungaria și Ardeal. Apărarea intereselor sale națiunea română o poate încredința numai unor factori desemnați de propria sa adunare națională.

Afară de organele delegate de adunarea națională sau alese din mijlocul său așa dar afară de comitetul executiv al partidului național român, nimenea nu poate fi îndreptățit să trateze și să hotărască în treburi care se referă la situația politică a națiunii române. Toate deciziunile și acordurile ce s'ar lua și s'ar face fără aprobarea acestor organe, le declarăm nule și fără valoare, nelegând întru nimic națiunea română. Națiunea română care trăiește în monarhia austro-ungară așteaptă și cere -- după multe suferinți de veacuri -- afirmarea și împlinirea drepturilor ei nestrămutate și inalienabile la deplină viață națională".

Bucovina s'a alăturat la revendicările fraților ei din Ardeal. O declarație, cerând rezolvarea problemei naționalităților din Monarhie, a fost citită de către Dl Constantin Isopescu-Grecul, reprezentantul parlamentarilor bucovineni români, în ultima ședință a Parlamentului austriac, la 22 Octombrie 1918.

2. Proclamația Unirii Transilvaniei cu Patria-Mamă Hotărârile Marii Adunări Naționale din 1918

"In numele dreptății eterne și a principiului liberei dispozițiuni a națiunilor ... națiunea română din Ungaria și Transilvania vrea să-și hotărască însăși soarta sa de acum înainte" ... Poporul român din Transilvania și Banat, prin reprezentanții săi, a fost chemat la Marea Adunare Națională, la Alba-Iulia, "cetatea istorică a neamului nostru", în ziua de Duminecă 18 Noembrie st. v. (1 Decembrie st. n.) 1918. Atunci s'a hotărât Unirea cu Patria-Mamă. Publicăm mai jos textul acestui document istoric.

I. Adunarea Națională a tuturor Românilor din Transilvania, Banat și Tara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia, în ziua de 18 Noembrie (1 Decembrie) 1918, decretează unirea acelor Români și a tuturor teritoriilor locuite de dânsii cu România. Adunarea Națională proclamă îndeosebi dreptul inalienabil al Națiunii române la întreg Banatul, cuprins între râurile Mureș, Tisa și Dunăre.

II. Adunarea Națională rezervă teritoriilor susindicate, autonomie provizorie până la întrunirea Constituantei aleasă pe baza votului universal.

III. In legătură cu aceasta, ca principii fundamentale la alcătuirea noului Stat român, Adunarea Națională proclamă următoarele:

1. Deplina libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va instrui, administra și judeca în limba sa proprie prin indivizi din sânul său și fiecare popor va primi drept de reprezentare în corpurile legiuitoare și la guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc.

2. Egala îndreptățire și deplină libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile de Stat.

3. Infăptuirea desăvârșită a unui regim curat democratic pe toate terenele vieții publice. Votul obștesc, direct, egal, secret pe comune, în mod proporțional, pentru ambele sexe, în vârstă de 21 ani la reprezentarea în comune, județe ori parlament.

4. Desăvârșita libertate de presă, asociare și întrunire; libera propagandă a tuturor gândirilor omenești.

5. Reforma agrară radicală. Se va face conscrierea tuturor proprietăților, în special a proprietăților mari. În baza acestei conscrieri, desființând fidei-comisele și temeiul dreptului de a micșora după trebuință latifundiile, i se va face posibil țăranului să-și creeze proprietatea (arător, pășune, pădure), cel puțin atât, cât să o poată munci el și familia lui. Principiul conducător al acestei politici agrare este pe de o parte promovarea nivelării sociale, pe de altă parte potențarea producției.

6. Muncitorimii industriale i se asigură drepturi și avantagii, cari sunt legiferate în cele mai avansate State industriale din apus.

IV. Adunarea Națională dă expresiune dorinței sale, ca congresul de pace să înfăptuiască comunitatea națiunilor libere în așa chip, că dreptatea și libertatea să fie asigurate pentru toate națiunile mari și mici deopotrivă, iar în viitor să se elimineze războiul ca mijloc pentru regularea raporturilor internaționale.

V. Românii adunați în această Adunare Națională, salută pe frații lor din Bucovina scăpați din jugul monarhiei Austro-Ungare și uniți cu țara mamă România.

VI. Adunarea Națională salută cu iubire și entusiasm liberarea națiunilor subjugate până aci în monarhia Austro-Ungară, anume națiunile: cehoslovacă, austro-germană, jugoslavă, polonă și ruteană și hotărăște ca acest salut al său să se aducă la cunoștința tuturor acelor națiuni.

VII. Adunarea Națională cu smerenie se închină înaintea memoriei acelor bravi Români, cari în acest războiu și-au vărsat sângele pentru înfăptuirea idealului nostru, murind pentru libertatea și unitatea Națiunii române.

VIII. Adunarea Națională dă expresiune mulțumitei și admirațiunii sale tuturor puterilor aliate, care prin strălucitele lupte purtate cu cerbicie împotriva unui dușman pregătit de multe decenii pentru război, au scăpat civilizațiunea din ghiarele barbariei.

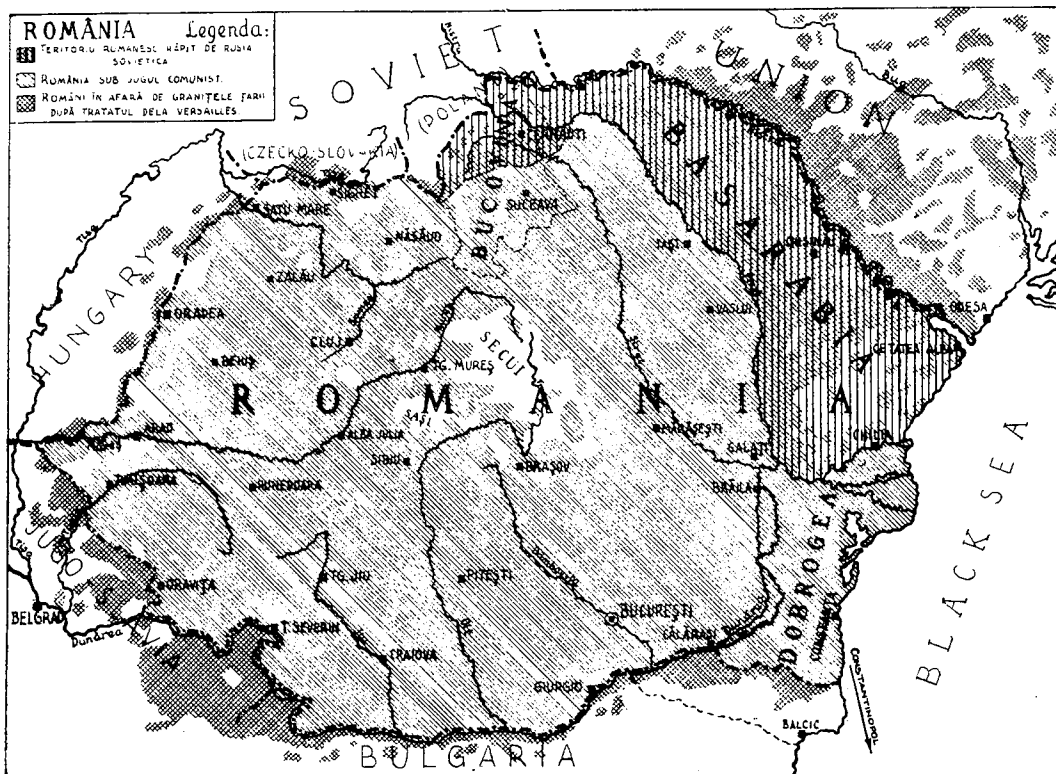
IX. Pentru conducerea mai departe a afacerilor Națiunii române din Transilvania, Banat și Tara Ungurească, Adunarea Națională hotărăște instituirea unui Mare Sfat Național Român, care va avea toată îndreptățirea să reprezinte Națiunea română oricând și pretutindeni față de toate națiunile lumii și să ia toate dispozițiunile, pe care le va afla necesare în interesul Națiunii".

V. Teme acasă:

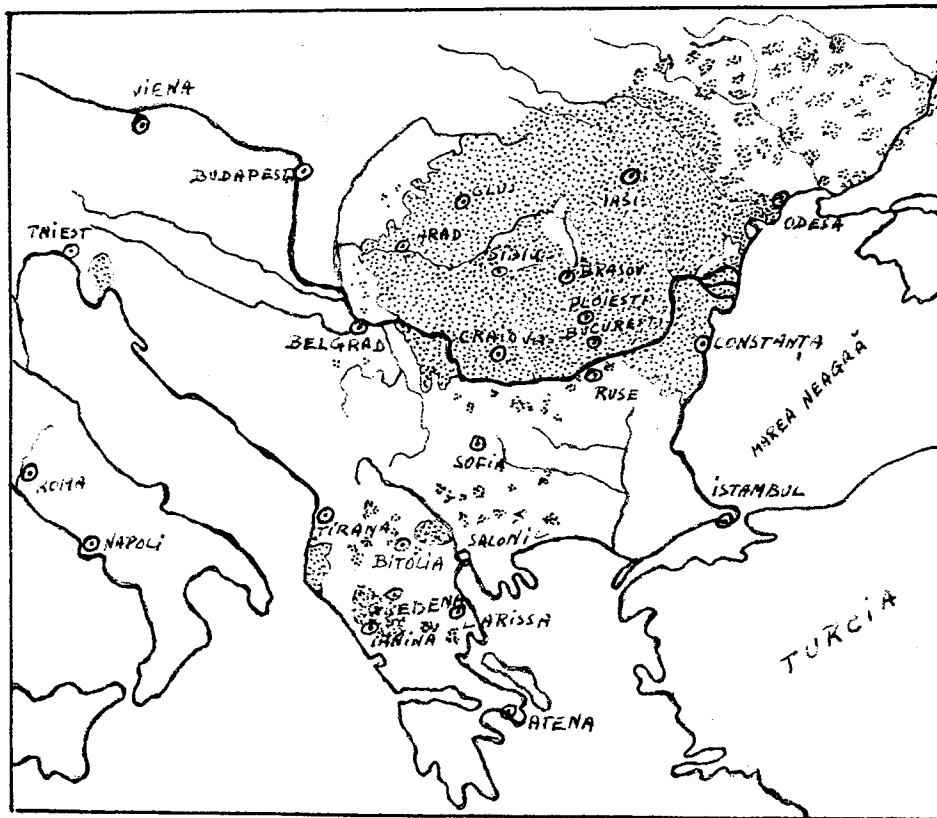
Vă rog să scrieți o compoziție asupra unuia din următoarele subiecte:

- a. Unirea Basarabiei cu Patria-Mamă.
- b. Unirea Transilvaniei cu Patria-Mamă.

Lecția 11

ROMÂNIA

 Regiuni unde se vorbește limba română.

I. Români de peste hotare.

La 27 martie, 1918, românii din Basarabia, prin delegații lor în Sfatul Țării, sub președenția lui Vasile Stroescu, decid în unanimitate Unirea cu Regatul României.

La 28 noiembrie, românii din Bucovina, într-o adunare națională ținută la Cernăuți, sub președenția lui Iancu Flondor de asemenea decid Unirea cu Regatul României.

La 1 decembrie, 1918, românii din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, în Marea Adunare de la Alba Iulia, sub

Lecția 12

președenția lui Gheorghe Pop de Băsești, decid Unirea cu Regatul României.

Pacea de la Versailles din 1919, a recunoscut toate aceste manifestări ale poporului român, și a aprobat schimbările teritoriale, consființind astfel idealul de 1000 de ani al Românilor: Unirea Tuturor Românilor într-o singură țară, ideal înfăptuit pentru o scurtă perioadă în anul 1600 sub domnia lui Mihai Viteazul.

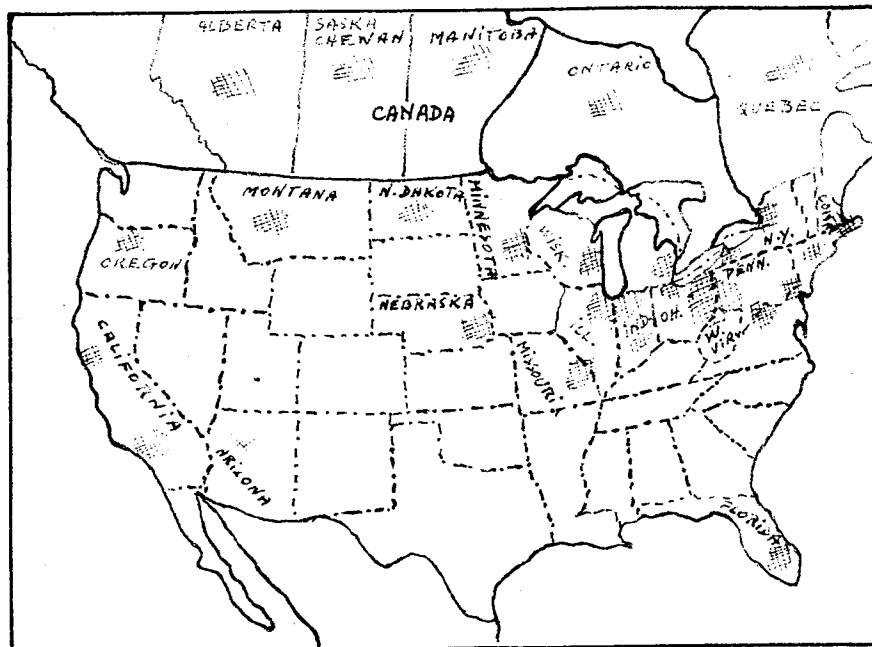
În afara hotarelor României Mari, mai găsim grupe însemnate de români în Rusia Sovietică (în Ucraina) organizați în Republica Moldovenească unde își păstrează limba, credința și portul.

În Ungaria trăiesc aproximativ 50.000 de români, mai ales în regiunea graniței Române-Maghiare. Grupe importante de români trăiesc de asemenea în Banatul Iugoslav și în nordul Bulgariei, în valea râului Timoc.

Grupări importante de români se mai găsesc la sud de Dunăre, în Grecia, Iugoslavia de sud, Albania și în Istria. Acești români, cunoscuți sub numele de macedoromâni, meglendoromâni și istoromâni își păstrează portul, religia și limba pe care o vorbesc sub forma unui dialect. După primul război mondial, mulți macedoromâni au fost colonizați în Cadrilater (partea de sud a Dobrogei).

Mulți Români din Basarabia și Bucovina au fost deportați în Rusia. De asemenea, mii de prizonieri de război care

nu s-au întors în România la încetarea ostilităților, se crede că mai sînt în viață undeva în Rusia Sovietică.

 Regiuni unde locuiesc români în U.S.A. și Canada.

Românii Americani. O altă categorie de Români de peste hotare o constituie cei care au emigrat din România, mai ales din Transilvania, Banat și Bucovina, în Statele Unite. Românii din aceste provincii au început să emigreze în număr mic în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și într-un număr mai mare în prima jumătate a secolului al XX-lea. Emigranții români au venit din provinciile sub stăpînire străină în căutarea libertății. Majoritatea emigranților români erau țărani și odată ajunși în Statele Unite au găsit de lucru în fabrici, au deschis prăvălii în

Lecția 12

centrele românești sau au deschis mici ateliere. După primul război mondial, unii s-au întors în România însă majoritatea au rămas în Statele Unite unde au clădit biserici, societăți românești și s-au integrat în viața americană.

Centrele românești mai importante din Statele Unite sînt la: Detroit, Cleveland, New York și Los Angeles. Societățile românești, grupate în „Uniunea și Liga” publică un ziar în limba română: America. Ziarul „Solia” este organul oficial al episcopiei române ortodoxe din America.

După războiul al doilea mondial, cîteva mii de refugiați politici, victime ale persecuției comuniste din România s-au refugiat în Apus și mai tîrziu în Statele Unite de unde continuă lupta anticomunistă, publicînd reviste și ziare (România, Românul, Dor, etc.). Astăzi, se găsesc refugiați români în aproape toate țările libere de pe glob.

II. Intrebări:

1. Când s-a unit Basarabia cu Regatul României?
2. Când s-a unit Bucovina cu Regatul României?
3. Când s-a unit Transilvania cu Regatul României?
4. Au fost recunoscute aceste schimbări teritoriale de Conferința de Pace de la Versailles din anul 1919?
5. Iși păstrează românii din Rusia Sovietică (Ucraina) limba, credința și portul pînă în ziua de astăzi?
6. In care regiune a Ungariei se găsesc români?
7. In care regiune a Jugo-Slaviei se găsesc români?
8. In care regiune a Bulgariei se găsesc români?
9. Sub ce nume sînt cunoscuți românii din: Grecia? din Yugo-Slavia de Sud? Din Albania?
10. In care regiune din România au fost colonizați mulți români macedoneni?
11. Din care provincii românești au emigrat majoritatea românilor în Statele Unite?
12. Când au început românii din aceste provincii să emigreze în Statele Unite?
13. Unde au găsit de lucru emigranții români din Statele Unite?
14. Au dezvoltat românii din Statele Unite o viață culturală și religioasă proprie?
15. Care sînt centrele românești mai importante din Statele Unite?
16. Ce fel de români au emigrat în Statele Unite, după războiul al doilea mondial?

III. Teme pentru ora de aplicație:

1. Teme pentru discuții libere:

- a. Emigranții români în Statele Unite ale Americii.
- b. Lupta anticomunistă dusă de românii refugiați în țările libere din Vest.
- c. Oameni reprezentativi ai exilului românesc.
- d. Publicații românești, editate și publicate în exil.

2. Românii din Istria. La sudul Dunării, Macedo-Românii sau Cuțo-Vlahii, formează grupuri compacte destul de mari în partea de nord a Greciei, partea de sud a Yugoslaviei și în partea de sud a Albaniei, unde sînt cunoscuți mai ales sub numele de „țînțari”. Ciobani cu oile și păstori de vite, aceste grupuri de români sînt în general, destul de bine cunoscute în Balcani.

Mai puțini cunoscuți sînt românii din Istria. Unii, continuă să vorbească un dialect românesc și își păstrează religia ortodoxă, alții au fost complet desnaționalizați și vorbesc limba croată și au trecut la religia catolică.

Cel mai vechi sat românesc din Istria, este satul Cicas, care datează, se crede, din secolul al X-lea. Majoritatea românilor din Istria însă, sînt descendenții veteranilor regimentelor românești de grăniceri în slujba împăraților Habsburgi de la Viena. Incepînd din secolul al XVI-lea, împărații Habsburgi au început să dea veteranilor regimentelor de grăniceri români care vroiau să se stabilească în Istria, pămînt. Astfel, un număr mare de români, s-au stabilit în Istria.

Cel mai important centru românesc din Istria, este la Berdo (Brdo). Mai găsim centre importante la nord de lacul Cepic și la Zejane, unde încă se mai vorbește un dialect românesc. Românii din valea râului Arsa și din cîmpia Cicen au fost complet naționalizați și vorbesc limba croată atît în școli, cît și în biserică. Istro-Românii sînt numiți „Vlahovi” de către croați.

Un Moldovean de peste Nistru. Aceasta este scrisoarea țăranului transnistrian Filimon Marian, din zilele cînd s-a auzit (Mai 1917) că Moldova dintre Prut și Nistru se lipește de trupul țării vechi.

„Am de-acum 76 de ani. Ca mîne vor muri, da tot nu mă îndur să se stingă moldoveneasca. De aceea, vă rog și poftesc să nu-i uitați nici pe Moldovenii de pe malul Nistrului cel din stînga, din gubernia Hersonului. Că

toate satele de pe malul Nistrului sînt moldovenesti, dar preoți mai mult Ruși. Și tare ni-i întunerec cu așa siluire. Foarte ni-i sete de preoți moldoveni și nu-i avem, deși sînt unii moldoveni, tot rusește citesc. Mă rog să mă bucurați cu un răspuns bun la cererea mea.

După S. Mehedinți și Gh. Vîslan, România.

Miorița.

Pe-un picior de plai,
 Pe-o gură de rai,
 Iată vin în cale,
 Se coboară-n vale
 Trei turme de miei
 Cu trei ciobănei.
 Unu-i Moldovan,
 Unu-i Ungurean
 Și unu-i Vrîncean.
 Iar cel Ungurean
 Și cu cel Vrîncean,
 Mări, se vorbiră
 Și se sfătuiră
 Pe l-apus de soare
 Ca să mi-l omoare
 Pe cel Moldovan
 Că-i mai ortoman,
 Și are oi mai multe
 Mîndre și cornute
 Și cai învățați
 Și cîini mai bărbați...
 Dar cea Miorița
 Cu lîna plăviță
 De trei zile-ncoace
 Gura nu-i mai tace,
 Iarba nu-i mai place.
 - Miorița laie,
 Laie, bucălaie,
 De trei zile-ncoace
 Gura nu-ți mai tace!
 Ori iarba nu-ți place,
 Ori ești bolnăvioară,
 Drăguță Mioară?
 - Drăguțele bace,
 Dă-ți oile-ncoace
 La negru zăvoi,
 Că-i iarbă de noi
 Și umbră de voi.
 Stăpîne, stăpîne,

Iți chiamă și-un cîine,
 Cel mai bărbătesc
 Și cel mai frățesc,
 Că l-apus de soare
 Vreau să mi te-omoare
 Baciul Ungurean
 Și cu cel Vrîncean!
 - Oiță bîrsană,
 De ești năzdrăvană
 Și de-a fi să mor
 În cîmp de mohor,
 Să spui lui Vrîncean
 Și lui Ungurean
 Ca să mă îngroape
 Aice pe-aproape,
 În strunga de oi,
 Să fiu tot cu voi;
 În dosul stîinii,
 Să-mi aud cîinii.
 Aste să le spui,
 Iar la cap să-mi pui
 Fluieraș de fag,
 Mult zice cu drag;
 Fluieraș de os,
 Mult zice duios;
 Fluieraș de soc,
 Mult zice cu foc!
 Vîntul, cînd a bate,
 Prin ele a răzbate
 Și-oile s-or strînge,
 Pe mine m-or plînge
 Cu lacrimi de sînge!
 Iar tu de omor
 Să nu le spui lor.
 Să le spui curat
 Că m-am însurat
 C-o mîndră crăiasă,
 A lumii mireasă;
 Că la nunta mea

A căzut o stea;
 Soarele și luna
 Mi-au ținut cununa.
 Brazi și paltinași
 I-am avut nuntași;
 Preoți, munții mari,
 Păsări lăutari,
 Păsărele mii
 Și stele făclii!
 Iar dacă-i zări,
 Dacă-i întâlni
 Maicuța bătrână
 Cu briul de lână,
 Din ochi lăcrămînd,
 Pe cîmp alergînd
 Și la toți zicînd:
 - Cine-a cunoscut,
 Cine mi-a văzut
 Mîndru ciobănel

Tras printr-un inel?
 Fețișoara lui:
 Spuma laptelui;
 Mustăcioara lui;
 Spicul grîului;
 Perișorul lui;
 Pana corbului;
 Ochișorii lui:
 Mura cîmpului;
 Tu, Mioara mea,
 Să te-nduri de ea,
 Și-i spune curat
 Că m-am însurat
 C-o fată de crai
 Pe-o gură de rai.
 Iar, la cea măicuță,
 Să nu-i spui drăguță,
 Că la nunta mea
 A căzut o stea,
 C-am avut nuntași

Brazi și paltinași,
 Preoți, munții mari,
 Păsări lăutari,
 Păsărele mii
 Și stele făclii!....

Lecția 12

IV. Lecturi:

a. Imigrația românească în Statele Unite.

Ea începe, primul val, cel mai puternic, odată cu secolul în care trăim, cu puțin înainte de primul război mondial, când cele două provincii românești, Ardealul și Bucovina, care au dat cel mai mare număr de emigranți, erau sub stăpânire străină. Sunt români în Statele Unite și din alte părți a țării, însă, grosul a venit din cele două provincii amintite.

Motivele pentru care au emigrat românii sunt diferite. Cel mai puternic însă, se crede că a fost, dorința de a scăpa de jugul străin și de a respira alt undeva aerul libertății.

Al doilea val, mai slab decât primul, a urmat îndată după primul război și până prin 1928, când emigranții erau din ce în ce mai rari. După ce comuniștii pun mâna pe putere, un mare număr de români se refugiază în străinătate. Din această perioadă găsim elemente de pe întreg cuprinsul țării, care au reușit și au pus piciorul și s-au statornicit în țara aceasta, în America.

Din acest fel de lume fac parte toți cei care, mai de vreme sau mai târziu, s-au așezat aci, ca să dospească plămada pentru întemeierea mării națiuni americane.

În plămada aceasta este și sânge de-al nostru, sânge românesc. Sânge care, de milenii a curs și s-a transmis în vine și trupuri dacice, care au trecut prin vijelii seculare, dar au rămas neclintite pe pământul lor străbun. Până când soarta le-a strecurat în minte unora și altora gândul de ducă, de salt în necunoscut și de despărțire de tot ce le-a fost mai drag. A fost aceasta o jertfă dureroasă pentru neamul românesc, dar jertfa era orânduită de soartă, nu de voința celor ce plecau sau care rămăneau în urmă. Era o jertfă cerută ca o tainică contribuție a neamului românesc pentru zămislirea unei noi națiuni cu o misiune nouă în viața popoarelor. În măsuri diferite, o asemenea jertfă a fost cerută, de altfel, de la toate popoarele de pe globul pământesc. Și iată că națiunea aceasta nouă este astăzi nădejdea de scăpare a tuturor națiunilor vechi, de primejdia vremurilor de față prin care trece omenirea întreagă. Din acest punct de vedere putem spune

că jertfa dată de neamul nostru nu a fost zadarnică și că sângele românesc cerut de soartă pentru a-l turna în plămada de sânge a poporului american a avut un rost înalt și binefăcător.

Cum și-au manifestat virtuțile României noastre, în această țară?

Prin modestie și muncă; prin râvnă și trudă; prin suflet creștin și prin credință în Dumnezeu și în propriile lor puteri moștenite.

Din sufletul lor creștin și din credința în cele sfinte, au răsărit sumedenia de lăcașuri de închinăciune ridicate de românii americani și presărate peste tot cuprinsul acestei țări. Truda și cazna lor în muncile cele mai grele și istovitoare a contribuit fie și în măsură cât de modestă, la progresul fără seamăn al acestei țări pe tărâm industrial și economic. Virtuțile lor care au păstrat tradiția străbună i-au făcut și aici să se caute unul pe altul, să-și dea mâna și să-și unească puterile întru susținerea năzuințelor firești cu care au venit de acasă. Din înmănunchierea aceasta de forțe au ieșit numeroasele societăți, peste șaptezeci la număr, care formează astăzi marea organizație numită Uniunea și Liga Societăților Românești din America.

Cine s-ar fi putut gândi acum o jumătate de veac, când oameni nevoiași, cu toiagul în mână și cu desagii în spinare se desprindeau din satul lor natal și porneau la drum în lacrimi de durere, pricinuite de despărțire,

Cine și-ar fi putut închipui, că ei, vor ajunge astăzi, să fie singurii Români Liberi?

Cine ar fi putut crede, că după ce frații înstrăinați au jurat credință altei țări, devenită noua lor patrie adoptivă, vor continua să poarte în sufletele lor dorurile cu care au venit și dragostea lor vie pentru țara lor de origină?

Și totuși, așa este.

Chiar astăzi, după atâția ani, departe de țară, pe firele nevăzute ale gândului, doinele de la coarnele plugului părintesc, ne aduc cu ele, până aici, viața copilăriei noastre și amintirile celor dragi, rămași în satul de sub deal...

Lecția 12

Românii americani, având libertate deplină, au rămas aceiași care au fost pe plaiurile lor străbune din care s-au desprins, dar au transmis simțirea lor și în inimile copiilor care s-au născut în țara aceasta.

În felul acesta, încă odată, ei au împlinit porunca ceasului de față, care cere, cu orice preț:

Mentținerea și perpetuarea pe aceste meleaguri, a unei vieți în cea mai curată tradiție românească.

Se cere acest lucru pentru că aceasta este America. Și așa este marele popor american:

O unitate de naționalități diferite.

Fiecare trăindu-și propria viață în cadrul larg al aceluiași destin... Fiecare aducând, drept prinos de recunoștință, pe altărul sfintei libertăți, comoara spirituală, adusă în inimi din țara veche. În cântec în dans, în obiceiuri, în felul de a pregăti bucatele, în literatură, în frumoasele costume cu care se mândresc, toate aduse de dincolo, fiecare naționalitate este la ea acasă. Și astfel, din aceste scântei de suflet al fiecărei naționalități, se naște și se ridică mândră, flacăra spiritualității și culturii americane.

Noi, Românii din această țară, putem fi mândri că am dat și am contribuit la creierea culturii și spiritualității americane, cu tot ceea ce am avut mai de preț în țara din care am venit. Suntem prezenți chiar în istoria Americii cu numele luptătorilor români, cum a fost căpitanul Dunca și Generalul Pomuț, precum și al sutelor de flăcăi români care și-au dat viața pe fronturile de luptă, în amândouă războaiele mondiale, pentru o pace dreaptă pe pământ și libertate pentru toate neamurile pământului.

Suntem prezenți în literatura americană. În muzica americană. În armata americană. În științe. În industria filmului. În ziaristică. În corpul profesoral - liceal și universitar. În politică. Peste tot. Dar asta nu înseamnă că ne-am făcut deja datoria și că de acum putem dormi liniștiți. Departate de noi aceste gânduri.

Porunca ceasului de față este, să nu lăsăm să moară și să dispară organizațiile înființate de înaintașii noștri.

Căci, nu uitați o singură clipă, Doamnelor și Domnilor, aceste organizații și aceste biserici ale noastre și a celorlalte neamuri conviețuitoare, sunt rădăcinile puternice prin care-și trage hrana spirituală poporul american. Aceste organizații și biserici - a tuturor naționalităților, sunt, pentru această binecuvântată țară, isvorul de apă vie din care se adapă zi de zi. Fără ele, America n-ar mai fi America.

b. Generalul Pomutz.

Generalul George Pomutz, s-a născut în anul 1828 în comuna Giula, plasa Bichiș, în Transilvania.

În anul 1850 împreună cu un număr de camarazi care au participat la revoluția din 1848, era în statul Iowa unde plănuia înființarea unui nou oraș-New Buda. El emigrase puțin mai înainte în această țară.

La începutul războiului civil, Generalul Pomutz și-a părăsit planurile și s-a înrolat ca voluntar în Regimentul 15 al Veteranilor Voluntari din Iowa care a fost organizat în noiembrie 1861 și care regiment a fost compus din 37 de ofițeri și 1,113 soldați.

D-1 Miles O'Reily, poet și istoric al regimentului a descris noua unitate în cuvintele acestea:

Au fost numai o mie de baionete
Și săbii au fost treizeci și șapte
Când am depus jurământul
Cu mâinile drepte ridicate spre cer.....

Pentru că Pomutz avea cunoștințe militare superioare, în urma activității revoluționare din Europa, a fost numit adjutant de către Colonelul Reid și în această calitate el a povestit toate evenimentele legate de activitatea Regimentului 15 Iowa într-o frumoasă și precisă limbă engleză.

Generalul W. W. Belknap citează în mod elogios pe Generalul Pomutz în prefața cărții: „Istoria Regimentului 15 de Voluntari din Iowa din oct. 1861-aug. 1865 când regimentul a fost desființat la sfârșitul războiului” -carte publicată în anul 1887 la Keokuk în statul Iowa. Cartea în mare măsură a fost scrisă după notele luate de Generalul Pomutz.

În luptele dela Shiloh, Corinth, Vicksburg, Atlanta și Savannah, locuri de glorie pentru armata Nordului, Pomutz s-a distins ca curaj și ca și conducător. Intre prieteni intimi Pomutz a numărat oameni ca: Grant, Sherman, Logan Gresham și alții tot atât de faimoși.

În cariera lui aceste date sînt importante:

dec. 23 1861 numit locotenent
iunie 3 1863 înaintat la gradul de maior
oct. 28 1864 înaintat la gradul de Lt. Colonel
martie 13 1865 înaintat la gradul de colonel și
general de brigadă în corpul de Voluntari
apr. 9 1865 promoția a fost făcută definitivă
iul. 24 1865 lăsat la vatră cu gradul de Lt.

Colonel

febr. 16 1866 numit consul general al Statelor Unite în Rusia la St. Petersburg de către președintele Andrew Johnson unde a servit timp de 12 ani. În timpul acesta s-a evidențiat în special în felul în care a rezolvat cazul „Catacazi”.

În 19 mai, 1866 a fost făcut general de brigadă. În 1878 a fost rechemat dela postul său de către președintele Rutherford B. Hayes. Ce a făcut între cei patru ani dela rechemare și pînă la moarte în oct. 12, 1882 nu se știe.

Cu toate că se credea că este un om destul de bogat, Pomutz a murit sărac și a fost înmormîntat de către o instituție de caritate. Camarazii, ofițerii și în special generalul W. W. Belknap auzind despre soarta tristă, despre moartea și înmormîntarea lui Pomutz, au adunat și au trimis bani consulului general din timpul acela, Edgar Stanton, ca să poată exhuma corpul generalului Pomutz și să aranjeze o înmormîntare decentă și în acelaș timp să marcheze locul cu o piatră funerară. Mormîntul lui Pomutz este acum în Leningrad, U.R.S.S. în cimitirul Smolensk-divizia protestantă.

Lecția 12

V. Teme acasă:

Vă rog să scrieți o compoziție asupra unuia din următoarele subiecte:

- a. Emigrația românilor din Statele Unite.
- b. Problemele pe care le au noi emigranți în noua lor Patrie.